

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL I • NR. 35 • 14 SEPTEMBRIE 1990

DIN SUMAR:

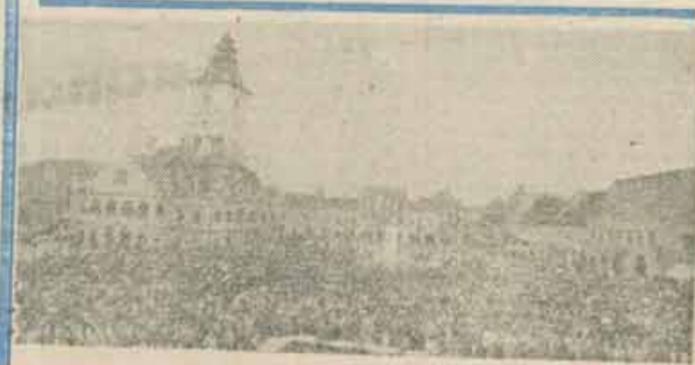
Prima întrunire a Rezistenței române la Brașov: ANA BLANDIANA • MIHAI ȘORA • STELIAN TĂNASE • VASILE

GOGEA • MARIAN MUNTEANU

Accente • ȘERBAN FOARȚĂ • DAN OPRESCU
GABRIEL ANDREESCU: Ambasadori, capital, încredere.

MOARTEA ÎN STRADĂ (texte semnate de GABRIELA ADAMEȘTEANU și GEORGE ARUN)

ADRIAN MARINO: Scriitorul și puterea

Brașov. Consiliul Europei

România are astăzi mai multe realități. Una oficială, înfățișată de putere în spațiile ușilor închise, la întruniri internaționale (în rarele prilejuri când este primită), congrese, convorbiri diplomatice. Aici liderii își arată aerul european, principiile „largi, democratice”, hotărârea de a face o Românie modernă înlăturând sechelele comuniste. Este o Românie modernă intenționișilor și o promisiunilor, a foarte bune păreri pe care o are Guvernul despre sine. O Românie a „viitorului luminos” după un slogan de altă dată. Realitatea Guvernului este una imaginată. În fapt, este rupt de realitatea celeilalte Românie. Cea neoficială. A oamenilor de rând, România sărăciei și a mizeriei, România sutelor de mii de emigranți din acest an care își caută siguranța zilei de mâine în lagărele de refugiați din Europa. Pentru că noi nu simțim încă în Europa. El fugit mai departe de amenințarea cu frica, frigul, foamea, rușinea. Puterea n-a reușit să-și creeze nicăieri o imagine de garant al libertății, sau c-ar fi capabilă să scoată țara din dezastru. Neputința și dezorientarea Guvernului au fost înfățișate limpede de chiar primul ministru în discursul ținut greviștilor la Brașov. Izolarea Guvernului pe plan internațional, faptul că nu are pur și simplu nici un aliat, este urmarea repetatelor încălcări ale regulilor democrației. Consiliul Europei în discuție în aceste zile măsura în care Guvernul își respectă obligațiile sale, atât față de propriul popor cit și cele internaționale. Și la ambele capitole bilanțul este negativ. În toate crizele pe care le-a traversat până acum Puterea, ea a acționat de pe poziții de forță, preferând să lovească în loc să dialogheze. Reflexele totalitare în bună parte moștenite de la aparatul comunist, atâtea însușite cu repeziune în exercitarea prerogativelor, au fost tot timpul prezente. Asa-

sinorea perechii Ceaușescu după un simulacru de proces, contramanifestațiile din 28-29 ianuarie, înscenarea scăpata de sub control de la Tîrgu Mureș, campania electorală și alegerile, refuzul dialogului din Piața Universității din luna mai, și represaliile din zilele de 13-15 iunie mai ales, toate au contribuit nu numai la pierderea simpatiei de care ne bucuram, dar și la pierderea încrederii românilor în viitorul lor și al țării. Este adevărat, o parte din situația dificilă a fost moștenită. O economie diformă, cu ulușe terminate, cu resurse epuizate. Principala răspundere o are însă Puterea. Ușura oricărei strategii, neprecizarea scopurilor pe durate scurte și lungi, măsurile contradictorii, proliferarea corupției, urmărirea intereselor de grup, toate acestea au aruncat România în haos. Vechea clasă politică, pătura aceea subțire care decidea — în schimbul privilegiilor — era să piardă Puterea în 22 decembrie. Dar n-a pierdut-o. S-a refăcut repede, cu încă păstrarea lor de aparatici și trepat, prin repleri și lovitură succesive, au redus revendicările și aspirațiile democratice ale oamenilor la o vorbărie goală în care imaginea extraordinară a revoluției a pătit. Asistăm la o revenire în forță a vechilor structuri. Fenomen întâlnit nu numai în România ci și în celelalte țări din centrul și estul Europei. Lucidul președinte Václav Havel, înțelegând ce se întâmplă, vorbea acum câteva zile de necesitatea unei noi revoluții care să ducă la dispariția vechilor structuri comuniste. Rezistența birocratică înalte, medii și mici este mai înrădăcinată ca oricând. Chiar dacă Guvernul va încerca reformele de care este nevoie, acest aparat uriaș de paraziți se va opune. Orice deschidere, descentralizare, privatizare, cit de insignifiante ar fi, înseamnă un atentaț la puterea funcționarului de stat, sau, mai rău, da-

prin provincie. Or, Guvernul se sprijină masiv pe această birocrație care se autogenerază cu viteză la scară națională.

Cealaltă Românie — a bătrînilor care și-au reluat rîndul la cozi, a greviștilor de la Brașov și Constanța, a emigranților, a tîrînilor care nu mai știu ce să facă, a majorității mute etc. — se descurcă cum poate. Mai mult nu. Siropoasele programe Tv., comunicatele oficiale, nu împiedică deprecierea monedei, haosul economic, golurile de producție; nu stringe recolta de pe cîmp, nu umple ratturile cu alimente. Nu fac decît să ne mintă.

Guvernul se află astăzi într-o situație critică din două direcții. 1. Este complet izolat pe plan internațional. 2. Este amenințat cu nemulțumirea crescîndă a oamenilor să se transforme în revoltă. Ieșirea din situația „Jară leșire” este întîlnirea celor două direcții. Pentru redresarea situației economice Guvernul are nevoie de un masiv ajutor străin (investiții, tehnologie etc.). Acest ajutor nu va veni pînă cînd nu se va separa de trecut. Pînă cînd structurile comuniste nu vor fi demantate și scoase din joc. Nu doar declarate dispărute pentru totdeauna (cum s-a întîmplat cu P.C.R.), ci efectiv împiedicate să acționeze. Fără garantarea drepturilor omului, fără instaurarea urgentă a unui climat democratic, Guvernul nu are nici o șansă să contribuie la scoaterea țării din dezastru. Dimpotrivă, nu va face decît să ne scufunde și mai mult în întuneric și violență.

STELIAN TĂNASE

CE SE ÎNTÎMPLĂ LA BRAȘOV

— în paginile 3, 8-9,
10-11, relatări de la
întrunirea Rezistenței
române

POLITICI POST-TOTALITARISTE: ideologia ia, din nou, sfârșit

(Urniare din numărul trecut)

În Cehoslovacia, s-ar putea ca o astfel de acțiune să se numească socialism democratic sau social-democratic. În Ungaria, etichetarea ar fi „nici socialism nici capitalism”. Poate, în Polonia aceasta să primească numele de capitalism. Bineînțeles, în RDG unde nu s-a putut menține eticheta de socialism, aceasta va dispărea, iar în Uniunea Sovietică, unde neîncrederea în capitalism și capitaliști este încă vie și ideea de socialism și unitatea republicilor reprezintă, în aparență, lozincă ce se menține între ordine și prăbușirea unei politici structurale ca în sec. XIX, deci, aici, mitul socialismului trebuie păstrat în viață. Dar acesta este un socialism în sensul negativ definit de Havel.

Confruntarea reală este însă dacă un sistem economic pragmatic împreună cu un sistem politic democratic, cu libertăți culturale, religioase și individuale, poate fi menținut în nofida unor alternative, mai puțin doctite, la prăbușirea totalitarismului, respectiv naționalismului și tehnocrația autoritariste. Tipuri de naționalism susărător pot fi văzute pretulindeni, de la Balcani la Marea Baltică, la Baku. Tehnocrăția poate fi detectată, la un orizont nu prea îndepărtat, sub forma unei așa numite dictaturi binevoitoare.

O lungă perioadă de timp democrații și naționalistii s-au putut lupta, în luptă dreaptă, împreună, împotriva totalitarismului. Soljenitin împreună cu Saharov, dar acum tensiunile dintre ei sînt probabil mult mai semnificative decît acelea dintre ei și partidele totalitare pe cale de dispariție. Iugoslavia se dovedește a fi o entitate politică mitică. Războiul civil efectiv face ravagii în partea de sud a Uniunii Sovietice. Popoarele din Estonia, Letonia și Lituania pretind suveranitatea, dar dezembrarea Imperiului Rus este lucrul pe care Marii Rusi refuză să-l facă. În Polonia și Ungaria există o fisură politică majoră între naționalistii xenofobi și democrații de orientare europeană, iar în Polonia se sacralizează politica. Peste tot în vechiul bloc, sînt evidente forțe naționaliste de conflict și dezintegrare ce se trau din tradiții străvechi și mult timp amorfite.

Cu toate acestea, există motive de speranță. Între acest trecut destul de îndepărtat și un viitor naționalist autoritarist se găsește respingerea ideologiei, se găsește percepțiile unor activiști, teoreticieni și scriitori politici cum ar fi Vaclav Havel, Adam Michnik și Georg Konrad. Aceștia au formulat o cultură democratică de opoziție, o Minte Post-Totalitaristă, așa cum arătam în „Dincolo de Glasnost”, care trece peste particularitățile naționaliste. Poate că lupta lor, care este, da, în cele din urmă cu stînga, să nu aibă succes dar unitatea pozițiilor lor este semnificativă, la fel ca victoriile lor inițiale. Michnik și Kurov au cîștigat voturile pentru locuri în Parlament nu împotriva candidaților de partid ci a acolora susținuți de biserică și avînd cărți de vizită politice independente, sănătoase, care nu au folosit numai biserică și naționalismul împotriva lor ci și (chiar amenințător) anti-semitismul și problematica avortului. Aripa cosmopolită a opoziției ungare a cîștigat în referendum-ul asupra campaniei de programare a alegerilor prezidențiale, nu numai în fața fostului partid oficial, acum reformat (astăzi, Socialist), dar și în fața unei opoziții aparent cu o bază naționalistă mai largă, populistă, ultra-maghiară. Și Vaclav Havel, într-un fel poezul politicii democratice post-totalitariste, este acum președintele Cehoslovaciei (cu multe accente din tradiția lui Masaryk). Pe scurt, în Europa Centrală și de Est există o considerabilă forță democratică.

Și contrar conceptului „laissez-faire” al liberalilor, cărora le este frică de democrația din Europa de Est, așa cum le este frică celor din America Latină sau din

JEFFREY C. GOLDFARB

- Tensiunile dintre democrați și naționaliști
- Motive de speranță - minte post-totalitaristă
- Conceptul „laissez-faire” al liberalilor
- Luptătorii războiului rece sînt nostalgici
- Totalitarismul sovietic nu se vestește
- Cum să reacționăm față de Mihail Gorbaciov?
- Vest-europenii arătau înțelegere față de problemele generalului Jaruzelski

alte părți, democrația nu este numai posibilă ci chiar necesară pentru modernizarea economică. Schimbările necesită aportul popular și, datorită experienței pe termen lung și triste de comunismul în postura de dictatură binevoitoare, o nouă dictatură liberală sau tehnocratică nu va primi acest aport. Încercările de a corobora reformele economice, democrația și dreptatea socială vor provoca o serie de confruntări dar, eu sînt convins, aceste schimbări pozitive nu se pot realiza într-o altă manieră.

Deci, cum ar trebui să acționăm și reacționăm aici, în Vest? În primul rînd și mai întîi de toate, nu trebuie să ne concentrăm în mod exagerat asupra problemelor de ordine și dezordine. Trăim acum într-o nouă eră politică și aceasta ne cam dezorientează. Vechile distincții (capitalism contra socialism) cîteodată nu mai au valabilitate sau, cel puțin, nu în modul în care s-au practicat (tînga contra dreapta). Unii dintre luptătorii războiului rece sînt deja nostalgici pentru vremurile trecute cînd știau pe ce poziție se aflau. Aveau imperiul lor al răului și știau ce au de făcut. Dar, în contextul transformărilor epocale, dezordinea este necesară, precum sînt esențiale conflictele de opinie pentru mersul înainte al democrației. Nu ar trebui să punem prea neliniștii în legătură cu distorsionarea procesului de reforme, pentru că reforma distorsionează. Se vor exprima opinii neplăcute, conflicte moenite vor ieși la suprafață. Nu este înțelept să fie susținuți prea repede aceia care promit să asigure controlul politic al evenimentelor, fie că ei sînt oameni rigizi, în vîrstă ai Beijing-ului sau maestru politicien din Kremlin.

De curînd am auzit, foarte des, persoane de stînga, dreapta sau de centru exprimîndu-și un sprijin necondiționat pentru Mihail Gorbaciov. Acestuia i se acordă credit, prea repede și pentru prea mult, și este privit ca personal esențial pentru un viitor fericit. În presa diurnă singurele excepții exprimate la acest raționament par să provină de la foștii luptători ai războiului rece care insistă să dea bătălia ultimului război. Totuși, dacă ne gîndim că Gorbaciov nu numai că reacționează la aceste transformări majore dar este chiar arizantul lor, vom înțelege că acum este necesară o abordare mult mai nuanțată. Schimbările din Europa Centrală și de Est sau din Uniunea Sovietică însăși nu ar fi fost, cu siguranță, posibile fără politica lui Gorbaciov, și perestroika și glasnost. Dar Gorbaciov nu ar fi mers dincolo de ideile sale inițiale neo-staliniste de reformare socială dacă nu ar fi fost împins de autentice forțe democratice post-totalitariste. Gorbaciov a început cu chemări la disciplină și o campanie anti-alcoolism. Cînd acestea au eșuat, a devenit promotorul deschiderii și democratizării (limitate), ca mod de stimulare a reformelor economice și creșterea productivității. De atunci lucrurile i-au scăpat de sub control dar

aceasta s-a dovedit a fi ceva pozitiv. Așa cum conchidem în „Dincolo de Glasnost”:

Pentru că idealurile de democrație și libertate să devină parte integrantă din viața Uniunii Sovietice și a blocului sovietic, toți Havel-ii și Michnik-ii Haraszi-ii și Soljenitin-ii, Saharov-ii și Kunder-ii vor trebui să ia, în mod deschis, parte la viața politică și culturală legală. Normalizarea lui Jaruzelski și deschiderea lui Gorbaciov nici măcar nu vor atinge acest scenariu dacă o acțiune publică independentă nu va impulsiona această inițiativă. Astfel, concluzia practică a lui Michnik din „Noul Evolutionism” este: sursa unei schimbări fundamentale în blocul sovietic constă într-o luptă neîntreruptă pentru reformă și evoluție care să urmărească lărgirea libertăților civice și a drepturilor omului.

Importanța lui Gorbaciov din punct de vedere al democrației este că el a pus premiile intensificării acestei lupte. Acum popoarele din Uniunea Sovietică și blocul sovietic vor avea dispute asupra înțeleasă democrației și vor încerca să-i dea un conținut real — de la cei ce o refuză la naționalistii armene, de la muncitorii polonezi la entuziaștii echi ai jazz-ului. Totalitarismul sovietic nu se vestește: Gorbaciov încearcă să-l revitalizeze. În acest proces, totuși, îi invită pe scena politică pe post-totalitariști.

În ce mă privește, nu numai că rămîn fidel acestui raționament făcut cu doi ani în urmă, dar cred că, cu fiecare zi, el este reconfirmat de evenimente, deși, bineînțeles, acestea se succed cu o mai mare rapiditate decît am putut eu anticipa. Dacă, într-adevăr, acest raționament este valabil, sîntem puși în fața unei confruntări prezente, practică și teoretică, care pivotează în jurul întrebării cum să reacționăm față de Mihail Gorbaciov?

La un dîneu, am auzit un domn inteligent (de orientare de stînga, cred) care susținea că ar trebui să-l sprijinim pe Gorbaciov în toate direcțiile, chiar atunci cînd ar fi obligat, de cursul evenimentelor, să facă apel la soluția chineză: în republicile baltice, în Ucraina, în Armenia sau în altă parte. Alți invitați s-au întrebat dacă aceasta ar fi posibil. El au argumentat, în mod pragmatic, că o vîrsare de sînge ar precede această strategie. Cu toate acestea, toți par să fie de acord cu raționamentul îndrăzneț, probabil, în mod intenționat, provocator, conform căruia Mihail Gorbaciov este cheia nu numai pentru un viitor de pace dar și de justiție pe scena internațională. Preocuparea mea, atunci și acum, este că trebuie să ne reamintim, mai ales acela dintre noi care ne identificăm cu moștenirea pozitivă a stîngii democratice iluminate, că cei care demonstrează — adesea împotriva lui Gorbaciov — pentru libertate autonomă politică, salarii adecvate și democrație, de la coasta Balticii la minele Siberiei, sînt agenții schimbărilor democratice. Dacă va fi să rămînem fideli angajamentelor noastre politice, nu vom putea, pur și simplu, să-l eludăm pe acesta.

Cu siguranță, în relațiile internaționale, trebuie găsit un echilibru între necesitatea geo-politicului și aceea normală. Prin propriile reacții la schimbările epocale, definim nu numai relațiile internaționale dar și pe noi înșine și viitorul care ne așteaptă. Nu cu mult timp în urmă, vest-europenii (în special germanii) arătau înțelegere pentru problemele generalului Jaruzelski în așa numita sa normalizare (sau Kadar-izare) a Poloniei. De asemenea, vestul a înțeles cu ușurință că o Europă divizată, în care libertatea și democrația sînt privilegiate sale, este o chestiune inevitabilă. Astăzi a devenit imperativ ca europenii unei Europe largite, împreună cu americanii, să nu uite că Drepturile Omului și Carta Drepturilor, moștenirile pozitive lăsate de revoluțiile franceză și americană, nu sînt privilegii exclusiv europene sau americane. Protecțiile politice ale Renașterii au procedat marxismului și socialismului și încă rămîn vibrante după un sfîrșit al ideologiilor. Acum cînd a încetat războiul rece, începe lupta, mai susținută, pentru democrație.

Traducere de SILVIA HOTĂRAN

extras • extras

WEEKENDAVISEN - Copenhaga, 24 august 1990

FASCISM ROMÂNESC

MICHAEL KRISTIANSEN

Prezentăm cititorilor — fără vreun comentariu — un articol apărut în săptămînalul Weekendavisen, un fel de L'Express sau Die Zeit danez, semnat de Michael Kristiansen, ziarist care a vizitat de 4 ori România post-revoluționară și care e relativ bine informat (față de media ziaristilor occidentali) în privința problemelor românești. Este, credem, instructiv să vedem care este imaginea noastră, așa cum apare în ochii unui occidental lipsit de partii-pri-uri. Articolul a fost tradus și trimis de prietenul nostru Lucian Giurescu, cărui îi mulțumim și pe această cale.

V.B.

Noii stăpîni ai României încearcă, cu consecvență, să împiedice discuțiile despre perioada Ceaușescu, care aparține trecutului și, deci, nu există nici un motiv pentru a-și pierde vremea cu această „clipă colectivă”, pe care a suportat-o fără. Azi, — nu-i așa —, ne îndreptăm spre viitor.

Dar, în realitate, lucrurile nu funcționează chiar atât de simplu în România. Pe de o parte, viitorul (progresul) — atât cel material cît și cel spiritual — se cam lasă așteptat. Pe de altă parte, reapare ușor o enoștință îndepărtată: fascismul.

În bisericile Bucurestului au loc, săptămînilor, slujbe în amintirea generalului Ion Antonescu. Generalul fascist a luat puterea în 1940, a făcut din România un aliat al puterilor Axe, în timpul celui de-al doilea război mondial, și a fost înălturat de la putere în 1944. În timpul parastaseilor, românii poate înțeleg o burghezie necunoscută lui, compusă din bătrîne doamne în rochii lungi și bărbai, în vechi uniforme, multă vreme ascunse. Bisericile sînt pline ochi și tineri soldați se amestecă cu bătrînii îmbrăcați sărbătorește.

În același timp, persoane din fosta disidență, ca Doina Cornea și Ana Blandiana, sînt agresate în presa română, care le nu-

mește fasciste sau gardiste — Garda de Fier era, în timpul celui de-al doilea război, o organizație fascistă.

Port-drapelele acestei campanii, în care cele două femei au fost tratate într-un mod incalificabil, sînt atît organul oficial al Frontului „Azi”, cît și cea extră-parlamentară și ordinară publică: „România mare”, care atacă fără nici o urmă de scrupul atît pe

intelectuali, cît și pe tineri sau pe evrei.

Noul ministru al culturii, Andrei Pleșu, a fost tinta unei grîndine de injurii. În propriul său colidion (n.l.: Pleșu făcînd parte din guvernul F.S.N., ziaristul danez consideră că „Azi”, organ al puterii, este — implicit — și organul ministrului). La 15 august, săptămîna trecută, Pleșu a contra-atacat, tot în „Azi”:

„Dacă cineva mi-ar fi spus, în decembrie, că o revoluție va avea loc, dar că, doar cîteva luni mai tîrziu, voi auzi voci ce îndeamnă la asasinarea Anei Blandiana, a lui Ștefan Aug. Doinaș, Mihail Sora și Gabriel Liiceanu, în timp ce oameni ca Eugen Barbu, Vadim Tudor, Eugen Florescu, Constantin Drăgan vor fi apărați și incurajați (n.l.: să atace, curîntul e sub-

înțeles în daneză), aș fi preferat ca revoluția să nu aibă loc”.

Acești doi domni, Barbu și Tudor, sînt directorul și redactorul-șef al „României Mari”. Vadim Tudor, între altele, a îndemnat la omorirea pastorului László Tokés, deoarece — așa cum scrie Tudor — Tokés, ar încerca să fure, poporul român, revoluția.

După toate aparențele toamnei protestele împotriva deportării lui Tokés din Timișoara au fost scînteia care a declanșat Revoluția.

Constantin Drăgan este un vechi legionar, care, cu gămanantele burdușite de bani, a fugit — în '40 — în nordul Italiei.

Dar acum, Drăgan s-a întors acasă. A înființat 4 publicații și e pe cale să deschidă o stație de televiziune proprie și o universitate în care se va învăța adu-

vărul. Dacă îi întrebi pe primul-ministru Petre Roman ce crede despre această recrudescență fascistoidă și despre părerile ministrului său al culturii, se va infuria și-și va răspunde că ministrul culturii n-are decît să ovesteze această bandă, dacă doarește, dar pe el existența lor nu-l deranjează.

DIALOG

Brașov, zile fierbinți. Muncitorii de la Tractorul sînt în grevă. Primul ministru vine toluși, cu o mare întârziere. Și le ține un discurs. La Făgăraș o explozie la Combinat, mori și răniți. Vineri, sîmbătă, duminică; sfîrșit de săptămîină diferit de alte sfîrșituri de săptămîină. Asociația „15 Noiembrie 1987” a avut ideea să organizeze o întîlnire între mineri care au participat la greva din Valea Jiului în 1977, muncitorii care s-au revoltat în 15 noiembrie 1987, timișorarii din Piața Operei din 16-22 decembrie 1989, clujenii care au participat la revoluție, ca și cei de la București, din cele două episoade ale Pieței Universității (21-22 decembrie 1989, 22 aprilie - iunie 1990). A fost de fapt, pe alt plan, prima întîlnire de anvergură între muncitori și intelectuali. Nu lipsită de tensiuni. În prima zi, amintirea experienței minerilor la București a înegurat dialogul amenințînd chiar să-l întîneze. Minutele de crîză trec. Dialogul trebuie să fie mai presus de orice un dialog. Și el începe. După închiderea dezbaterii din prima zi, stăm de vorbă pe culcuare, pe străzile Brașovului, la hotel, seara, pînă după miezul nopții. Gheoța s-a spart. Oamenii se cunosc, schimbă impresii, se apropie. Înțeleg destul de repede că au interese comune, și că numai împreună pot să și le opere. A doua zi, liderul sindicatului minerilor, Cozma Miron, vorbește unei săli pline. Minerii nu trebuie scoși din sufletul celorlalți - declară - el a fost prima victimă ale unei opere de dezbinare. Pe seară, în sală lumea se ridică-n picioare. Răgăsim consensul din zilele revoluției: mineri, studenți, militari, muncitori, intelectuali. A doua întîlnire se termină tîrziu. Tot după miezul nopții. Pozițiile s-au apropiat mult. Nu ne vino să ne despartim. Ne promitem să ne vedem. Găsim împreună punctele de vedere comune și mai ales nevoia de a ne sprijini.

În zilele de 7-8 septembrie, 1990, a avut loc la Brașov, din inițiativa Mișcării „15 Noiembrie 1987”, prima întrunire a Rezistenței române.

Au participat reprezentanți ai următoarelor organizații: Liga Sindicatelor Miniere „Valea Jiului”, Delegația minerilor participanți la grevele din 1977, Asociația „Libertatea”, Federația „Solidaritatea”, Asociația „15 Noiembrie 1987” Brașov, Grupul pentru Dialog Social, Societatea „Timișoara”, Grupul Independent pentru Democrație, Comitetul de Acțiune pentru Democratizarea Armatei, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România, Forumul Democratic Antitotalitar Cluj, Liga Studenților București, Liga Pro-Europa Tirgu-Mureș.

COMUNICAT

Participanții la acest dialog constată că după Revoluție încălcarea drepturilor fundamentale ale omului nu a încetat. Această situație gravă împiedică asupra imaginii României în lume, ne împiedică să intrăm în rîndul popoarelor civilizate și frîmază procesul de democratizare. Guvernul trebuie să trateze în cel mai scurt timp cu atenție problemele drepturilor omului și să asigure condiții pentru respectarea lor integrală. Ar fi un prim pas spre depășirea vechilor practici comuniste. Participanții consideră necesară modificarea Codului de procedură penală, în sensul alinării lui la legislația internațională. Constatăm cu îngrijorare creșterea fără precedent a emigrației. Sute de mii de români își caută adăpost în afara hotarelor țării. Motivul părăsirii în condiții dramatice a caselor, familiilor, locurilor natale îl găsim atît în incapacitatea regimului actual de a asigura desfășurarea procesului democratic, cit și în sărăcia crescîndă a populației, ceea ce nu lasă nici o speranță de realizare a unui mod de viață decent într-un viitor previzibil. Guvernul este singurul în măsură să ia hotărîrile necesare pentru a determina stoparea tendinței de emigrare în masă cit și întoarcerea celor plecați pînă la data prezentului comunicat.

Niciodată România nu s-a aflat într-o situație economică atît de gravă. Dezorganizarea completă a activității industriale, politica agrară lipsită de claritate și fermitate, creșterea accelerată a prețurilor, nefolosirea eficientă și completă a forței de muncă, discriminările din politica salarială, penuria de alimente sînt simptome ale crizei economice pe care o traversează țara noastră. În fața acestei situații, guvernul întîrzie să aplice chiar și acele reforme economice promise în Programul său. La acest haos, contribuie decisiv măsurile contradictorii adoptate cu privire la libera inițiativă și privatizare. Singura ieșire din această situație este punerea în practică a unui program ferm de trecere la economia de piață.

În ultima perioadă se afirmă tot mai des că românii nu mai muncesc. Respingem cu hotărîre vehicularea acestor aprecieri eronate. Cauza ineficienței muncii o găsim în haosul economic creat de Guvern. Pentru a obține rezultate avem nevoie de un cadru legislativ care să motiveze munca oamenilor, să creeze condiții aplicării principiilor economiei de piață și care să ofere garanția că rezultatul muncii va reveni celor implicați direct în producția de bunuri și asigurarea de servicii.

Pe lîngă punctele anunțate în agenda întrunirii, participanții au pus în discuție și alte probleme de interes major:

■ Necesitatea stabilirii adevărului cu privire la evenimentele din București din zilele de 13, 14 și 15 iunie 1990 și informarea promptă și corectă a opiniei publice.

Consultări pentru comunicatul final. Printre alții Miron Cozma și Marian Munteanu

A fost subliniată răspunderea ce revine comisiei parlamentare de anchetă. Numai identificarea și pedepsirea adevăraților vinovați, numai rezolvarea corectă și conformă principiilor de drept vor duce la refacerea prestigiului României.

■ Cu privire la situația critică din Maramureș - Săpința, semnatarii acestui comunicat declară că urmăresc cu atenție desfășurarea evenimentelor și iau o poziție netă în apărarea țăranilor față de abuzurile administrației. Totodată, apreciază că desfășurarea acestui proces la Brașov, pe lîngă faptul că este nejustificată, poate crea tensiuni suplimentare într-un oraș și așa confruntat cu tensiuni sociale deosebite.

■ Luînd cunoștință de Apelul Frontului Popular din Republica Moldova, ne raliem cererilor acestuia și le susținem ca fiind întemeiate istoric.

■ Apreciam ca pozitivă atitudinea de principiu a C.A.D.A., după care armata nu trebuie să fie implicată în nici un fel în viața politică. Sîntem de acord cu punctul de vedere că armata trebuie să apere integritatea teritoriului național și nu să servească interesele un partid, grup sau persoane. Participanții sprijină continuarea

activității C.A.D.A.

■ Constatăm caracterul nociv al companiilor de presă duse de unele ziare, precum și de multe din programele TVR. Dezinformarea, informarea incompletă, tardivă și tendențioasă, instigarea la violență, defăimarea unor persoane sau organizații nu fac decît să ducă la adîncirea crizei. Minciuna destabilizează țara și nu adevărul.

■ Atragem atenția asupra existenței unui proces dirijat de dezbinare etnică, socială, profesională, confesională cit și în interiorul fiecărei categorii în parte în scopul deturării atenției de la gravele probleme cu care sîntem confrunțați.

În fața acestor fenomene negative, participanții au arătat necesitatea solidarizării tuturor celor care sprijină democratizarea societății românești. Considerăm această întîlnire începutul unei solidarizări active și recunoașterea intereselor comune ale muncitorilor, intelectualilor, studenților, țăranilor și militarilor. Există o singură ieșire din dezastul politic, economic, social și moral: solidarizarea noastră în apărarea drepturilor universale ale omului, singura garanție a libertății.

Dat la Brașov, 08.09.1990

La Brașov, SOLIDARITATEA ESTE SUPERLATIVUL LIBERTĂȚII — intervenții ale participanților la prima întrunire a Rezistenței române

(paginile 8, 9, 10 și 11)

ACENTE

Gh. Ceaușescu

• Colocvii stradale

Considerând că, după atîta ani de dictatură comunistă (grande mortalis nevi spatium — „un răstimp imens pentru o viață de muritor”, ar fi spus Tacit), este absolut necesar ca noi românii să dialogăm între noi exprimîndu-ne opiniile în deplină libertate și încercînd să ne clarificăm gândurile, am purtat pe stradă ne-nădrate discuții cu oameni de toate categoriile sociale și de toate vîrstele încă de la sfîrșitul lui decembrie. La început discuțiile se refereau exclusiv la evenimentele care au dus la răsturnarea lui Ceaușescu, apoi au îmbrățișat cu cîmp din ea în ce mai larg. Voi relata în cele ce urmează unele opinii interesante cu simțămînt, opinii care dovedesc că de puteratic a fost marcată societatea românească de cei patruzeci și cinci de ani de comunism.

De mult prea multe ori am constatat la interlocoții cu care mă aflam în controversă intolerabilele carente de cunoștințe istorice și politice, dublate de o gravă confuzie de idei. Nu mă refer la stupidități de tipul: domnii Rău, Cămpănu, Coposu sînt legionari care s-au rezevit cu o postă nestăpînită să destabilizeze țara, zvrînd dolari în drepia și silnoa, intoxicînd tineretul cu droguri etc. etc. Mult mai serioase ca simptom mi s-au părut a fi discuțiile pe care le-am făcut mulți dintre interlocoții despre comunism. În opinia unora, comunistii au venit la putere la noi, sînt deosebite de alte țări, „ne caie legală”, existînd în mod „cinstit” alegerea din 1948, fără să beneficieze de vreun sprijin extern. Ei ar fi realizat această performanță, deoarece s-ar fi prezentat în fața electoratului cu programul cel mai „democratic” și cel mai bine articulat. Maniu, Mihalache, Brătianu și alții n-au fost capabili să înțeleagă acest fapt, nu s-au putut adapta la „democrație” (asta însemnînd înscrierea lor în partidul comunist !) și, în consecință, au fost înclinați. Alții susțineau cu tărie că Maniu și Brătianu i-au adus delibérat pe comunisti la putere și că, după ce și-au îndeplinit planul diabolic, s-au prezentat de bună voie la închisoare ! Inchișiunile comuniste au fost însă „amane” ! La Canalul Dunăre-Maree Neagră, de pildă — imi spunea un interlocoțor care pretindea că a fost acolo, dar nu în calitate de deținut, omînd să sune în ce calitate — „deținut politic”, spre deosebire de cei de drent comun, se bucurau de un tratament privilegiat ; făceau muncă de birou și erau hrăniți bine ! Cu toate acestea, ei au ieșit din închisoare „cum oboști”. La intervenția mea că mulți, mult prea mulți, au fost atît de „oboști” încît s-au dus să se odihnească pentru vecie, interlocoții schimbau vorba.

În ciuda unor greșeli („se mai fac și greșeli, torard”) comunismul ar fi avut o acțiune precumpnitor benefic asupra țării, mai ales în epoca lui Gheorghiu-Dej. Argumente nu se prea aduceau în favoarea acestei teze, doar cartierele noi, de parcă în aște țări nu s-ar fi construit. Ceaușescu a fost cel care a adus mari prejudecili ideii comuniste, dar ea continuă să fie viabilă în noi. Chiar dacă frunzări politice ai F.S.N. au declarat în mai multe rînduri abandonarea ideologiei comuniste, este interesant faptul că nu numai adversarii politici ci și o bună parte a propriului electorat consideră F.S.N. moștenitorul legitim al P.C.R. În orice caz sprijinitorii cei mai păzimasi ai F.S.N. sînt tocmii tipurile clasice ale vechiului regim. Aceștia, după deruta provocată în rîndurile lor de evenimentele din decembrie, și-au redobîndit aroganța imediat ce a fost comunicat rezultatul alegerilor și, mai ales după „curățirea” Pieții Universității.

O confuzie imensă domnește în ceea ce privește mișcarea legionară. În afară de unele uagii cunoștințe despre rebeliune și despre asasinarea lui Iorga și a lui Duca majoritatea nu știu nimic, dar afirmă cu tărie că ne aflăm permanent sub amenințarea unei lovituri organizate de Garda de Fier sprijinită din străinătate (ai alee, acelușiindu-i că și la Casa Albă legionarii dețin pozițiile cheie !). Lovitura menită să distrugă consensul național realizat. Rolul partidelor politice, al opoziției și al presei independente într-un sistem democratic este practic necunoscut ; orice opoziție față de guvern este interpretată ca fiind erident „legionară”. În consecință, enoziția și presa independentă ar trebui „sfirpice”.

Cînd am ajuns să discutăm despre dezvoltarea viitoare a țării, cînd am ajuns să comparăm evoluția de la noi cu cea din alte țări mi-a fost dat să aud cele mai stupefiante vorbe. Susțineam în discuțiile respective că noi trebuie să tindem să ridicăm în viitor România la nivelul la care se află Franța, Germania, Italia ;

venica era promiță : „astea sînt țări mari, nu se poate” ; bine, răspundeam, atunci Austria, Finlanda ; „nu se poate, acolo oamenii sînt alții decît la noi”. Am rămas fără glas ; atît de mult a modificat comunismul mentalitatea românească, încît să ne considerăm inferiori ca oameni celor din Occident ? O asemenea premisă nu poate fi acceptată, dar formularea ei arată că de mult a decăzut sentimentul demnității naționale. Muncitorul român are calități care îi pun cel puțin pe același plan cu cei din străinătate, numai că trebuie creat sistemul care să-i stimuleze să-și pună în valoare calitățile. Adevăratul muncitor român nu este un simplu automat, ci are o calitate esențială pentru orice activitate umană ; el gîndește. Cei care au lansat lozincă „noi muncim, nu gîndim” și-au imaginat că insultă intelectualitatea pe care, în bună tradiție comunistă, o consideră a fi „putredă” și „parazită”. În realitate, făcînd distincția între muncă și gîndire, ei au insultat orav muncitorimea română. În fond lozincă a fost lansată de indivizi dornici să transforme muncitorimea română într-o masă amorfă, ușor manevrabilă. Dar, adevăratul muncitor român are personalitate și respectă munca intelectuală ; el nu poate fi transformat în buldozer distrucător de cultură. Avînd însăscută vocația activității creatoare, adevăratul muncitor român nu va striga niciodată „moarte intelectualilor”. Patruzeci și cinci de ani, comunistii au pretins că vorbesc în numele clasei muncitorești, cînd, în realitate, nutreau cel mai profund diavol față de ea. Trebuie să ne redobîndim demnitatea națională, ceea ce nu se poate realiza distrugeînd muncitorimea sau intelectualitatea... „Noi muncim, nu gîndim” ! Cine își permite să insulte muncitorul român ?

ACENTE

Dan Oprescu

• Nomenclatura și privatizarea

Pentru înțelegerea adevăratelor evoluții ce au avut loc în ultimele decenii în interiorul așa-numitului bloc răsăritean (inclusiv U.R.S.S.), de cea mai mare însemnătate mi se pare a fi puternica tendință de redistribuire a costurilor (economice, sociale, politice etc.) pe care acest bloc le-a avut pentru a putea menține relațiile sale multilaterale, și în primul rînd cele economico-statalice și tehnologice, cu sistemul capitalist mondial. Desigur, prin această din urmă sintagmă se înțelege în primul rînd cele trei mari zone de progres postbelice : S.U.A., Japonia și Europa Occidentală.

O bună bucată de vreme după cel de-al doilea război mondial, Uniunea Sovietică a reușit să obțină o poziție avantajoasă în cadrul acestei redistribuții, în virtutea hegemonismului ei ; mai tîrziu însă, tocmă datorită hegemonismului zonal (precum și datorită pretențiilor ei de superputere mondială, concurență a S.U.A.), U.R.S.S. a fost forțată să adopte o poziție tot mai net nefavorabilă. La greutățile impuse de cursa înarmărilor s-au adăugat implicările sovietice în Cuba, Vietnam, Afganistan etc., sau menținerea trunelor în Europa de Est, sau necesitatea de a întretine pe teritoriul său o armată enormă ș.a.m.d., ceea ce a dus în cîteva decenii la atingerea unui nivel de trai foarte scăzut pentru cetățenii proprii și, în final, la însăși erodarea poziției de superputere a Uniunii Sovietice. În ultimii ani, după venirea la putere a lui Mihail Gorbaciov, U.R.S.S. încearcă să iasă din această situație, și cred că în acest context se cuvin agezate unele măsuri ce au semnalați lumii întregi dificultățile pe care le întâmpină superputerea răsăriteană : abandonarea Orientului Apropiat, a Asiei de Sud-Est, a Afganistanului, a Cubei, a Europei de Răsărit etc.

Refuzînd noua redistribuire dezavantajoasă a costurilor implicate de relațiile blocului răsăritean cu sistemul capitalist mondial, România a încercat în ultimul sfert de veac să aibe propriile sale relații, eventual privilegiate, cu zonele cele mai avansate din punct de vedere economic și tehnologic ; deoarece aceste zone au, nu întîmplător, un sistem politic democratic, a fost nevoie de artificii speciale în domeniul politicii externe pentru ca democrațiile occidentale să poată lua în considerare influența unor relații economice privilegiate cu regimul Ceaușescu. Cred că în felul acesta se explică așa-numita politică externă independentă promovată de Gheorghiu-Dej în ultimul an de viață și continuată apoi de Nicolae Ceaușescu ; ca urmare spectaculoasă, au putut fi înregistrate o seamă de gesturi ce au atras România simpatia întregii lumi civilizate, de la antisovietism (cu o culme pe 21 august 1968) la mersul pe sîrmă între Israel și țările arabe. Intruct interesesele economice ale Occidentului nu atînoeau decît într-o proporție neluămînțată România, în ultimii ani Ceaușescu s-a văzut silit să

caute o reintegrare în blocul răsăritean ; era însă prea tîrziu, acesta nu mai exista.

Dezintegrarea blocului răsăritean a adus cu sine impunerea unor majore opțiuni politice în țările foste „socialiste”, iar cea mai importantă dintre ele mi se pare a fi alegerea unei eci (diferite pentru fiecare țară) către o economie de tranziție. Soluția radicală a privatizării libere a capitalului social nu poate fi în mod serios luată în considerare în aceste țări, datorită și costurilor sociale inacceptabile din punct de vedere politic, de asemenea, în Europa de Răsărit lipsește acea deschidere „ontologică” spre capitalul străin, care este proprie, de pildă, Americii de Sud. Ceea ce se petrece acum în Europa de Est seamănă destul de bine cu ceea ce s-a întîmplat în Japonia la sfîrșitul secolului al XIX-lea, și anume o formare de noi capitaluri, private, prin corupție (inclusiv cu acoperire legală), de către oamenii politici ; în Japonia, asemenea fenomene au avut ca reacție, în anul '20 al secolului nostru, mari frîmțări sociale cu ideologie populată, apoi, în anul '30, ascensiunea fascismului (dublă, în plan economic, de militarizarea industriei).

Consider că nu este lăsat de interes (și, poate, de folos) dacă se vor trece în revistă principalele modalități prin care vechea clasă politică („nomenclatura”) încearcă să se salveze, ba chiar să-și asigure un viitor strălucit ; cunoașterea acestor tehnici de îmbodăire ar putea tempera pasiul entuziasmului naiv pentru „economia de piață”, „privatizare”, „liberalism” ș.a. Multă lume (dar îndeosebi tinerii) ar dori să sară direct în Europa, să trăiască într-o societate precum cea occidentală (unii, de altă nevădare, își folosesc cum pot noile pasapoarte...), să treacă repede la liberalism economic (cu corolarul său politic, democrația) și-și uită trecutul ; acești oameni ar dori să devină peste noapte europeni și, pentru aceasta, mulți dintre ei sînt dispuși să-și vadă doar de cariera lor. Puterea politică poate însă specula această tentativă, în interesul fostei/actualei nomenclaturi.

Parcă cea mai activă și mai inteligentă a nomenclaturii va eci să dobîndească dreptul de a-și apropia unele seante ale monopolului de stat, cu sconomul de a strage în țară capitaluri străine, care — la rîndul lor — să influențeze pozitiv capitalul social acumulat și controlat în continuare de stat (adîc de restul nomenclaturii) ; această acțiune conduce la demobilizarea politică a birocrației (foste „de partid”), ce va fi tot mai atrasă spre lumea afacerilor și se va putea preface într-o nouă categorie, cea a managerilor. Într-un fel sau altul, toate noile întreprinderi sau firme private vor sta pe umerii întreprinderilor de stat, le vor „parazită”. Această situație este inevitabilă etia vreme cît nu există capitaluri interne, iar capitalurile străine nu vor să fie atrase de posibilitățile investirii lor în întreprinderi practic falimentare. La rîndul său, statul — pentru a putea supraviețui — va adotta tot mai mult o politică de desinvestire, de abținere de la investiții majore în economia națională ; desinvestirea, ca politică de stat, atrage însă după sine două fenomene destabilizatoare : recesiunea și somajul.

Utilizînd pozițiile oferite de o serie de leoi stupide (sau, mai rar, special întocmite azi), unii membri ai nomenclaturii se vor „manageriza” devenind un fel de noi capitaliști ; metoda practică prin care se va realiza această mișcare sînt următoarele : 1) privatizarea unor funcții ale întreprinderilor de stat ; 2) privatizarea unor sectoare ale întreprinderilor de stat ; 3) așa-numitul „experiment managerial”, constînd în utilizarea de către directori a mașinilor, instalațiilor etc. altminteri nefolosite aparținînd întreprinderilor de stat ; 4) implicarea economică (îndeosebi în sfera serviciilor) a anumitor organizații, uniuni, partide etc. ; principalii beneficiari vor fi înalții funcționari (fosta și actuala nomenclatură), care reușesc astfel să-și mențină (și chiar să-și sporască) nivelul de trai ; 5) formarea unor capitaluri private (prin corupție) din beneficiile și profiturile întreprinderilor de stat și utilizarea lor pentru înființarea unor firme private, de tip clasice (în Polonia, peste 18% din noile firme au apărut în acest fel) ; 6) privatizarea unor părți importante ale comerțului exterior, operațiune ce trebuie să devină un monopol al nomenclaturii.

De remarcat faptul că toate aceste mișcări, chiar în cazul în care se întocmesc pe corupție, trafic de influență, șantaj etc. vor avea, cel mai adesea, o acoperire legală, astfel încît contracararea lor este extrem de dificilă. În unele țări foste „socialiste”, circa 80% din noii manageri și proprietari de noi firme, întreprinderi, cooperative etc. sînt foști membri ai nomenclaturii, cele mai înalte rate ale implicării economice a fostei birocrații de partid și de stat înreptătrindu-se la nivelul fostelor autorități locale (și mult mai puțin la cel al fostelor autorități centrale) ; de asemenea, operațiunile de acest soi sînt mai frecvente la țară sau în orașele mici, unde corupția, traficul de influență, mișcările speculative sînt relativ mai ușor de efectuat, discreția fiind mult mai mare aici decît în cazul capitalei sau al marilor orașe (sau decît în cazul birocrației centrale, care, în principiu, se află mai mult în atenția publicului și a presei).

Din pricina prestațiilor populare exaltate, societatea poate lua cîteva măsuri de natură să satisfacă o anumită morăritate ce s-ar putea să însoțească avaturile privatizării ; de pildă, recent s-a luat în Polonia măsura de a se controla formarea capitalurilor inițiale pentru firmele private, prin intermediul unor comitete speciale care cercetează bilanțurile acestor firme pînă înapoi în 1986. Problema con-

stă în aceea că, deși cîntă să pună frîna morală noii ascensiuni a vechii nomenclaturi, din punct de vedere economic se poate considera că formarea de capitaluri private (chiar în condițiile nomenice mai sus, chiar de către persoane ce au aparținut fostei birocrații de partid) este un eveniment benefic, atît în sine, cît și pentru că ele pot fi „momcaia” cu care să fie atrase, mai apoi, importante capitaluri străine — singurele în stare să contribuie deciziv la restructurarea economiilor naționale din țările fostului bloc răsăritean.

ACENTE

Șerban Foarță

• Nemuritorul Gambetta

Moșie : „Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta...” (I. L. Caragiale, O scrisoare pierdută).

Al naibii de învrosimil (pînă la a ne da impresia de spovedanii apocripice, de mărturii contrafăcute de către ceea ce se cheamă, în engleză, yellow press) ; mai nici un mahăr comunist nu a crezut în comunism ! De la tovarăși (ex)ministri ajunși, estîmp, domni senatori la dregătorii în detenție și de la marii zbiri în zeghe la fosta noastră belzadea, dezicerea de steaua roșie e una quasi-unanimă (încît mă mir că, deocamdată, nu văd nici un copil teribil, care să fluture prin scururi, din frondă, la bandiera rossa !). Făcînd abstracție de mobilul conjunctural al unor astfel de jalnice împinodii, de foarte omenești și, totuși, împudrice căinți tardive, de dezavuarea în extremis a fantomaticii doctrine : a unei născută moartă, falimentară protutindoi, dar profitabilă atîtor înfatigabile promoviti de noi și proaspeți aparatici (alcătuitînd tropat cu castă partinică ereditară ; elita nomenclaturistă), înseamnă fie că această doctrina care va să zică, s-a bizuit pe, numai, cinici, corupți, abjecți și amoralii (ceea ce n-ar fi a mirare la meridianul „Isarlik”), fie că ea (în, tot mai rară la nepoții vechii găzdi, situația celor de alovea și sincer deziluzionați) va fi ajuns, de-a lungul vremii, prin anemie sau scleroză, aldoma oricărui cult al unei delții ofioase, limfatice și impotente, săslăluind în intermundia, ca inutilul panteon apatic al lui Epicur. (În rest, ecartul dintre schema ideologică abstractă și practica socială însăși, cu corolarul său : conflictul dintre dogmaticii și pragmaticii, e nu lăra similitudinii cu, în religii, contradicția dintre înalții zei celești, dintre, adică, uranieni, și, mai obscure, dar garante ale fertilității brazdeli, divinitățile htoniene.) — Dar, dacă nu e foarte greu să te dezbraci, ca de o haină, de o doctrină încomodă, să napăciesti de comunism (ca, de altminteri, e oricare din multele, prea multe, „isme” ideologice sau altele : nazism sau... suprarealism), mai anevoie e a-ți pierde mentalitatea subsecventă și înafabilul sigiliu propriu doctrinei respective. Fără să spun o nouitate : orice doctrină (cum, de altfel, și orice funcție consacrată acesteia, — ba chiar și una fără accent ideologic) naște un „habitus” mental, o anumită forma mentis, bașca o seamă de reflexe, apucături, tableturi, țicuri ; încît un neocomunist, un comunist fără doctrină : un „dezideologizat”, se recunoaște lesne, încă, n grosul (ne)semnelor săi. La fel cum un diac defrocat, cînd, dimpreună cu sutana, se leapădă și de credință, îi va rămîne o dulceață, un aer mansuet-onctuos, laicizarea integrală neizbutindu-i niciodată (dacă, să zicem, e catolic, — căci răspoiitul octodox putea fi, și ca popă, laic !), sau cum strategul în rezervă își prelungește, îndeobște, campaniile de odinolar pe tabla jocului de sah, tot astfel unul activist la pensie îl displace foarte, fiindu-i uneori fatal, dacă nu-l, baremi, responsabil al blocului, confort sport, în care-și are domiciliul. — ceea ce nu e doar efectul complexului obsolescenței... Căci, între alie habitudinii și deformări profesionale, mai tipice sau mai rebele, o rătăciă NU se cuvine trecută, totuși, cu vederea în fișa, fișă medicală, a (mai) nici unui comunist ; concepșcenția dominantă. Ei da, sindromul obsesiv, ideea fixă a puterii, mania (și fantasma) ei, nu le sunt proprii exclusiv adeptilor lui Marx & Lenin ; dar e îndeneagabil faptul că, mai cu seamă, dumneșor au demonstrat, în acest secol, că știu mai bine decît alții (la fel de lacomi, dar, se pare, din capul locului perdantii) să abuzeze de puterea pe care au „preluat”-o silnic, și n-o exercite într-altfel decît brutal și samavolnic, și n-o cedeze, fără spasme, oroci și singe, nimănu. — Or, dacă, n zorii erii roșii, această sete de putere putea fi, încă, motivată de scopul, „ești la lute finale”, al mistagogilor Comunei, scop de natură să le scuze (forșu, — și multilor naivi) cele mai josnice mijloace, acum, cînd acest

scop e unul pe totdeauna compromis (după ce, zeci de ani de-a rândul, se apă-lăca văzând cu ochii, devenind tot mai vag, mai palid, mai searbăd, mai evanes-cent), ce mai justifică puzderia mijloace-lor rămase, totuși, aceleași și la îndemina puterii celei fără scop ?!

P.S. (mai vesel decât restul) : Această Jeanetă, cu nu altă gambetă !

ACENIE

Bedros Horasangian

Frica

Cum să nu-ți clănțane dinții în gură când îi vezi cu scutul într-o mină și bastonul în cealaltă gata să te pocnească la primul ordin primit de sus — și privit drept în ochii tăi ! — „Arde-l !”, cu o seninătate și indiferență de parcă ar fi vorba de pepeni copti și nu de propriul tău cap ? Cum să dormi liniștit când toată mindria activului de stat și de partid a făcut din nou ochi și-și face loc cu coatele — ba chiar călcând în picioare uncori ! — spre vârful piramidei (care iar sîră răsturnată ca să aibă loc, acolo sus, în aerul tare al înălțimii puterii cît mai mult) spre a da cu tifla nerusînării „proștilor” de ieri și de azi și, pe bună dreptate, de mine, că doar nu se vor schimba lucrurile peste noapte după cum visează studenții ? Cum să nu te doară capul cînd ofițeri, mai mult sau mai puțin activi, mai puțin sau mai mult pensionați sînt solicitați patriotice să-și reia vechile atribuții „cetățenești” din comitatele de bloc, stradă, cartier, întreprin- dere etc. alcătuiind note informative și liste de suspecti pentru uzul și abuzul so-cietății de drept și buna funcționare a patriei ? Cum să nu-ți fie teamă cînd citești că — după cifre oficiale puse la dispoziție de înaltul Comisar pentru re-fugiați din Europa — aproximativ 250 000 (două sute cincizeci de mii !) de cetățeni români au solicitat azil în țările țări ho-tărîți să nu se mai întoarcă în România ? Care chiar ne putem permite să nu ne pose că oamenii își părăsesc căminele, trecutul, mormintele și iau calea pribegie-rii ? Oare chiar toți sînt simpli aventu-rieri, oameni fără căpătii, ignoranți și in-fractori ca să ridicăm din umeri indife-renți ? : Dacă se ! Cum să nu ne fie fri-că dacă producția industrială scade ver-găinos, iar indicatorii economici ating cote alarmante în timp ce administrația o ține în declarații de principii, sfestăni-le se tin lanț în mici circuloare și go-goserii, iar atât de dos pomenita econo-mie de piață e prezentă și activă mai ales prin ceea ce numim cu o vorbă urît zăn-gănitore, talcoze ? N-ai vizitat nici unul dintre cele bucurăstene ? Păcat, spectaco-lul e fascinant st... înpămîntător : mer-mane de produse turcești de proastă ca-litate, miros de grătar, bani și priviri so-loase, muzică bizantino-mexicano-india-nă, bomboane agricole și o mizerie — sub toate aspectele încît poate doar Argehei, cu singele lui rece ar lesi zîmbind din-tr-o satfel de excursie. Cum să nu te sperii cînd citești că bursterii Institutu-lui Hudson din S.U.A. se numesc Gh. Gaston-Marian și Emilian Dobrescu, iar marele mamamouchi al politologiei con-temperane românești — l-am numit pe dl. Silviu Brucan — suride mucalți că l se confirmă previziunile sale nu tocmai vesele și optimiste ? Cum să nu-ți fie frică dacă prietenii pe care contai suflete-te au tras obloanele și au devenit peste noapte „neutri”, „obiectivi”, „apoliti-ci”, și foaarte culturali pe motiv că „Asta prea au alunecat spre dreapta” (??) (Care ? Cine ?) iar șifalți (Care ? Cine ?) sînt cu toții „compromisi prea tare” ? Cum să nu te simți înfricoșat cînd oameni de care erai atașat de ani au devenit peste noapte de nerecunoscut, nu poți să schimbi cu dinșii o idee, un gând, chiar o glumă, iar această impermeabili-tate la dialog și betonarea în propriile lor convingeri — care se dovedesc prea vizibil a fi doar interese — te strînge de gît ca o mină invizibilă ? Cum să stai liniștit și să nu-ți pese cînd afli că atî-ția nenorociți au nevoie de ajutor medi-cal, de tratamente costisitoare, de opera-ții complicate care să-i facă și refacă pe cît posibil — din nou oameni iar noua birocrație e nepuțincoasă sau de rea cre-dință ? Cum să nu te sperie corupția și specula ridicată la rang de activități na-ționale cu efecte dezastruoase, de mo-ment dar și, mai rău, pe termen lung ? Cum să nu-ți se facă frică dacă nu mai apar cărți, iar piața este inundată de sub-produce ce se vînd și se cer de către un public bulmăcit și ușor de indus în eroare ? Cum să stai liniștit dacă scrisorile vin iar și iar cu aceleași stăgii de lectu-ră, iar telefoanele și microfoanele și ton-te obseștile noastre „ascultătoare” au re-venit acolo de unde credeam că n-o să se mai întoarcă niciodată după 22 decem-brie ? Avem libertatea de a călători în lume și ne facem de rușine cu nebuna asta a vînzării-cumpărării de produse și a îmbogățirii peste noapte. Oare ne-am transformat într-un popor de speculanți, oare bișnitarii au devenit cei care dau

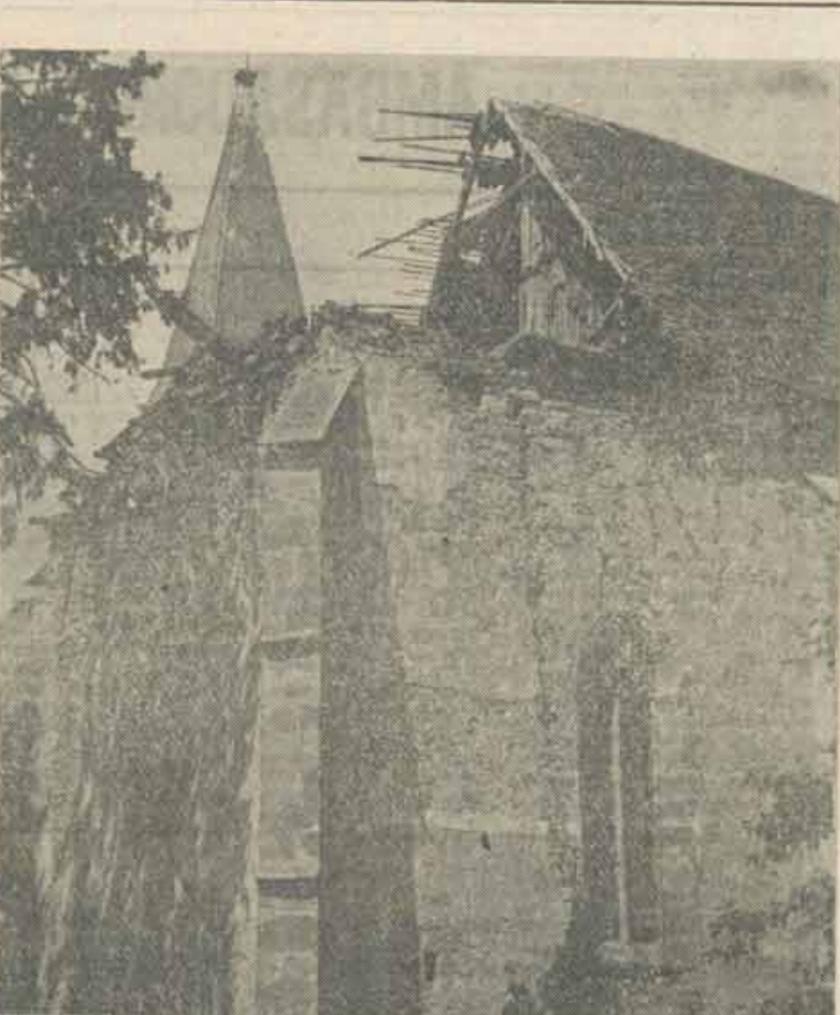
ionul întregii națiuni ? De ce le e teamă țărănilor să-și ia înapoi pămînturile lua-te cu jăpca în timpul colectivizării forta-te ? De ce le este teamă muncitorilor și nu mai vor să muncească ? Oare noua „rotăție a cadrelor” — semn că mare lu-cru nu s-a schimbat în economia româ-nească — să ofere aceeași lipsă de încre-dere și competență profesională care nu duce la nimic ? Cum să nu-ți fie frică a-tunci cînd afli că tortionarii de la Gher-la și Aiud, de la Canal și, mai nou, Mă-gurele, trăiesc printre noi, cetățeni ono-rabili și așezați, nici unul dintre ei ne-vînd remușcări sau regrete, păreri de rău sau cogmaruri că a schingiuit sau omorît în bătăle oameni nevinovați. Am pierdut oare orice interes și compasune pentru suferință ? Ne-am insensibilizat într-atît încît să nu ne pese că există chiar și acum oameni arestați și neju-de-cați, năcercețai sau reținuți după o pro-cedură sumară și, să recunoaștem, ilegala ? Să ne mai mire atunci că se încear-că mărirea subită a producției de basma-le curate ; membrii Comitetului Politic Executiv devenind olje blîndute și nevin-ovate, dacă nu cumva drăvăluindu-se chiar merite pe care o greșită și abuzivă interpretare de moment le tin încă as-cunse. Dar vina și vinete marilor rino-ceri ai planificării economiei, cine plă-tește miliardele rîspite în toate colturile țării pe menștrii inutili și ineficienți pre-cum combinatele — gigantice ! — de la Năvodari, Iasi — C.U.G.-ul sau Călărași ? Dar atît de cîntatul Transilvănian care a costat pe lingă miliarde și zeci de vieți omenești, morți în timp de pace ? Cum să nu te sperii cînd oameni care ar tre-bui să tacă — dintr-o minimă decență ! — se agită iar și zăpăcesc poporul cu a-celeași vorbe meșteșugite și mincinoase ? De unde atîta energie pentru ticăloșie și abjecție ? Nu ne-a mai rămas nici un dram de bun simț ? Doar grătarul și be-ricia să fie idealul nostru de viață, volup-tățile erotice — o mare de simț și fuste au umplut publicațiile de ultimă oră — să conducă la o nouă resurrecție morală ? Să fie morală legată doar de prostituție și sexualitatea greșit răstălmăcită ? Sau ar mai fi și alte aspecte ale actualității-lor care să ne facă atenți dacă nu cum-va să ne înfricoșeze ? Frica. De trecut ca și de viitor. De întuneric, de minciu-nă, de adevăr, de prostia organizată și agresivă, de lasitate, meschinărie, egoism, răutate. Cameleonism, oportunism, friptu-rism, ciocolism. O lume pusă pe căpșu-rală prin orice mijloace. Fără memorie și sentimente. Bani, banii, puterea și re-lațiile. Frica de a nu călca legea, frica de a fi inutil. Singurătatea și spaimete de tot felul : cum să depășim acest cerc vicios al minciunii și violențelor ? Singu-ra sansă : copiii, linerii. N-au apucat să intre în „vămășagul milionar” al unei societăți urzite. Dincolo de vorbele mari. Nici un politician nu avea dreptul să promită nimic. Nu avea ce : trebuia să ne pregătească pe indelete ca să par-curgem împreună clișiva ani grei. Sub toate aspectele. Propaganda electorală desănjată a rupt toate așteptările. Întrăm în ora realităților brutale. De aici alte temeri legate de ziua de mîine. De alu-bă, rostul familiilor, bucata de pline de pe masă. Prin ce canale și pe ce căi să transformăm uriașa masă de frică în în-croderie ? Chiar nu ne-a mai rămas nici un dram de energie ? Vom reuși oare să depășim aceste luni care, departe de a fi de vacanță ne-au umilit și înjosit în-lăuntrul nostru ? Camuș scria pe undeva că „să sperii înseamnă să te resemnezi”. Dar ce poate fi mai încurajator decît un dram de speranță ? Care anume ? Ce ? Mă tem că nu putem preciza mare lucru. Frica. Și colții ei ascuțiți. Singura certi-tudine.

ACENIE

Ioan Mărculescu

Respectul reciproc

Libertatea noastră pe care ne-am dor-it-o atîția zeci de ani și pe care ne-am cîștigat-o prin jertfe ne este acum amenințată. De cine ? De străini ? De putere ? Nu ! Nici vorbă ! Atunci, de cine ? De noi înșine ! De ce ? Pentru că sîndină și ac-tionînd numai pentru drepturile și inte-resele noastre personale, uităm de dreptu-rile și interesele legitime ale celorlalți. Pretindem să fim respectați, dar nu res-pectăm pe nimeni, nici chiar pe cel pe care îl lingușim, evident, din interes. Pretindem că sîntem demni, dar neocotim demnitățile altora. Cerem sinceritate, însă uităm că masca sincerității noastre nu poate fi purtată multă vreme. Dorim să nu fim înjosiți, dar nu ezităm să jignim pe alții. Pînă și birfeala a ajuns o artă, pentru unii. Insulta și calomnia — adăpti împotriva demnității umane — sînt la modă. Le folosim oricînd și oriunde ni se pare oportun, chiar dacă — nu de pu-

Fotografie de ANCA VASILIU

ține ori — riscăm să fim noi înșine tinta unor astfel de săgeți. Și o facem, fie oral, fie în scris. Uneori chiar cei ce se inde-letnicească cu asemenea acțiuni — și nu sînt pușini — nu fac nici distincția ce totuși există între asemenea săgeți și nici măcar nu gîndesc că stirbind pe nedrept demni-tatea altora își pun sub semnul întrebă-rii propria lor demnitate. Ce este și mai trist este că autorii unor asemenea fapte sînt oameni învățați și nu oameni al căror bagaj de cunoștințe este deficitar — de regulă — nu din vina lor. Este înorjor_dor faptul că oamenii ce au învățat mai mult și de la care ar trebui să învețe alții înțeleg să-și troscească talentul și tim-pul ca să semene discordie. Cine nu știe că cei ce urea să facă rău nu se poate plînge că nu aștepta o moțtare, mai ales că aceasta poate fi orice minciună. Si cui servește discordia clădită pe ură și minciună ? După cum ne spune Seneca, trei rele trebuie evitate : ura, invidia și disprețul. Societatea noastră, unită în timpul și imediat după revoluția din de-cembrie, este în pericol. E invadată pur și simplu de aceste rele care nu-i pot face nici cel mai mic serviciu. Ura este minie necontrolată și ne-am convins că așa este în zilele de 12—15 iunie a.c. Invidia este produsul sufletesc al unor comparații din-tre diferiți factori aflați la poli opusă : sărăcie și prosperitate, învins și învino-dor, noroc și nenoroc, semidoct și învățat, boala și sănătatea, etc. Disprețul nu este altceva decît tot un produs psihic carac-teristic la cei ce nu vor să-și aștească egali printre semenii lor. Nu trebuie de-monstrat că societatea în care asemenea sentimente — ce nu fac cinste omului — sînt în plină acțiune, nu are decît „sansu” regresivului, „sansu” ce nu poate fi stopată decît printr-o nouă dictatură. Din acest motto este vital — ca apa, ca aerul — să fim uniți, să ne înțelegem, să încercăm să ne ajutăm reciproc, să căutăm adevărul și dreptatea în orice opinie construc-tivă și se propune să părăsim pumnul și parul, înlocuindu-le cu judecata bazată pe buna conștientare și pe bunele intenții. Cînd într-o problemă sau alta sînt de că-utat și de găsit soluții, trebuie neapărat să acceptăm cît mai multe opinii, chiar con-tradictorii, să le analizăm și să le alegem pe acelea ce prezintă cele mai sigure căi pentru atingerea scopului propus. Con-fruntarea de idei nu este altceva decît un concurs în care ideea cea mai bună tre-buie să ocupe primul loc. Confruntarea de idei exclude confruntarea fizică și nu constituie motiv de supărare, de ură, de invidie sau de dispreț față de unii sau de alții. Ea nu reprezintă decît dorința comună de a contribui — fiecare pe mă-sura capacității sale — la înțierea din im-pas, la construcția unei societăți demne și prospere, pe care toți ne-o dorim. Diver-gența de opinii este deci neapărat necesară. Ea denotă interes comun, concretizat în dorința de mai bine a tuturor cetățe-nilor. Altfel nu se poate ! Dar pentru a realiza acest desiderat, se impune — în primul rînd — existența unui climat co-respundător care să fie oferit și menținut de toate mijloacele de informare audio-vizuale. Este deci necesar ca televiziunea, radio-ul și presa să renunțe la tot ce poate genera intratinerea atmosferei ne-prietnice existente în prezent, să evite chiar și simplele aluzii ce pot fi suodra-toare. Trebuie să înceteze sistemul — că

sistem poate fi numit — discreditării unor personalități, insultelor și calomniilor aruncate nu chiar la întimplare împotriva demnității persoanei, sistem ce nu poate favoriza reinstaurarea concilierii națio-nale. Dacă este adevărat că tonul face muzica, cred că nu greșesc cînd afirm că tonul ar trebui dat, cum mi se pare fi-lesc, de puterea legitimată la alegerele din 20 mai a.c. Ar fi de dorit ca înșăși reprezentanții puterii legislative să dove-dească în toată activitatea — bunele lor intenții în discutarea și adoptarea legilor ce vizează redresarea țării în toate dome-niile vieții. Realitățile momentului de față impun măsuri obiective, lipsite de colo-raturi politice nefaste, măsuri menite să asigure atingerea obiectivelor de realizat. Ele impun de asemenea discutii civilizate fără termeni și expresii ce ar leza dem-nitatea altora. Orice critică este bineven-tă în condițiile în care este exprimată în mod civilizat și în care este construc-tivă. De exemplu, raportul ce va fi pre-zentat Parlamentului de comisia însăcri-nată să determine cauzele și responsabi-litățile evenimentelor din 12—15 iunie a.c. va fi — fără îndoială — după ce va fi discutat și eventual aprobat de Parlament — un document ce ne va edifica asupra seriozității și obiectivității constatărilor și propunerilor. Guvernul — puterea exe-cutivă —, la rîndul său, trebuie nu numai să inițieze dar și să faciliteze luarea mă-surilor ce se impun pentru stabilirea cu prioritatea a ordinii de drept. Instanțele judecătorești trebuie să facă dovada că dețin efectiv puterea judecătorească, deci că sînt independente și că acționează con-sistent pe linia adevărului și dreptății. În privința mijloacelor de informare audio-vizuale este de dorit ca toți cei ce ni se adresează, fie oral, fie în scris, să dove-dească obiectivitate, seriozitate și acura-tețe în tot ce ne comunică, evitînd răsfe-țiile personale sau de grup și omișînd din vocabularul ce folosesc, cuvinte jignito-re și aluziiile rău voitoare, ce de altfel ar trebui evitate de noi toți. Cea de-a patra putere din stat, înțelegînd prin aceasta presa, în ansamblul ei, trebuie, în afară de informare, să culegă critici, propuneri, obiecții, sesizări etc., toate me-nite să contribuie la organizarea so-cietății pe bazele democrației. Nu pot să nu remarc, în încheiere, că nu toți cei ce ne vorbesc la radio sau la tele-viziune sînt și autori de insulte și calom-nii, după cum același lucru se poate spune și despre cei ce-și publică opiniile în ziare și reviste. Mai mult. Sînt publicații în care asemenea fapte îndreptate împo-triva demnității nu pot fi văzute pentru că nu-și pot găsi loc în paginile lor. În schimb, altele oferă spații largi oricărei atitudinî de instigare la tot ce e împo-triva intereselor societății. Nu este deloc necesar să dau exemple. Ar fi contrain-dicat, deoarece ar constitui o nouă sură de polemică pe o temă ce normal trebuie să fie exclusă din preocupările noastre. Ce-ar fi deci, dacă, pe post de parnic al virtutilor ce încă mai avem, am numi RESPECTUL ce ni-l datorăm unul, al-tuia ? Si ce-ar fi dacă fiecare mijloc de comu-nicare publică ar ananja același parnic ?

Intre 30 august și 2 septembrie Partidul republican și-a ținut la Bender — o minuscule insulă de pe Coasta de Azur — tradiționala sa **Universitate de vară**: scurta încălzire dinaintea startului politic de la sfârșit de an. La conclavul reprezentanților unul dintre cele mai active partide politice franceze au fost invitați doi români, singurii străini de altfel, așa cum aveam să aflăm la Bender. Unul dintre ei, fostul ambasador al României în Franța, Alexandru Paleologu.

În avionul care ne ducea de la Paris la Marsilia aveam oarecare emoție. Nu exista nici o altă coordonată a întâlnirii și ideea de a răstăci stângaci prin orașul mafiei franceze — poate tentantă în alte condiții — nu era în stare să ne entuziasmeze. Dar în aerogara din Marsilia o tânără gazdă l-a reperat imediat pe domnul Paleologu. „Si totuși, cum m-ați recunoscut?” a întrebat acesta mai târziu, în masină. „Oh!, dar v-am văzut de mai multe ori la televizor, domnule ambasador”, a răspuns gazda, cu acea ridicare melodioasă a

AMBASADORI, CAPITAL, ÎNCREDERE

GABRIEL ANDREESCU

sfârșitului de propoziție, atît de dulce limbii franceze, și care, alături de amabilitatea profesională, adăuga o certă simpatie. Un ambasador recunoscut de cetățeni din aparițiile la televiziune? Era doar primul semn al extraordinarei atenții de care se bucură, în țara prietenă, fostul nostru diplomat. Timp de o oră, la sosire, Alexandru Paleologu a fost salutat de organizatori și deputați ai Partidului republican fără să fie nevoie ca cineva să facă prezentările. Această simpatie secretă, dincolo de politice, și în stringerea de mână a președintelui Francois Léotard.

Nu de mult timp se spune de la noi că omul ar fi cel mai prețios capital. Cum nu se vorbea decît în două

moduri — prin imbecilități ori truisme — ideea, cum că omul este un capital, aparținând celei de a doua categorii. În astfel de termeni, premeditat meshini, gîndeam, privind zîmbetele și felicitările francezilor. Aveam în față nu numai pe omul de cultură ci, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, și un capital. Pe care orice guvern ar fi dorit să-l cîștige. Dar de care guvernul român s-a dispensat.

Nu ar fi prima dată. După Revoluție, poporul român avea un urias excedent: de sanse: de entuziasm, de simpatie; de consens, de așteptare. Totul s-a spulberat. Cum? Principala factor pare să fi fost preferința puterii pentru ceea ce este manevrabil, în detrimentul a ceea ce

este credibil. S-a întîmplat așa de la prima la ultima lună. Chiar înainte de plecarea la Bender organizatorii belgieni ai operației de înfrățire a satelor românești se pregăteau să desfășoare la București o acțiune pentru care își aleseseră propriul lor partener român. Cei în care aveau încredere. Funcționarii guvernamentali au propus însă pe alții, cu o hotărîre care mergea pînă la obstrucționarea acțiunii. Printre „alesi”, fundatia **Participanții la Revoluția din Decembrie** al cărui reprezentant, Constantin Dinescu, fost detinut de drept comun, venise la mijlocul lunii iunie cu un grup de mîneri și cu un act falsificat (tot de el) ca să ocupe clădirea din Calea Vic-

toriei 120. Să implici, într-o acțiune internațională, delincvenți naționali! Sperînd să cîștige, prin înlocuirea celor dorii cu cei manipulați.

De cîștigat, se cîștigă utilizînd cu inteligență capitalul iar cel mai mare capital este **credibilitatea**. Unul din șocurile rezistente pe care le ai în contact cu Occidentul și occidentalii este importanța, pentru ei, a **credibilității**. Înalta funcționalitate, fiabilitate a acestor societăți se sprijină pe o astfel de valoare, așt de puțin palpabilă, devenită liant profesional, instituțional, național. La noi, parec tot nu s-a aflat. Se minte, se înșală, se abuzează, se încălcă... Dar apropierea societății românești de standardele europene nu va fi posibilă fără să se ajungă în viața social-politică la o selecție asemănătoare a caracterelor.

Oare se înțelege astăzi, în țară, că principala problemă a prezentei României în lume se traduce în termeni de **credibilitate**? Dar cum să o obții și să o păstrezi dacă revoci valorile autentice și-i menții pe cei discreditați?

Le feseniste c'est moi

DOINA JELA

Fină în urmă cu aproape un an, una dintre fricile care mă urmăreau permanent, neslăbindu-mă aproape nici în vacanțe, era frica de întrebarea: ce este P.C.R.-ul? Mi se năzărea, pe virful unui munte necălit de picior omenesc, sau pe plajă, sau în sălbăticiile Delta, că mă găsesc la examenul de socialism, sau la sediția lunară de învățămînt politico-ideologic și, din toate întrebările cu puțință, profesorul respectiv, activistul, tocmai pe-asta mi-o pune. Iar frica mea venea nu din împrejurarea că nu știam răspunsul la întrebare. Din curiozitate intelectuală și tot mă interesasem. Și sigur, ca să nu pic celelalte examene tocmai din pricina asta. Deci știam: Partidul este detașamentul de avangardă al clasei muncitoare (definiție marxist-leninistă); Partidul e centrul vital al întregii națiuni (definiție românească, contribuție la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare); Partidul e-n toate, e-n cele ce sînt, și-n cele ce mine vor ride la soare (definiție lirică, adresîndu-se afectelor și ușor de memorat). Așadar știam, iar frica mea, poate puțin ipohondră, atribuită ipoteticului examinator o plăcere sadică de a mă pune în încercătură, avea cauză precisă că atunci pe moment, n-am cum să ghicesc care dintre definiții vrea examinatorul meu s-o știu.

De la o vreme aceeași frică îmi dă tîrcoale din nou: ce-am să răspund, la lecțiile de învățămînt politico-ideologic, așa încît să nu mă fac de rușine, la întrebarea ce este F.S.N.-ul? Fiindcă este evident că lecțiile de învățămînt politico-ideologic, blestematul tinerii mele de intelectual român, sînt din nou necesare. Guvernării noastre nu par să fi găsit alte mijloace de a pune în mișcare societatea românească, așa încît apăsător cumsecade dar insistenț, pisălog, la constituția — civică, morală, profesională, națională etc., etc. — adică propaganda, redevine strict indispensabil. Sigur o lege, scrișă, dacă cea neserisă nu ajunge, conform căreia cine nu muncește e dat afară fără discuție, ar fi mult mai simplă, dar unde s'umanismul nostru și toleranța noastră proverbială? Statul pomanașu, trebuie să ne dea la tot: lenesi, harnici, consiliincioși, chiuși, pricepuți, nepricepuți, hoți, delatori, cinștii, ticăloși, și privatizării, un NU HOTĂRIT, ca-n urmă cu cîțiva ani bombel cu neutroni, ultima dintre primejdiile care ne ameninșau. Așadar, tot cu duhul blîndetii noastre naționale trebuie să continuăm, spre a evita șocurile. Una din formele acestei blîndetii este lecția de învățămînt politico-ideologic.

Ce-am să răspund eu la întrebarea: Ce este F.S.N.-ul, tovarășe?

Să spun că este o emanție poate să mă coste, fiindcă pare ironic, pe de o parte, iar pe de altă parte, activistul este o persoană care meru te bănuștesc de ironie. Or, eu cred sincer — și argumentat — că F.S.N.-ul **chiar este o emanție**. Ba mai mult, chiar este un fenomen de masă, și nu sporadic, legic și nu întîmplător, care există dinaintea apariției în limba română a acestui cuvînt format prin compunere și abreviere, într-o așa măsură, încît, cum zice o vorbă, dacă fesenismul n-ar fi existat, el trebuia inventat. El este un fenomen complex, dar deloc contradictoriu, definibil în toate componentele sale: psihologică, mentală, morală, ideologică, etnică și... general-umană.

Am să le lau pe rînd. Psihologic vorbind, ba chiar psihanalitic, în termeni freudieni, fesenistul e un copil care dorește subconștient, nu chiar moartea tatălui, ci doar absența acestuia de acasă, pentru o vreme. Interval de timp respectiv e o serbare continuă, un joc amuzant, Prelungul, el neliniștesc, pliclaștesc, copiii liberi încep să se încalere, și rînd pe rînd, părăsesc pe urmă scena, privind nostalgic spre halatul din cuier al Celui Absent, spre papucii Lui, spre Portret. O senzație obscură de necuviință, de rușine, de păcat, muștrări de cuget, regret dureros, iubire vinovată și orientarea spre trecut a tuturor forțelor afective. Într-un târziu, adorm care pe unde apucă, în casa pustie, strîngîndu-se unii în alții. Unii plîng în somn. Ce rămîne este unitatea, unanimitatea, numai așa vom fi puter-

nici, numai așa tari în fața primejdiilor — noi sîntem uniți, noi sîntem plătii. Primejdiile vin, fîrește, de peste tot, condiție în care individualitatea, persoana trebuie anulată, estompată, subordonată necesităților supraindividuale, de grup.

Fesenistul nu tubeste libertatea, chiar dacă atunci, înainte și cîva timp după plecarea de acasă a părinților, i s-a părut că o tubeste. Încei-încei își dă seama că de fapt, cineva l-a păcălit, l-a indus în eroare, l-a făcut să simtă o dorință care nu era a lui, dorința de

libertate. Acest cineva este „disidentul”, nemulțumitul, din cauza căruia a plecat de acasă tatăl. În loc, energie și autoritar, să-l pedepsească, tatăl a preferat să plece, pedepșindu-i astfel pe toți. Ce le rămîne lor, celorlalți, decît să-i aducă această reparație tirzie, să-i pedepsească ei pe fostul răzvrătî? Să-i izoleze? Să-l lase singur cu nevoia lui de libertate? Care, acum descoperă el toți, nici nu era nevoie de libertate, ci invidia pentru puterea paternă.

Așadar, fesenistul nu numai că nu tubeste libertatea, dar nici nu o identifică, nu o recunoaște ca alternativă, ca valoare. Privită de aproape, demontată, analizată în părțile ei componente, nevoia asta de libertate nu este decît insolență, egoism, lipsa grijii și afecțiunii față de ceilalți, a răspunderii. Acum, după ce

euforia a trecut și poate judeca la rece, fesenistul poate să-și explice și ceea ce nu-și explica atunci: curajul nebun al celui care l-a înfruntat pe părinte. Curajul individual nu e decît o formă de egoism. Să ai lângă tine o mamă, o frate, o soră, care să te țină de mîna și să te implore: nu te duce, că te împușcă, iar tu să te duci totuși, fără să te gîndești o clipă ce durere le pricinuiști murind, nu e, în fond, decît egoism. Ca o ilustrare particulară, răzvrătirea din decembrie a tinerilor. Or, e știut: „există în tineri o tendință de respingere sistematică a principiilor valori morale, culturale și artistice, avînd drept consecință, înlocuirea oricăror idealuri „înalte” cu aspirații care vizează satisfacerea unor nevoi de ordin strict personal, ignorîndu-se problemele și nevoile societății”. Am citat din revista „Alternativă '90”, pag. 31, cea mai scurtă explicație în spirit fesenist a împrejurării că răzvrătirea din decembrie a fost a tinerilor. Și totodată cea mai limpede dintre explicațiile desolidarizării de ei, pe care o resimte fesenistul, după ce l-a admirat, fanatic.

Desolidarizarea respectivă îmbracă forma democratică a mitingului. În așteptarea tot mai dureroasă a înlocuirii tatălui are loc un miting spontan și un miting „spontan”. Primul e puțin numeros, al doilea foarte numeros. În legătură cu puținătatea numerică a primului, care poate să numere și o singură persoană, fostul disident, cineva făcea observația că și într-o clasă nu există decît puțini premianți, unu-doi-trei și că atitudinea restului clasei față de ei e o chestiune de mentalitate. Că noi, români, nu prea ne iubim premianții. Nu comentez. N-am date. Am asistat o singură dată la o întîlnire între două asemenea mitinguri, unul spontan și celălalt „spontan”. În care era să iese cu scandal. Asta din cauza unui „afie care-i înfășia” pe Baraba și pe Isus și mulțimea alegîndu-i pe Baraba. Cei din mitingul „spontan” n-au văzut de departe ce scrie, nu crezînd că Baraba înseamnă Taraba, s-au simțit jignii și au început să strige Voi sînteți biențari și Noi sîntem uniți, noi sîntem plătii. Revenind pot adăuga observația că fesenistul autentic nu întreabă niciodată de exemplu, cine-i acest Baraba. El crede că știe. Și stîng aici alt aspect: al virstei optime a fesenistului. Acestuia îi stă bine să fie nici tînar, nici bătrîn, „d'un certain âge”. Spre sau peste patruzeci de ani. Dovadă că descoperim cu neplăcută surpriză fesenismul la un om de douăzeci (un student) și aproape cu spaimă la unul de șaptezeci. Asta pentru că la patruzeci de ani, cu părul ușor grizonat, cu ridurile expunției pe frunte, ai văzut multe: că apa trece ple-trele rămîn, că nu tot ce zboară se mîncîncă, vin al nostru pleacă al nostru, nu e bine să înoți împotriva curentului, capul plecat sabia nu-l... etc., etc.

Aici există probabil riscul să suprapun componenta etern-umană a fesenismului cu cea etnică, dar fiind cont de izolarea în care ne-a ținut părintele, trecută prin faza resemnării și devenită trufășă autărie (n-avem nevoie de slatur), nu ne vindem țara, nu ne interesează ograda altuia, la ei e și mai rău etc.), confuzia e scuzabilă.

Oricum, după o anumită vîrstă devii și mental conformist, fie și prin „conformizarea” cu propriile-ti axiome, repetate și răscepetate. Dar în general, fesenismul este un conformism, o lenă mentală care numește nuanța chiușus, iar confruntarea de idei cereată. În mod bizar, în ciuda sentimentului de solidaritate, unanimitate, apartenență la un grup numeros, foarte numeros, fesenistul este înapt pentru dialog. Tot ce poate constata este că exprimîndu-și ideile este „rău înțeles”. Bizareria este însă doar aparentă. Aptă pentru dialog nu poate fi decît o „persoană”. Fesenistul nu e însă persoană ci „exponent” (al fesenismului, evident). Ce exprimă el este o idee ce nu mai trebuie dovedită, pentru că e simplă și clară și pentru că o împărtășesc foarte mulți. Poate aduce eventual dovezi în privința faptului că acela care-o împărtășese sînt mulți. Există pentru asta scrisorile „primite pe adresa redacției”. De exemplu, la „România Mare” se primesc asemenea scrisori pe adresa (inexistentă!) a redacției și toate împărtășesc o aceeași opinie: că noi sîntem poporul, că noi sîntem maturi, că noi știm bine ce vrem. Anonimatul acelor scrisori nu e un motiv să nu le iei în considerație, creația populară însăși e anonimă și un exponent n-are nevoie de egocentrică etalare a numelui. Dacă adaug și motive mai omonest, și amuze dorința firescă a cuiva de a-și trăi liniștit anii de pensie, înțeleg perfect de ce nu trebuie semnat un denunț.

(Va urma)

MOARTEA ÎN STRADĂ

GABRIELA ADAMEȘTEANU

„In România se moare pe stradă”: fraza mi-a explodat uluia, în mînt în acea simbrătă de decembrie cînd o voce intră-tălată de emolie și de vîgilență supravegîntă telefonică încerca să arunce spre capitală vestea morților Timișoarei. Bucureștiul din 21-22, Sibiu, Clujul ori Brașovul, zilele și nopțile „teroristilor”, Ia Mușeu și din nou Bucureștiul, fețele înșingate ale celor înmușcați în cap și duși pe brațe în noaptea de 13, fețele ascunse sub brațe ale celor învolatți sub loviturile minierilor. Și fețe pe care (noaptea) nu le vom ști niciodată — neidentificați. Cele peste 50 de morți înregistrate în lunie, în spitale, ca urmare a unor răni grave — despre care abia se șopteste. Alegerea tragică a destinului — cine trece pe stradă tocmai atunci cînd se trage? Cînd se bate? Cîți curajoși (cu și fără cauze), cîți curioși, cîți adolescenți și adulți „fără cămăști întinșate”, prinși de locurile unde se va descalca trînzetul violentei reopetate, care devalorizează conținutul morții (frămîntătoare) în stradă? Pe acest tărîm unde legile justiției s-au împotmolit acum o jumătate de secol, victimele anonime continuă să plătească cel mai greu tribut. Speranța în dreptatea renăscută (cîtă credulitate!) care ne tintula febrili, istoviti noaptea de noaptea la fața televizorului, s-a dus odată cu noaptea săvîrșită a țării. Acum, la orele tirzii ale fostelor procese, se derulează filme, și secvențele de tribunal (cîtuși s-au dat) ne-au deus la loc pe suflute cocleala neîncrederii. Desfășurări sinucideri enigmatice, destule cont-a-ziceri, întrebări fără răspuns etc. Pentru a nu mai crede că cineva va fi chemat într-adevăr să răspundă pentru vina de a fi curmat o viață omenească. În stradă. Sau de a fi lăsat înfirmi pe viață. (Nu din răzbanare, de dorința de a plăti, ci pentru a asigura viitoarea normalitate a vieții.) Sînt convinși că la sfîrșitul teledurului am să tot văd delincvenții juverii în haine vîrgate dinți de mașini, de valiză) cu un obraz voii impenetrabil, ori coborîndu-și ochii. Nu însă (fura curioși) pe cel ce au dat și pe cel ce au executat ordinea în urma cărora s-au stivuit cadavre — la București, la Timișoara. Stînd în fața noastră inițială de adevăr, fiecare declarație în doi perii, fiecare proces ne-

convîngător și-au atins în bună măsură scopul armării. Acum, după evasi-mărturisirile (dumnezeu știe cît de exacte) „loviturii de stat” cînd se spune în fine (ceea ce de fapt se afla) că și din armată, și din securitate, și din miliție, s-a tras, simți foarte concret cît de tirziu (tirziu, poate nu chiar imposibil) ar fi să mai departajezi vinovățiile. Nelămurită la vreme, vina unora s-a întins asupra categoriei, moartea în stradă și misterul neidentificaților a proliferat. Ce jurnalist este în stare acum să se descurce singur între strările istorii aruncate de la cîmîtură la mîrgă, de aici la poliție și la procuratură — pentru București, pentru Timișoara? Da- timișoreni recunosc la Străulești moartea sinistru: gropile săpate cu excavatorul, morții dezbrăcați înhumarea pînă-în-țărîntoare. Oricît de lipsită de credință ar fi devenit în 50 de ani lumea noastră (care acordă un spațiu atît de întins în practica religioasă ritului funebru) ea nu poate să nu mai știe că profanarea morților este simptomul unei grave boli a cetății. O vîntă capitală pentru care grecii spun că nedeapasa va fi colectivă. Posibila semnă ale crimei, moartea în stradă și batocura îngronării pe acum pot constitui așezarea — spațiu al nesigurantei, al lipsei de încredință fizică și morală. Morții de la Străulești feblar neidentificați de ar fi, nu sînt admise astfel de degradate înhumării într-o lume civilizată) reacție în prim-plan — tema morților Timișoarei: n-am fi oșuzat că vom mai trăi o dată un astfel de cosmar, n-am fi crezut că se poate conta pe uitare, ca să revenim în același loc. O eternă mișcare în cerc — semnul unei lumi stagnante, ciocotind înutil în adîncuri — doar acesta să fie destinul nostru? Ne gîndim încă o dată la morții Timișoarei și cînd primim de la conf. dr. Dressler Mînt din Timișoara un lung dar neconvîngător text conținînd mai mult acuza la adresa Hertel Mînt și a textului publicat de domnia sa în ziarul Die Zeit (nr. 20, din 20 iunie) și reproducus de revista noastră (nr. nr. 21, din 17 iug.) decît argumente pentru eroarea sa discutată. Într-o singură privință îi dăm dreptate dr. Dressler: cum să te discuți de o vină cu care omnia publică te încercă, atunci cînd asupra evenimentelor tragice de la Timișoara nu

s-a făcut în mod convîngător lumină? Dr. Dressler invocă în sprijinul d'culoării sale un citat luat din publicatia Națiunea (editor prof. dr. Ioan Constantin Drăgan). Să ne scuze că în această privință noi mai putem urmări argumentarea. Sintem de-a dreptul nedumăriti, doar se știe că I.C. Drăgan avea strînsă legătură și cu securitatea coexistă, și cu familia Ceaușescu. După opinia noastră, dr. Dressler trebuie să-și trîmă această notă ziarului Die Zeit și eventual autoarei al cărei text revista „22” îl reproduce. Domnia sa nu pare a fi auzit pînă acum numele Hertel Mînt (cunoscută în România și ca scriitoare de mare talent, și ca disidentă anticomunistă). L-ar fi putut auzi însă, măcar în zilele însingeratului decembrie, cînd postul de radiu „Europa Liberă” a transmis un turburător apel al scriitorilor germani emigrați din România (timișoreni aproape întîi) adresat oamenilor de bună credință din armată ori securitate ca să nu tragă în manifestanții pasnici. În acel moment, dr. Dressler, desi nu conducea cu acte Laboratorul de medicină legală din Timișoara (ce-a trimis în această privință fotografia unui act cu numirea sa proaspătă din lunie) a lucrat, din cite am aflat, în acest loc de tristă renotate de unde s-au ridicat cele 40 de cadavre transportate și încredinate la București, unde s-au depozitat morții frontieriști din penitenciare, cei din a doua grupă comună de la cîmîtură străulești din Timișoara etc. Domnia sa pare a fi întocmit și raportul destinat

procuraturii. Cine se îndolește deci că morga din Timișoara nu ar fi fost atent controlată de securitate? Dacă o carte oprită și topită într-o editură devencea pe loc un subiect-tabu, cum să fi fost altfel în privința cadavrelor nenumeratele victime ale securității? S' de ce evocarea atmosferei de teroare din jurul morților „suspecti” din timpul regimului Ceaușescu și al revoluției, poate avea (după părerea doctorului Dressler) „un caracter denigrator la adresa unuia ponor greu încercat de istorie”?

În paginile excelentelor publicații Timișoara ori Opinia Studențească interesul pentru „trecutul apropiat” s-a manifestat viu și tulburător. De aceea nu subscriem deloc afirmația dr. Dressler: „am așteptat cu răbdare, luni de zile, înmormîntarea Cimitirului Sărcelelor de către cei peste 50 de redactori străși din toate colțurile lumii... Acești profesioniști au verificat la fața locului, în Timișoara, din răbdare redactorii noștri nu au fost interesați în lămurirea acestor lucruri”. Dar, oricît ar fi de documentată, o anchetă jurnalistică poate doar să semnaleze: a lămurii cu adevărat cum au stat lucrurile este obligația altor instituții — justiția în primul rînd. Există în presa noastră nenumerate semnale de alarmă la care instituțiile momentului nu au răspuns. Fără reacția lor, nu se va începe profilaxia morții în stradă.

Cimitirul grațuților

GEORGE ARUN

Vii sau morți, Occidentul ne iubeste, se interesează de noi. Cimitirul Străulești II va oferi o nouă curiozitate autohtonă telespectatorului occidental prin filmările pe care televiziunea franceză le-a efectuat aici. Aceasta, în timp ce o parte a presei române demască în continuare scenariul politic, iar o altă parte a ei, în consens cu televiziunea, le maschează. Morții nu fac politică, deci nu constituie un subiect de interes public. Unui prim semnal de alarmă aparținînd ziarului Dreptatea i-a urmat o anchetă în serial în România liberă și cam alții. După bunul obicei, campaniile în presă lipsesc în favoarea pescuitului de „subiecte tari” în spe care sînt blestamate, parcă, să rămîna turburi.

În sectorul „grațuților” din cimitirul Străulești II sînt peste 50 de neidentificați, îngropați aici din ignoanță încoace — la poarta cimitirului, unul dintre tîgănuși care iucău barbut m-a lămurit, explicîndu-mi ce cîntam: „Aha, ăstia sînt ăia de la grațuții, uite-i colo”, și mi-a arătat locul cu palma făcută pumn în care tînoa zarurile. Locul e ceva între jale și ab-

surd, greu de definit, pentru că în cele cinci sănturi săpate mecanizat, sub cruci pe care e scris doar atîi: NEIDENTIFICAT — 1990, trebuie totuși să-ți imagi-nezi siruri de morți fără vîrstă, fără identitate.

Petre Gheorghe, administratorul cimitirului, e de părere oficială că „grațuții neidentificați” sînt bătrîni de la aziluri, copii de la orfelinate, oameni ai străzii — și totuși, fiecare pe lume, cit ar fi de bătrîn sau copil, poartă un nume, cel puțin o poreclă, un boier al celorlalți. Drept dovadă, „grațuții” îngropați în anii trecuți în cimitirul Străulești au un nume scris pe crucea ordinară de lemn, plătită de primărie, au și un an al nașterii nu doar pe cel al morții.

Gratuții „tineri” noastre democrații nu au decît un an al morții (1990) și aceeași nume: NEIDENTIFICAT. Si sînt mulți, suspect de mulți, recunoaște și domnul Petrică, administratorul: „Să știți că în nici un cimitir din lume nu există aflutea asta de morți, ca aici. Ne va trebui mult timp să ajungem cum stă ea. Fără 50 de oameni nu pot pune la punct instituția

asta...”. Dar, cu toată afluenta („bășmă” o cite șase, și cite șapte, cîți vine), imi spune unul dintre grațuții, administratorul are causticele lui în care fiecare neidentificat ocupă un pătrățel anume după care, la o eventuală anchetă a procuraturii, el, demnu' Petrică, ar putea să pună mîna pe cruce și să spună: acesta este neidentificatul nr., adus la data de, în vîrstă de, sex, naționalitate (domnu' Petrică mi-a spus că sînt îngropați și niște nemți la „grațuții”, ceva în legătură cu un accident feroviar, și am dedus împreună că s-a răsturnat căruța lumii de vreme ce pînă și neamțul se interesează atîi de puțin de morții lui, lăsîndu-l în asama grațuților primăriei Bucureștiului).

Printre crucile grațuților umbli o femeie în negru care soală cadavrele. Le spală și le primenește în fîsi de pînă pe care le păstrează de la revoluție, de la eroi. Pentru eroii grațuții i-a dat statul haine frumoase în care i-a primit, după ce i-a spălat bine cu furtună. Pentru grațuții de după revoluție statul nu mai dă haine, dar ea mai are citiva metri de pînă rămasă de-atunci. Mai cumpără din economiile ei și-i înfășoară în pînă „ca să nu moară morții gol-golu pe lumea cealaltă”. Nici teroristii de la revoluție

nu au primit haine. Si ei sînt îngropați tot aici, iar la unul dintre ei femeia care spală morții a găsit o iconiță: „era credincios, se ruga, poate nici nu era terorist, mai știți!”

Femeii în negru îi plac să îngrijească de morți. Viața ei se împarte între spital, morgă și cimitirul grațuților.

Pe unii îi botează înmormîntare, cu un trecut, cu cîteva ceasuri înainte de a muri. Se bucură că mor botezați și că nu au nume. Dar numele e doar pentru „trecutul” morții pentru că pe cruce se scrie același generic: NEIDENTIFICAT — 1990. Într-o zi, la morgă a vrut să scrie un mort, dar a fost oprită: „Pe ăsta lăsați, că e din lunie!”. Mortului îi lipsea un deget de la mîna stîngă.

„Uneori și moartea face puțină retorică”, scria un poet contemporan. Felul în care ne respectăm morții e și el un punct de vedere asupra propriei vieți. Noi vedem în sectorul „grațuții” din cimitirul Străulești II un punct de vedere al securității, al noii puteri. Acest punct de vedere ar trebui să intereseze în primul rînd Procuratura Generală înainte de a constitui un subiect de senzație pentru televiziunile occidentale.

■ Această intilnire, in mod atit de semnificativ, are loc la Braşov ■ „Solidari-tatea este superlativul libertăţii” ■ In 21 decembrie '89 eram cu toţii o familie a Rezis-tenţei române ■ Adevărul trebuie privit in faţă, chiar dacă ne sperie ■

Ana Blandiana

Ne-am adunat aici pentru a de-monstra că ingrozitoarea biată de care suferă poporul român, boala dezbi-nării, nu este o boală congenitală, ci una inoculată în mod artificial și, mai ales, că nu este o boală incurabilă. Ne-am intilnit pentru a ne convinge noi inșine, pentru a ne convinge unți pe alții, pentru a încerca să convingem țara întreagă și lumea că ura monș-truoasă care ne opune unii altora, ura dintre generații, dintre categorii so-ciale, dintre naționalități, dintre orașe, dintre confesiuni, dintre profesioniști nu a izvorât din sufletul nostru, ci a fost produsă de infernala mașină de produs ură care ne stăpânește de 45 de ani și căreia disperarea că ar putea fi în sfârșit oprită să funcționeze și în ultimele luni o productivitate și o eficiență ajunse la paroxisim.

Faptul că ideea de a ne intilni a pornit de la muncitorii din Braşov, care au invitat nu numai asociații de intelectuali și de studenți, dar și sin-dicatele muncitorești și Liga Sindicatel-or Minierilor din Valea Jiului, mi se pare mai important decât orice. Pentru că noi, intelectuali, cind am auzit strigându-se „Moarte intelectualilor!”, cind ne-am auzit chiar propriile nume strigate pe stradă, însoțite de cuvintul moarte, noi știam că nu adevărații

● Solidaritatea este superlativul libertății

muncitorii sînt cei care strigă, noi știam că această idee nu s-a putut naște în mod firesc în mintea unui om care muncește cinstit, că ea putea să fie inventată doar de cineva care ei-gită dintr-o asemenea ură. Problema era, însă, dacă știu și muncitorii asta. Faptul că cei de aici, din Braşov, au organizat această intilnire este o do-vadă că și ei știu, că și ei înțeleg, și că sînt hotărîți să-și dovedească în-țelegerea. Ceea ce este enorm.

Este foarte bine că această intilnire are în sfârșit loc, cu atît mai mult cu cît, în mod atît de semnificativ, ea are loc la Braşov. Este foarte bine, desi este foarte trist. Cred din toată inima — și o spun cu maximă sinceritate și cu maximă umilitate — că această in-tilnire ar fi trebuit să aibă loc la Braşov înainte de '87, mai mult, că ea ar fi trebuit să aibă loc la Lupeni in-ainte de '77. Dacă așa ceva ar fi fost posibil atunci, istoria noastră ar fi evoluat între timp altfel, totul ar fi acum diferit. Cred din toată inima că tra-gedia rezistenței noastre a constat din aceea că intelectualii n-au reușit — n-au știut și n-au putut — să fie alături de muncitorii atunci cind muncitorii au riscat totul în stradă. Știu că intensitatea terorii făcea această vină doar de principiu și face această obiectie pur teoretică. Practic ni-mic, sau aproape nimic, nu a fost pos-ibil. De fiecare dată noi, cei care în-ercam să ne opunem fiecare la masa lui de scris, păzii cu strictețe și su-praveghenți cu subtilitate, noi aflam de ceea ce s-a petrecut în Valea Jiului sau la Braşov numai după ce totul se petrecuse și se încheiase, atunci cind nu mai era posibil nici măcar să te apropii de aceste localități. Perioada pe care am trăit-o cu toții pînă în de-cembrie a interzis cu adevărat orice fel de solidaritate. De aceea revoltele s-au produs separat: pe de o parte cele ale intelectualilor, care au fost de fiecare dată individuale, niciodată colective (n-au existat mulți intelec-tuali la un loc nici măcar în acele liste de semnături); pe de altă parte ale muncitorilor, care au fost niste răbuf-niri extraordinare, de fiecare dată înă-bușite înainte de a se putea coaliza în jurul lor sprîjiturii și rezistența. Ter-roarea împiedica solidaritatea. Aceas-ta este cauza noastră, a tuturor. Dar acum solidaritatea este posibilă. Acum numai de noi depinde să nu ne lășăm dezbinăți, sfîșiați, să nu ne lășăm să alunecăm pe această pantă de ură pe care se atunează atît de ușor pentru că este atît de murdară. De data aceasta, dacă nu vom avea puterea să ne unim și să fim împreună, nu va mai exista nici o scuză, noi vom fi cei vinovați.

Solidaritatea este superlativul liber-tății. Poți să fii liber fiind singur, dar

numai fiind liber împreună cu ceilalți libertatea devine eficientă. Ceea ce trebuie să înțelegem cu toții este că fără solidaritate nimic nu este posibil. Toți cei care își doresc o țară în care să se poată trăi omeneste, toți cei care își doresc să aparțină unui popor care să se poată respecta pe el însuși tre-buie să treacă peste ceea ce îi dife-rențiază și să descopere ceea ce îi unește. Solidaritatea este posibilă nu-mai prin căutarea adevărului care ne unește pe toți. Iar adevărul acestei clipe este că am ajuns la limita cea mai de jos a dezastrului și că trebuie să ne stringem toate forțele pentru a face din această țară, căreia Dumnezeu i-a dat tot ce se putea da unei țări, o țară în care să se poată locui în condiționare.

Un filosof interbelic spunea că ro-mânii au tendința de-a se salva fiecare singur. Cu toții știm că, din păcate, avem într-adevăr această tendință. Dar nu știu dacă sîntem cu toții con-vinși că singura noastră sansă de vi-lor este să fim în stare să depășim a-ceastă tendință. Să fim în stare să ne salvăm împreună. Eu cred că românii nu emigrează din lipsa speranței că sal-vării colective mai este posibilă. Pier-derea speranței vine din această in-grozitoare stînire a societății române în nenumerate fișii puse să fițure una împotriva alteia.

Am venit la Braşov ca să mă con-ving și, dacă se poate, să-i conving și pe alții că solidaritatea este posibilă, că muncitorii și intelectuali, studenții și minerii, tinerii și bătrînii, românii și ungurii, ortodoxii și greco-catolicii, timișorenii și moldovenii, românii de aproape și românii de departe pot fi alături. Trebuie să ierlăm, dar trebuie să nu uităm. Nu răzburarea, ci memo-ria trebuie să facă să nu se mai re-pele nimic. Pentru că numai ținînd minte ceea ce am trăit este posibil să nu mai trăim niciodată așa ceva. De aceea nu putem accepta încredințarea de a ne face să uităm ceea ce noi inșine am trăit în urmă cu nouă luni, cu opt luni, cu șapte luni, cu trei luni, nu ni se poate cere să credem altceva decît ceea ce știm pentru că am trăit. Nu putem permite ca noi minciunii să ocupe locul adevărurilor într-o istorie rearanjată fără încetare de 45 de ani. Trebuie să ținem minte pe toți cei din închisorile staliniste, din Valea Jiului, de la Braşov, de la Timișoara, din Piața Universității și de la Măgurele, pe toți cei care prin suferința lor au făcut posibilă solidarizarea și neuita-rea de azi.

(cuvînt ținut la 8 septembrie la aduna-rea de la Teatrul Dramatic — Braşov)

Marian Munteanu

● Ne-am vindecat de frică

Cred că Piața Universității repre-zintă momentul actual al „Rezisten-ței Române”, pentru că acțiunile din această AGORA bucuresteană au în-cepăt în 21 decembrie. Nu s-au termi-nat și nu se vor termina niciodată.

Întă ne-am ajunși în Braşov, desore care, pe la 1990 Mihai Eminescu spunea că este cel mai revoluționar oraș româ-nesc. Revoluția română anticomunis-tă a început la 15 noiembrie 1987 la Braşov. Pot spune că Piața Universi-tății reprezintă același spațiu sfînt ca Braşovul și Timișoara.

Momentul 21 decembrie '89 îl putem defini ca pe un moment al afirmării temerii și ca pe un început al lucr-derii între oameni. Atunci eram cu toții o familie a Rezistenței Române, cu legături vii. Există un grup de om-roni care devonează din ce în ce mai numeros, pentru că mai important decît orice era destinația patriei. Acelasi lucru sper să-l găsim și aici, la Braşov. Pentru că această maladiie, co-munismul, nu va mai exista pe acest pămînt, chiar dacă mai există niste rămășițe. Cale de întoarcere nu există și nu poate exista.

În timpul evenimentelor din 13-15 iunie, am fost printre cei care figuiau

pe listă. Am fost căutat în mod special. Niciodată nu-mi voi putea explica cum s-a ajuns ca oamenii să lovească în alți oameni. Nu putem merge mai de-parte fără să știm adevărul curat. Este singura condiție pentru a putea rezol-va toate problemele.

Nu imaginea României trebuie schimbata viziv de Europa, ci în-treaga Românie.

Înainte de 21 decembrie, cu toți știam că situația țării este catastrofa-lă. În seoa zi, în Piața Universității, citeva mii de oameni tineri au avut curajul să înfrunte teroarea comunis-tă. Apoi au intervenit o serie de pro-cese care au nemulțumit total popu-

lația. Astfel a renăscut Piața Univer-sității. În timpul Revoluției, în România, ne-am vindecat de frică. Dar Guvernul a adoptat o soluție nefecundă, care a dus la învrăbirea între diferitele cla-se sociale, între naționalități. La acest lucru au contribuit din plin, o spun cu toată responsabilitatea, ziarele „Azi”, „Adevărul”, „Dimineața”, „Li-beritatea”. Aceste publicații sînt vino-vate de învrăbirea oamenilor. Apoi campania calomnioasă a Intelig. S-a ajuns pînă acolo, încît s-a spus că vrem să răsturnăm Guvernul și, de aici și pînă la ce s-a întimplat, nu a fost decît un pas.

Liderul minerilor și liderul studenților, în septembrie, la Braşov

Fotografie de OVIDIU BOGDAN

CE SE LA

Mihai Șora

● Adevărul

Cele patru teme propuse de iniția-torii Mișcării „15 Noiembrie 1987” din Braşov se împletesc astăzi de desfăcut. De aceea, ar fi bine să rememorăm în ce a constat totalitarismul și să-l vedem ca pe o structură care oricind se poate reface. De ce vorbim de totalitarism și nu spunem comunism? Pentru faptul că, la noi, cel puțin, comunismul s-a manifestat din capul locului ca atare. Meru, comunismul a spus ceea ce a făcut cu to-tul altceva. De-a lungul a 70 de ani de cind a luat ființă în U.R.S.S., și a aproape 50 de ani de funcționare la noi în țară, comunismul a arătat, în poșta a tot ce spunea în gura mare despre sine, că nu este deloc inter-reat de soarta poporului, adevăratul și unicul său obiectiv fiind eucaricia și exercitarea prin orice mijloc a puterii, iar exercitiul puterii, conce-put ca nepuțin în nici un caz. Iuz sfârșit, s-a profesionalizat. Nu talim-plător nordea Lenin de „revoluționarul de profesie”, conceput ca salariat de partid, legat deci prin absoiți toate interesele sale de soarta parti-dului și, evident, indiferent la cea a poporului. Intervalul imens care s-a căsat în felul acesta între obiectivele proclamate și cele efectiv urmașite (și urmărite cu consecvență și înver-sunare) n-a putut fi umplut decît cu o imensă minciună cu mii și mii de fațete, care făcea parte organică din sistemul totalitar. Se proclama că ne-asturare dezvoltarea personalității umane multilaterale, pe cind, în rea-litate, omul de tip nou era în fapt conceput ca o mașină de aplaudat, menit să rămînă singur și nepuțin-

cip în fața să-l distrugă. In moment trecut, a răbi care simțea perele, țară care se taste vil de put lard il produ sau măcar a vechiu strus urea. In sup esentă totali recreaza mes honara inar care le dăd și intimplat, nou în cesta. Noi ne-am pentru adev că natura i intruchipată milioane de putere, sing trolam pe i facem. In asigura d este doar continuat buie să or lor. Iar ac liza decit fizuri. Cu politia un Abordind ordiul d români, si emigreză. nesigură. are nevoie se putea bolăvrit d De acen, tele aceste pentru a societății a face i minciunil. siderat d binele tu plătita d secol. Cu cî i și pe oan cu atit m continua tul dinc. i rememora în ultime lată la m nu este moment c participa celelalte zero dou statul sau dispoziție punea de tulul de aceste ar ral: a d

ÎN TÎMPULĂ BRAȘOV

Fotografie de OVIDIU BOGDAN

apdrat care urma
ad, în decembrie
troita unui lăneret
ajuns cu fata la
a în viitor, puterea
cest orile) într-un
care revolta popu-
a loc să distrugă
opună să distrugă
a preferat să le
turile acestora, prin
puteau decizi să
a propria lor func-
tuatilitate totalitare
stieră. Si asa s-a
nealunindu-se din
lii.

lor, a vedea săptămâna de lucru, a
mărit salariile, a dat pasaporturi etc.
etc. După ce în ianuarie, când a vedea
săptămâna de lucru, constatase deja
că producția a ajuns la nivelul de
50% (la fel și în lunile următoare) și
știa foarte bine că urmau să se ridice
probleme foarte grave în țară, a con-
tinuat totuși până la alegerea să închidă
ochii și să se comporte ca și cum
nu-or fi știut toate treburile acestea.

După alegerea, bilanțul era net nega-
tiv. Programul care a fost enunțat de
Guvern în iunie și urma să ne con-
ducă spre o economie de piață — și care
era destul de liberal — impunea anga-
jarea unei reciclări a a ceea ce năvăli
dintre salariați ramurilor industriale
abecutate, ce urmau să-și schimbe
orientarea spre alte tipuri de activi-
tăți. Lucrul acesta se știa de la bun
inceput, încă din februarie, când U-
șille mari ale programului erau deja

schitate și ar fi putut fi aduse la
cunoștința opiniei publice. S-ar fi
putut tipări un document care să fie
pus la dispoziția întregii populații ca
să fie discutat. S-a trecut foarte re-
pede peste asta, pentru a nu leza
interesul electoral. Chiar și acum
după atâtea greșeli și după ce s-a tre-
cut la inadmisibile metode pe plan
politic cu evenimentele din 12-13 iu-
nie în București, chiar și acum am
putut vedea cu toții, împreună cu cei
ce ne guvernează ce s-ar putea face
pentru a depăși criza în care ne
afilăm. Dar cu o singură condiție: ca
adevărul să fie privit în față, și pro-
clamat de toată lumea, inclusiv de cei
ce ne guvernează. Cred că dacă ne
vom aduna și vom stringe vîndurile
și ne vom solidariza, vom putea ob-
ține aceste rezultate. Să plecăm de pe
o platformă a adevărului care să ne
permită să constituim structuri noi.

alci ca să luptăm
d. conștiința clară
brului însuși, fiind
poate douăzeci de
și ai țării. Această
și țipor de pu-
tă pe o perioadă
și, așa zicînd, „de
nu trebuie cu nici
că ea este adevă-

em că la latăd,
a „slujitor”. Or,
pe slujitor dacă
lar stăpînului, sin-
at, este poporul.
împreună li con-
Sau ar trebui s-o
lud, pentru a ne
Căci problema nu
e de acord asupra
ilor Omului. Tre-
fectiv respectarea
o rom putea reas-
solidaritate fără
nseamnă eccliuze
consecventă.

doilea punct al
vile să spun că
și rind tinerii, nu
le o zi de miine
atunci când fara
energile pentru a
i totii ne-am im-
și de efectele ei.
Indu-ne de seche-
ne unim enervările
zilei de miine a
Evident, pentru
cînd. Din cauza
sueci, fiecare con-
ca nu a fost rda-
a jumătate de

nechile structuri
le-au dat naștere
terea instaurată va
scată. În interva-
spune și ceea ce
e neadecvat. Să
ce s-a întimplat
. Formația instau-
mat din stări că
litic, apoi la un
faz că totuși va
și, în raport cu
pe pleacă de la
miloane pe care
lor le pusese la
armație, care dis-
putere a apară-
a la bătăie toate
în capital electo-
voarele alinente-

Vasile Gogea

• Solidaritate, nu complicitate!

cesteia, solidaritatea creează
comunități de neam și
cîtor unic scop va fi tot-
deauna apărarea adevă-
rului.

În aceste zile, la Brașov,
s-a făcut un ozim pas
fundamental pentru o re-
zistență unită, la tentativa
de „transiție” — în plan
moral — de la solidarita-
tea sublimă din 16-21 de-
cembrie 1989, la o nouă
edificată. Propunîndu-și
să rămînă permanent în
stare de veghe, acest
„parlament” va dezbate
continuu, fără „vacanțe”
o singură lege: **Legea
Morală.**

Acesta este, de altfel,
un îndemn pe care îl pu-
tem citi și pe drapelul
Comunității Europene:
cele douăsprezece stele
galbene pe fond albastru
pozi să ne sugereze — așa
cum observăm în discu-
sionul său în fața Parla-
mentului European, de la
Strasbourg — nu numai
trebură ritmică a timpu-
lui, ci și guvernarea acce-
tului treceri de o leze mo-
rală. Fără această lege,
pe care numai solidarita-
tea fundamentală pe ade-
văr o poate institui, nici
un parlament, oricît de
„harnic” ar fi el, și ori-
cîte legi ar adopta, nu va
face decît să legitimizeze,
meru și meru, nelegitu-
rile.

Sîntem dator să încer-
căm cu toții să devenim
senatori ai acestui Parla-
ment Moral. Pentru a nu
mai fi niciodată complici.

Cu Europa nu putem fi
niciodată complici: doar
solidari.

miș ceea ce nici un for
similar n-a făcut-o în
toată istoria universală —
anume „vacanța parla-
mentară” — lăstind lara
într-o stare, nedecărată
de suspendare a garan-
țiilor constituționale. Întru-
nirea de la Brașov a
Rezistenței române s-a
constituit într-un adevă-
rat Parlament Moral și
noi românii ce va trebui
edificată. Propunîndu-și
să rămînă permanent în
stare de veghe, acest
„parlament” va dezbate
continuu, fără „vacanțe”
o singură lege: **Legea
Morală.**

Acesta este, de altfel,
un îndemn pe care îl pu-
tem citi și pe drapelul
Comunității Europene:
cele douăsprezece stele
galbene pe fond albastru
pozi să ne sugereze — așa
cum observăm în discu-
sionul său în fața Parla-
mentului European, de la
Strasbourg — nu numai
trebură ritmică a timpu-
lui, ci și guvernarea acce-
tului treceri de o leze mo-
rală. Fără această lege,
pe care numai solidarita-
tea fundamentală pe ade-
văr o poate institui, nici
un parlament, oricît de
„harnic” ar fi el, și ori-
cîte legi ar adopta, nu va
face decît să legitimizeze,
meru și meru, nelegitu-
rile.

Sîntem dator să încer-
căm cu toții să devenim
senatori ai acestui Parla-
ment Moral. Pentru a nu
mai fi niciodată complici.

Cu Europa nu putem fi
niciodată complici: doar
solidari.

Comunicatul

Ligii Sindicatelor Miniere „Valea Jiului”

Delegația Ligii Sindicatelor Miniere „Valea Jiului” a primit mandat de repre-
zentare prin hotărîrea Consiliului de coordonare a Ligii, adoptată în ședința din 8
septembrie 1990.

Executînd mandatul, delegația a participat la conferința „Rezistența
Română”, organizată de „Mișcarea Brașov — 15 Noiembrie” în zilele de 7 și 8
septembrie 1990, cu calitatea de invitată.

În consecință, la încheierea lucrărilor, vă comunicăm:

1. Considerăm oportună și necesară întîlnirea avută cu delegații organizațiilor
și asociațiilor care au participat la conferință. Aceasta datorită avantajelor în-
contestabile a schimbului direct de opinii privind problematica economică-
socială pusă în discuție.

2. Prin structura, statutul și forma sa de organizare, Liga Sindicatelor Miniere
„Valea Jiului” este o organizație combativă, care a fost constituită cu un scop
precis, vizînd obiective concrete.

Din acest motiv, considerăm că noțiunea de rezistență, așa cum a fost for-
mulată în conferință, nu corespunde în totalitate caracterului colectiv al Ligii.

Liga Sindicatelor Miniere „Valea Jiului” este form hotărîră să-și continue ac-
tivitatea, ca și pînă acum, cu o rezistență activă, cu o organizație dinamică, în
luptă totală cu orice forță de tip extremist, cu orice organizație, grup sau per-
soană care se manifestă în afara legii și periclită interesele tuturor românilor
și a celorlalte etnii din țară. Vă asigurăm că Liga Sindicatelor Miniere „Valea
Jiului” va fi un aliat sincer, ferm, și creștit cu orice din organizațiile și asocia-
țiile din țară care respectă și luptă pentru respectarea principiilor mai sus enun-
țate.

3. Revenim cu insistență la problema necesității unui dialog între reprezen-
tanții minerilor și cei ai „Ligii studenților” de la Universitatea din București. În
acest sens, așteptăm propunerile oficiale concrete, privind organizarea unei în-
tîlniri, dacă organizația studenților consideră necesar nu astfel de dialog.

Notăm că o întîlnire deschisă, corectă și sinceră, poate constitui un
al doilea pas spre conciliere, înțelegere și — de ce nu — spre uniunea între mineri
și studenții Universității din București care, în contextul actual al vieții econo-
mico-sociale al țării, nu pot avea decît interese comune.

În acest sens și același principii, Liga Minerilor este deschisă oricăror or-
ganizații și asociații.

4. Conferința a fost un prim pas, de fapt prima încercare de apropiere în
scopul înțelegerii reciproce, a unor forțe sociale distanțate din diferite zone ale
țării.

Liga Sindicatelor Miniere „Valea Jiului”, și prin ea minerii, preparatorii, în-
ginerii, tehnicienii și alte categorii socio-profesionale din Valea Jiului, mulțu-
meste „Mișcării Brașov — 15 Noiembrie” pentru această inițiativă și pentru tot
ce a făcut ca acțiunea să-și atingă scopul.

Semnat:

- Grădinaru Constantin
- Onofraș Vasile
- Rusu Nicolae
- Popa Constantin
- Croitoru Nicolae

- Cherman Petru
- Vrăbescu Gheorghe
- Matei Valerică
- Turan Ilie
- Cozma Miron

BIROUL Ex. AL. LIGII

Stelian Tănase

• Nu mai vrem să fim sclavi

Toate luptele cîștigate împotriva co-
munismului sau datorat solidarității în-
tre intelectuali și muncitori. Si noi
pentru asta am venit aici, la Brașov.
Există astăzi forțe care nu sînt atît de
obscure — le cunoaștem cu toții —
care se agită cu disperare de privile-
giile în care au trăit, în favorurile și
incompetența lor, în corupție și în
abuzuri. Aceste forțe manevrează as-
tăzi pentru a ne dezbrăca. Si încă din
seara zilei de 22 decembrie aceste ma-
nevre și manipulari s-au produs. Acest
lucru trebuie să înțelegem. La Brașov,
minerii Văii Jiului, care în 1977 s-au
ridicați cu zece de mii împotriva dic-
taturii, muncitorii care la Brașov, în
armă cu trei ani, de asemenea, au
manifestat cu hulaie și energie im-
petruiva dictaturii ceasnice, cei care
au luptat în Piața Operelor la Timișoara,
în Piața Universității în zilele de
11-22 decembrie și de la sfîrșitul lunii
aprilie pînă la mijlocul lunii Iunie,
s-au întîlnit pentru a spune că dorim
aceleiași lucru: să terminăm cu structu-
rile comuniste! Dorim dreptate! Nu
mai solidarizîndu-ne unii cu alții,
aceia care trăiesc doar din roadele
muncii lor vor putea împiedica ace-
ste forțe să se instaleze și să se per-
manenteze și să facă din noi ceea
ce am fost în ultimii 45 de ani: sclavi!
Si nu mai sîntem de acord cu
acest lucru. Mulți oameni își pun speran-
țele multe în procesul de democra-
tizare care se întîmplă peste tot astăzi,
de la Urali pînă la fostul Zid al Berli-
nului. Ceea ce dorim să vă spun este
că fără aportul nostru, al fiecăruia
dintre noi, România nu va intra în
acest proces! Nu putem aștepta ca soarta
noastră să se decidă la Moscova, la
Berlin, la Belgrad, la Varșovia, la
Budapesta, la Sofia. Trebuie noi să
ne organizăm, să ne solidarizăm pen-
tru a împiedica ceea ce azi se întîm-
plă: reinstaurarea în forță a vechilor
structuri comuniste la nivelul întregii
țări. Guvernul este astăzi într-o situa-
ție critică din două perspective: una
este că el este complet izolat pe plan
internațional, el nu are nici un aliat!
Și a doua problemă a sa este crescînda

revoltă a oamenilor, tot mai multu-
mii și mai conștienți că nu au de-a
face cu un guvern democratic. Trebuie
să știm însă că nu vom regăsi după o
jumătate de secol democrația și liber-
tatea așteptînd să ni le dea cineva,
așteptînd ca presiunea internațională
sau înțelegeri obscure la masa trată-
velor între marile puteri să ne redă
această libertate. Nu vom merita li-
bertatea decît dacă vom lupta pen-
tru ea!

Cînd am venit la Brașov și, poate,
mulți dintre colegii și prietenii mei
au simțit acest lucru, eram destul de
trist și de sceptic în ce privește posi-
bilitățile noastre de a ne solidariza
unii cu alții. Si aici s'a întimplat un
miracol! Ne-am înțeles, am stat de
vorbă, am căutat de acord să avem
esențial aceleași interese și ne-am
manifestat hotărîrea de a lupta pentru
realizarea lor. Ele se îngemănează în-
tr-un singur cuvînt, cum a spus și
Marian Munteanu, Libertate! Dorim
să vă asigurăm că acești oameni și
reprezentanți ai unor grupuri, unor
sindicate, cu care am stat astăzi de
vorbă și ieri și alaltăieri, sîntem hotărî-
riți să nu ne oprim la declarații. Sîntem
hotărîți să ne întîlnim cît mai
des. Să găsim căile concrete pentru a
realiza democrația în România. Vom
sprijini împreună toate revendicările
oamenilor care trăiesc din munca lor
și nu din corupție și din veniturii il-
cite. Vom sprijini muncitorii din fa-
brilei, studenții din facultăți, intelectua-
lii care la masa lor de lucru gîndesc
la binele patriei, militarii care se pre-
gătesc și lucrează nu pentru avantaje
personale, ci pentru apărarea teritoriu-
lui și realizarea idealului nostru na-
țional. Vom fi întotdeauna alături de
aceștia și le vom da o mîină de ajutor
pentru că noi avem nevoie de ajutorul
lor. Ei sînt patria, pentru că nu do-
resc să o aservească, să se folosească
de ea pentru a-și apăra interesele lor
de familie, de clan sau interese de
putere personală. Noi sîntem împotri-
va tuturor acestora. Este începutul
unei solidarități pe care o așteptăm de
mult și sperăm că, de această dată,
victoria să fie a noastră!

În numărul viitor vom publica și alte luări de poziție
de la întîlnirea Rezistenței române de la Brașov din 7-8-9
septembrie.

Sediul P.C.R. — Brașov devastat de muncitori în 15 noiembrie 1987

Primul ministru huiduit de muncitori la Brașov

AM ÎNȚELES SĂNSA DE A PARTICIPA LA ÎNȚINEREA DOMNULUI PRIM-MINISTRU CU MUNCITORII DE LA „TRACTORUL” ȘI AM CONSTATAT ÎNCĂ O DATĂ MODUL GROSOLAN ÎN CARE TVRL, PRIN OPERAȚIILE SAȘI DEONTAJ, FALSIFICĂ REALITATEA.

Vineri, la ora 14, „Tractorul” atmosfera este amară. Căminarele sindicale stabilesc un consens: nici o declarație „controlată”, nici o declarație „de serviciu”, nici o declarație „de divertisment” și mai ales de faptul că o opinie singulară ar putea trece drept reprezentativă. Cu toții au sentimentul că se joacă o carte mare. „Nici nu facem politică”, mă s-a auzit, ceea ce înseamnă că „Nu vrem să ne compromitem personal”. „Și așa stăncă oala neagră a Brașovului”.

La ora 14 și 30 de minute sosește premierul însuși, domnul Vățășescu, ministrul de stat. Discuția, în care participă Consiliul de Administrație și liderii sindicali este amicală și transmiță în curtea întreprinderii unde se adună câteva sute de oameni. Protocolul este sumar și se coboară înmădiat fondul problemei. Domnul Nicu, directorul fabricii, în consens cu sindicatele, cere primul ministru în primul rând scuzări pentru a recuștiga pe furnizorii interni de materie primă și în al doilea rând o suplimentare a ajutorului valutar, care să permită o relansare a activității întreprinderii. Premierul reacționează energic, afirmând că aceste cereri nu se pot insera în politica guvernamentală. Intervine și domnul ministru Vățășescu, bun cunoscător al detaliilor financiare și îl limonează complet pe director, care se vede în situația îngrată de a gândi bine pe figuri greșite. Echipa ministerială s-a înarmat cu o argumentație înaltă în fața ei. Decentralizarea economică presupune desființarea arbitralului ministerial în raporturile dintre întreprinderi, rolul guvernului fiind exclusiv acela de a asigura cadrul legal pentru funcționarea autonomă a întreprinderilor ca societăți comerciale. Timbru și clar. V-am dat libertate deplină, acum descurcați-vă. Dar mătrăba primă lișeste, căci principalul furnizor, Combinatul siderurgic de la Galst, și-a găsit partenerii în Vest; utilitățile sunt uzate, iar în acest timp, oamenii pleacă acasă cu salariile în umătățite. Pe de altă parte, magistralele s'nt pustii și țarna

se apropie cu promisiunea mizeriei. Sindicalistii insistă, susținând că e necesară totuși o reglementare a relațiilor cu furnizorii. Deocamdată fabrica nu are valutar destul pentru a cumpăra din afară. Insistență inutilă, căci domnul ministru lritat de atita „neînțelegere” îl tratează ca pe niște geolarii lenoși. Afară, relictele de o logică cinică ale primului ministru s'nt primite cu fluterături și huiduituri.

Vechele sistem economic controlizat funcționa la un nivel minim, dar funcționa totuși pentru că dobindise o anumită rutină. Acum guvernul, rupt de realitate, prezidează procesul de compunerii lui. „Guvernul”, afirmă ritos primul ministru, nu are nici o răspundere în funcționarea proastă a întreprinderilor”.

Oamenii nu s'nt prea entuziaști de libertatea care rare să li se ofere acum, căci ea este ca libertatea săracului. Dar discuția este acum închisă. Dialogul avut cu liderii Federației Infrățirea se soldază cu același eșec. Singurul om în care muncitorii mai aveau încredere, așa cum a afirmat un sindicalist, s'ntemnat și mai multă descurajare în sufletele oamenilor.

Oamenii nu s'nt prea entuziaști de libertatea care rare să li se ofere acum, căci ea este ca libertatea săracului. Dar discuția este acum închisă. Dialogul avut cu liderii Federației Infrățirea se soldază cu același eșec. Singurul om în care muncitorii mai aveau încredere, așa cum a afirmat un sindicalist, s'ntemnat și mai multă descurajare în sufletele oamenilor.

P.S.

Muncitorii de la „Tractorul” nu mai au încredere în nimeni din Guvern. Solidari cu rezoluția Federației Infrățirea, vor declara o grevă generală pe data de 13 septembrie.

HORAȚIU PEPINE

RESPECTAREA PARȚIALĂ A DREPTURILOR OMULUI

Considerând că o mare parte din cele 30 de articole din Declarația Universală a Drepturilor Omului, au fost pur și simplu călcate în picioare de către rețeaua totalitară și despotice al lui Ceaușescu, am încercat să fac o sinteză cât mai exactă a situației respectării, dar și a nerecunoașterii în continuare a unor drepturi fundamentale ale omului în România, după 22 Decembrie 1989.

Am să încep cu noutățile, mai bine spus cu anumite drepturi la care România s-a aliniat încă din primele zile de după căderea dictaturii și anume: „Orice persoană are dreptul să circule liber și să-și aleagă rezidența în interiorul unui stat” (art. 13). „Orice persoană are dreptul de a se retrage în țara sa”. „În caz de persecuție orice persoană are dreptul să caute azil și să beneficieze de azil în alte țări” (art. 18). „Dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie” (art. 20). „Libertatea de întrunire și asociere” (art. 20). „Dreptul la odihnă și la timp liber și în special la o limitare rațională a duratei zilei de muncă”.

Să nu se înțeleagă că numai aceste drepturi ale omului s'nt respectate în România la ora actuală. M-am oprit la acestea pentru că înainte de 22 Decembrie 1989, aceste drepturi naturale ale omului nici nu erau luate în considerare de către rețeaua lui Ceaușescu.

Consider că respectarea doar parțială a drepturilor omului și nu în totalitate este o greșală care, mai devreme sau mai târziu, își va arăta efectele devastatoare. Nu ștergeți deloc spunind dezastruoase. Făcând o simfonie laudă la Declarația Universală a Drepturilor Omului, mi-am dat seama, fără să fiu om politic, nici reporter la O.N.U., că aceste drepturi fundamentale ale omului formează un mecanism complet și complex.

Dacă o totită cit de mic, sau paragraf și o lipet, toată masina scrierii. Dar când li lișese mai multe?

Și acum să mă explic:

Un articol la care nu s-a umbrit deloc sau aproape deloc este art. 5: „Nimeni nu

va fi supus torturii și unor pedese sau tratamente aspre, inumane sau degradante”. Nu cred că e coșt să ne ascundem după deget pentru că exemplul „Măourelor” împreună cu „descinderea” din 13-15 iunie s'nt prea concludente.

Art. 9, care spune: „Nimeni nu poate fi arestat, deținuț ori exilat în mod arbitrar”.

Vrînd-nevrînd, revin la evenimentele din 13-15 iunie, în cazurile ajunse de notorietate ale lui Marian Munteanu și Nico Leon. Scuzele s'nt tardive, indiferent din partea cui vin. A fost călcat în picioare grosolan un articol din „Declarația Universală a Drepturilor Omului”, exact în momentele în care toată lumea civilizată era cu ochii pe noi. După cum bine se poate constata, mare parte a unor drepturi ale omului ce nu s'nt respectate în România au ca referință evenimentele din mijlocul lunii iunie, de la București. Art. 19 spune că „Orice persoană are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și de a căuta, primi și răspîndi informații și idei prin orice mijloc de exprimare și fără a se ține seama de frontiere”.

După cum se știe „coloni” din Piața Universității care mare parte din ei erau și supraviețuitorii huliganilor din 21-22 Decembrie 1989 au fost lăsați să „stărbîdească” și, conform unor metode care ne amintesc de un trecut nu prea îndelungat, s-a reușit compromiterea acestei prelungite manifestații. Că Piața Universității a rămas un simbol al luptei împotriva minciunii, împotriva totalitarismului de orice fel, și nu o adunătură de blănițari, procețeni, fasciști, legionari, este deschișerea zme dialog a actualului primar al Capitalei.

Referitor la art. 21 care spune că „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie prin intermediul unor reprezentanți aleși în mod liber”, as vrea să fac o remarcă preventivă dintr-o experiență proprie. Dacă-am înțeles bine acest paragraf, pot să-mi exprim personal sau să renre-

Delegația minerilor la lucrările Conferinței

Alergătorul cu picioarele legate

Cum această este imaginea prin care se poate înțelege mai bine relația dintre întreprinderile industriale de stat și îndemnul guvernului către autonomie. Mi-a fost clar de ce este vorba după ce am asistat la înținerea din ziua de 7 septembrie a.e. a dl prim-ministru Petre Roman și dl Anton Vățășescu, ministru de stat, cu consiliile de administrație de la L.C.A. Ghimbav. Întreprinderea de Autocamioane și Întreprinderea „Tractorul” din Brașov, unde dialogul părea să fie al surzilor. Reprezentanții guvernului treceau la răsunere pentru grave nerealități de producție ceea ce întreprinderi de stat închistate de legi și para-legi moștenite, întreprinderi care se plingeau că n-au materii prime sau piese necesare funcționării elicopterelor, autocamioanelor, tractoarelor, iar pe de altă parte consiliile de administrație, cărora li se spune că ar fi trebuit să acționeze în ultimele 6 luni cât mai autonom, prin prisma unei legi ce intra în vigoare abia a doua zi, 8 septembrie, cereau protecție și planificare... Nolanul de instrucțiuni vechi este încă în picioare. A cere autonomie unei întreprinderi de stat care face parte dintr-o piramidă a planificării și are deasupra ei centrale și ministere care-i

dau reperii și aprobări, este o utopie. Am încercat să-l fac pe dl prim-ministru să înțeleagă acest paradox la L.C.A. Ghimbav, evinându-i că de fapt e imposibil ceea ce cere domnia sa, deoarece L.C.A. deține încă de C.N.E.A.R. „De mine, a spus dl prim-ministru, intră în vigoare legea societăților comerciale. Vă rog să o citiți, doamnă!” Bine, dar analiza se făcea prin grila unei legi centralizate în vigoare, care și ea acordă o libertate limitată acestor întreprinderi. Am întrebat de ce nu se privatizează L.C.A. dacă situația este atât de gravă. „Cum să se privatizeze, mi-a răspuns dl ministru Anton Vățășescu, când este a statului?”

De aici înainte n-am mai formulat nici o întrebare, pentru că nu mai era nimic de întrebat. Iritat însă de inerția, din nefericire reală a consilierilor de administrație care nu știu încă să-și formuleze un punct de vedere ferm și corect, timorată fiind de prezența puterii, dl Petre Roman s'a afirmat: „Poate că acest guvern are să cadă. Ne veți schimba pe noi, dar va veni alt guvern care nu va putea face mai mult!” Să fie chiar așa? Dl Petre Roman a mai spus că guvernul se străduiește să creeze cadrul legal al unei economii de piață și că, în acest mo-

ment „se dă o luptă pe viață și pe moarte pentru zdrobirea aparatului birocratic, a celor ce se împotrivesc nouului”.

Problema care se pune este: de ce așa de târziu acest lucru? De ce dl Petre Roman a stopat chiar dinșiub în februarie înlocuirea „celor ce se împotrivesc nouului” sub pretextul că s'nt „indispensabili”, astfel încât cei de azi cu care se confruntă s'nt în mare măsură cei de ieri? De ce au fost păstrați? Și de ce atât de târziu aceste legi de pseudoautonomie? Și de ce atât de căzută această privatizare? Desigur, centralismul anilor trecuți a dus la colaps economic. Dar de ce e păstrat centralismul? Desigur, eliminarea hâțisului de legi și reglementări e urgentă, dar de ce atât de greu se face aceasta? Cum să ne dezbrăcăm de centralism când trăim în plin centralism economic și cum să fie încurajate competitivitatea, concurența când nu există mijloacele legale pentru ele?

Declarația dlui Petre Roman făcută în această împrejurare cum că „acest aparat birocratic pe care vrem să-l înlăturăm, lupă să ne dea jox” mă pune pe gânduri. De ce dl Petre Roman nu își ia drept aliat în acest proces adevăratele forțe democratice ale României? De ce nu o spune deschis? Și are domnia sa să înțeleagă că în acest moment dramatic de tranziție problema asigurării autonomiei întreprinderii de stat nu poate fi considerată rezolvată prin intrarea în vigoare a legii organizării unităților de

stat? Că în perioada de tranziție implicarea guvernului este necesară?

Dacă este adevărat că până acum s-a cheltuit de 3 ori mai mult decât anul trecut pentru importuri și că există un deficit de 1 miliard 400 milioane dolari, mă întreb dacă acești bani nu s-au dus mai mult pe hrana importată în timpul propagandei electorale decât pe importul de materii prime. Este adevărat că acum nu s'nt bani, că statul nu dispune decât de 10-12 miliarde pe lună la necesitățile de investiții de 23 miliarde și deci nu se mai pot face mărirea de salarii, de concedii de odihnă etc. E adevărat că mil de întreprinderi din România se află într-o situație foarte gravă. Dar oare nu s-a știut sau nu s-a prevăzut acest lucru când s-au mărit salariile și concediile unor categorii de salariați și, mai ales, când s-a acceptat reducerea săptămânii de lucru la 5 zile? De ce nu s-a explicat atunci clar cum stă economia națională? De ce s-a tăcut? Nu cumva pentru că ne aflăm înainte de alegeri? Este evident că guvernul a contat enorm pe ajutoarele occidentale care ar fi trebuit să circumscrie această realitate. Ceva trebuie făcut în orice caz. Pentru că, după cum spunea un lider sindical de la Întreprinderea „Tractorul”, în multe locuri ale țării, în mari întreprinderi de stat falimentare, „situația a devenit explozivă”.

MIRELA ROZNOVEANU

zint un grup într-o problemă care implică conducerea treburilor publice ale țării.
Vind să exprim la TVRL un punct de vedere, absolut al nostru, al asociației, punct de vedere pe care nu era nimeni obligat să și-l însușească, de-abia după tergiversări care au durat aproape 3 ore și s-a aprobat cererea. Ni s-a invocat motivul că noi nu facem politică, or, noi nici acum nu credem că a cere instituirea funcției de președinte, după ce se definește o nouă Constituție, înseamnă să faci politică.

Art. 23 care se referă la dreptul la muncă și la protecție împotriva somajului este un articol care se lasă cam desco-

perit la ora actuală. Este bine știut că România nu duce lipsă de someri, numai că, la fel ca pe vremea lui Ceaușescu, ne e frică să spunem lucrurilor pe nume. De muncit este în România, slavă domnului, dar același articol spune că „omul are dreptul la libera alegere a ocupației sale, la condiții de muncă echitabile și satisfăcătoare”. Ce a întreprins actuala conducere, dacă ne este permis să intrăm, în direcția orientării forței de muncă disponibile către sectoarele economiei românești, văduvite de forța de muncă, drept urmare a politici diabolice de mișcare spre oras practicate de regimul Ceaușescu? În legătură cu alineatul 3 din art. 23

care spune că „Oricine muncește are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure lui și familiei sale o existență corespunzătoare demnității umane și completă, dacă este cazul prin orice alte mijloace de ocrotire socială” se pare că este punctul sensibil și dacă nu este estimat la importanța capitală pe care o are, va provoca cele mai mari bătăi de cap actualului cabinet ministerial.

Noi am mai tras un semnal de alarmă cu ocazia scrisorii deschise adresate guvernului și președintelui României în care, tangential, aminteam de felul în care gindec muncitorii, după alegerile libere din 20 mai. Se pare că nici greva muncitorilor din Uzina Tractorul n-a fost edificatoare.

Noi, muncitorii români, nu prea slăbim dorința de politică cu atât mai puțin de democrație, care se pare că este totuși ceva care frige pe mulți, dar aștia știm: că fiecare dintre noi trebuie să-și facă meseria cât mai bine, începând cu cel de la spații verzi și terminând cu președintele țării.

Intr-o democrație pe care o dorim cu toții cât mai urgentă și mai adevărată, nimeni n-are voie să triseze. Omul simplu care este majoritar în România, a rămas cu o deprindere mai veche, păguboasă, din vremea trecutului diciturii. Ne pare sincer rău că trebuie să recunoaștem, dar se pare că unitatea de măsură cu care operează în general omul și care încă mai produce bunuri pe pământul acesta trudit al României este bunăstarea lui materială: mănecare, îmbrăcăminte, încălzire, căldură.

Până se vor mai face mutații importante în conștiința noastră, nu trebuie uitat acest adevăr elementar: foamea, frigul, lipsurile, disperarea i-au scos pe români în stradă la sfârșitul aceluși memorabil decembrie 1989.

Art. 25 pct. 2, referitor la educația care „trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și întărirea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale. Ea trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și grupările etnice sau religioase”, nu are acoperire în fapte. Concret: ce fel de educație în spiritul „Declarației Universale a Drepturilor Omului” fac o anumită parte a presei declarată independentă, sau și mai independentă, anumite grupări politice, ba chiar și televiziunea română? Cui folosește crearea psihotezei unui iminent atac maghiar care, fie vorba între noi, ar fi trebuit să se observe puțin cu ocazia zilei de 30 august? Folosește cumva așa cum

spune „Declarația Universală a Drepturilor Omului” favorizarea înțelegerii, toleranței, prieteniei între toate grupările etnice sau religioase? Se vor găsi voci care mă vor acuza de lipsă de patriotism. Dacă a încita pe unghi împotriva românilor și invers este o dovadă de patriotism, atunci în România au mai rămas doar câțiva patrioți.

Din educația pe care ar trebui să-o primim mai ales cei tineri, care să sperăm că vor trăi fără spectrul minciunii și fricii, cum am trăit noi, cred că n-ar trebui să lipsească un alt capitol tragic din istoria neamului românesc dar care sistematic este ocolit de acei patrioți absoluți.

Stabilirea zilei naționale a României ca fiind 1 Decembrie credem că are leacătură foarte precisă cu data de referință din istoria neamului când România a fost într-adevăr cea Mare, de la Tisa pînă la Nistru, atunci la 1 Decembrie 1918.

Nu vrem să se înțeleagă că urmăm altceva, dar o evaluare corectă a adevărului istoric este necesară, indiferent cât de mare-i vecinul care s-ar putea să se superce. Am subliniat la început, că respectarea în totalitate a drepturilor omului duce la defecțiuni grave în acest mecanism, care mai decretează decât ne așteptăm să ducă la rezultate dintre cele mai triste pentru soarta poporului român. Cine ne va lerta pentru sutele de mii de români care au luat drumul exilului numai după 22 decembrie 1989? Se încearcă să se minimizeze numărul lor. Dacă nu este adevărată cifra de 800.000 chiar și cifra avansată oficial de București de aproape 200.000 este de-o dreptul alarmantă. După știința noastră, Occidentul nu acordă, mai ales în ultimul timp, acest statut de azilant nici prozencilor, nici bișnițarilor, nici fascistilor. Nu ne rămâne decât să mai scădem această cifră de 200.000 din totalul celor care și-au făcut iluzii după căderea diciturii. Ce poate fi mai deplorabil decât aceea că într-o țară care se vrea în Europa, să fie refuzat dialogul? În schimb se strigă criminal „Moarte intelectualilor”.

Această primă întâlnire a noastră cu rezistența română vrem să fie nu un rechizițoriu adus puterii, ci mai degrabă încă o sansă pentru soararea zidului minciunii, al intoleranței, pentru triumful adevărului.

GAVRILA FILICHI
muncitor, membru al Asociației
„15 Noiembrie 1987”

Mitingul de la Brașov a fost „ardelenesc”. Adică plin de bun simț și moderație, fără pancarte și sloganuri inutile. După ultimul vorbitor, totul părea spus și înțeles. A urmat ruperea de ritm: ieșirea în stradă a lui Marian Munteanu. Flori, miini întinse și dorința de a-1 fi în preajmă, de a primit dramul de încredere care-1 lipsește pentru a-1 îmbrășișia vremelnicul adversar. Un om în mulțime, sufocat de dragostea semenilor într-o credință și înțelegere, emanând o seninătate contagioasă. Și astfel, niște brașoveni au parcurs drumul împreună, zimbând. Se poate.

OIDIU BOGDAN

La numai 2 ani... în lagăr

MOTTO

„...capitalismul merge cu pași siguri spre prăpastie”, „noi trebuie să-i ajungem și să-i depășim pe capitaliști”

(Din operele marxist-leninist-stalinist-ceausiste și ale eventualelor „savanii de renume mondial” ai prezentului și viitorului imediat)

„26 iunie 1940. Desigur nu am cum să păstrez amintirea evenimentelor din data de mai sus, deoarece sînt născut pe data de 26 aprilie 1938. În totuși, ele însă mi-au mărcat existența de atunci și pînă în Revoluția (cum ne place să credem) din Decembrie 1989, la care am participat efectiv și afectiv (împreună cu soția), parcă dorind prin această să răzbum copilăria, tinerețea și maturitatea, aproape inexistența.

Pe 28 iunie 1940 (după închiderea graniței la Prut, în timp ce părinții mei, fiind studenți, se aflau la București), am fost aduși forțat, de la casele noastre, la gara din Iamail, pentru a fi imbarcați în bou-vagoane. Familia mea la acea dată se compunea din: părinții tatălui, mama mamei, fratele mamei și... subsemnatul (2 ani). Trierea OAMENILOR s-a făcut sub plîns, vacarm și rînjit: plîngeau deportații fiind despărțiți cu de-a sila (în raport de vîrstă și sex) de ceilalți membri de familie; rînjeau amuzindu-se „eliberatorii”, scriind cu măturile cu var pe „N”-urile scindurilor de la ușile bou-vagoanelor, cuvîntul: „DOBROVOLITA” (voluntari). Fiecare vagon avea o cu totul altă destinație, astfel că bunicul (Dr. Perceac, medic cunoscut al vremii, cadru universitar) se afla în vagonul de MAGADAN; fratele mamei — în cel de SAHALIN; cele două bunice și cu mine — în cel de Asia Centrală, Kazahstanul de Sud, kișlacul UZUN KUDUK (ceea ce în limba băștinașilor kazahli înseamnă „fîntină lungă”). Acesta era unul din puținele cătune ale Deșertului Kăzil Kum (nisipurile roșii), locuit de băștinași semi-nomazi, care aveau fîntina cu apă. Cîți înși porniserăm la drum și cîți au ajuns acolo, după o perioadă în care s-ar fi putut înconjura România de cîteva ori — îmi cam scapă.

Amintirile mele încep undeva în jurul primului mare eveniment din viața-mi: înmormîntarea bunicii (mama tatii, 1945), care, fiind finlandeză, n-a rezistat condițiilor climatice ale zonei. Evenimentul s-a desfășurat cu participarea întregii obști de cca. 5-600 suflete, compusă în general din bătrîne și copii, foarte puțini bărbați (trecuri de mult de prima și chiar a doua tinerețe) de toate naționalitățile posibile (inclusiv ruși) și cu toții eram considerați, față de băștinași, fasciști, dușmani de moarte ai marii și invincibilei Uniunii. În mod cu totul deosebit îmi aduc aminte de coreanul **LI FELIX NICOLAEVICI**, profesor universitar din Leningrad, al cărui „transfer” la noi ca motivatie îl știa numai Domnia Sa și „tătuțul Stalin”, dar, dacă la ora actuală vorbește limba rusă ceva mai bine decît mulți dintre tovarășii de la Sovietul Suprem, o datoriez acestui OM de mare omenie și vastă cultură.

Grupul nostru a fost foarte bine organizat în ceea ce privește ajutorul reciproc în caz de nevoie, iar în legătura cu nevoile ce s-ar mai putea adăuga în condițiile unui Lagăr — fie el și „de muncă”, deși era de exterminare lentă. Fiecare copil, indiferent cîte rude avea pe lângă el, era în atenția tuturor, fapt ce

mă obligă să-mi aduc aminte de toți cei ce au avut o oarecare înlăturare în ceea ce privește sănătatea și educația mea și asta cu atât mai mult cu cît se împlința în perioada în care mama mamei mele nu mai făcea față grijilor, obligărilor familiei. La cererea obștei și a mea personală, după luni și luni de rugăminți și lacrimi, mi s-a aprobat s-o duc în oragul Dijaak pentru a i se face operația la unul din ochi, întrucît nu mai vedea aproape deloc. În urma intervenției i-a fost scos ochiul. Astfel că „aprobarea” pentru operația celui de-al doilea ochi am considerat să n-o mai dau. În urma acestei dureri suferite și sprijinului primit îmi aduc aminte cu recunoștință și respect nemărginit de toți cei ce m-au ajutat să „ies la liman” și, plecid, i-am lăsat acolo fără să știu de soarta lor. Cu eforturi proprii și aprobări speciale, lagheriștii au reușit să îmgherbeze o școală elementară de 7 clase ale cărei cadre didactice (mai mult sau mai puțin) autohtone și „invitate” au făcut eforturi nemăsurabile de a ne da ceva în plus, față de ce se preda în mod curent în țară, dat fiind proveniența și condiția noastră socială cu totul specială.

Începînd de prin clasa a II-a (adică de pe la 9 ani), am început munca. Am făcut astfel o serie de munci ce mi-au permis nu numai să exist dar să mă și calific în „lăcăș” „patalama”: cloban de oi, capre, cai și vaci; încărcător-descărcător de mașini și remorci; timpilar de mobilă rustică; mecanic de întretinere la garajul lagărului; șofer, la nevoie stringentă; electrician la instalația coliană de curent și apă (vitreac); motorist la „baină” lagărului (4 pereți despărțiți pe din două cu rezervorul de apă deasupra, fără acoperiș și cu încălzirea apei de la soare); socotitor al spermatozoidilor la ferma-laborator de reproducție științifică a oilor Kara-kul și de „curdiuk” etc., etc. Timpul însă și-a făcut datoria cinstit. În 1952 am

absolvit cele 7 clase ale Școlii „Mikolan”. Între timp părinții mei au făcut eforturi în ideea de a mă readuce lângă ei, adresîndu-se tuturor forurilor vremii: Ministerul de Externe, Crucea Roșie Internațională, Crucea Roșie Română, Crucea și Semiluna Roșie a U.R.S.S.-ului, presa vremii etc. Numai după moartea celei de a doua bunice, pe cînd rămăsesem efectiv orfan, au catadixit să-mi aprobe „integrarea” în familie. În acest scop, după formalitățile ce au durat 11 (unsprezece) luni, am ajuns la Moscova și apoi la București. Fiind la Moscova, chemat la Banca pentru a putea schimba ruble în lei „bătești” mi-au făcut „ordine” în bagaje, luînd orice dovadă posibilă (acte, fotografii, scrisori, amintiri) a „laberei de pionieri” de aproape 13 ani (4626 zile) prin care am trecut. Norocul meu că am fost un „copil” ascultător și am accuzat sub branzurile elamelor dovezile de identitate: certificatul de naștere — original; carnetul de comsomol și certificatul de studii-original (alăturat). „În Gara de Nord, celor prezenți pe peron, le-am provocat nu numai milă, compasiune, revoltă dar și flaritate, fiind îmbrăcat în costumul pînosit, pufoasă, căciula jerpelită cu urechi, cizme soldătești, dintre cele arhicunoscute la ruși; prelată cauciucată. În schimb pășeam tanțos între supraleganții: arhitect, Directorul DSAPC — tată și scriitoarea — mamă. (Sic!) După acest eveniment au urmat alți 37 de ani de Lagăr, Dejo-Ceausist...”

Numai reie de mai sus, ca perioadă și pătani, sînt suficiente pentru a mă fi determinat să devin în zilele noastre membru al Asociației Pentru Apărarea Drepturilor Omului în România — Comitetul Helsinki, ceea ce de altfel și sînt!

Prof. VLAD PERCEAC

● Agricultura particulară realizează produse vegetale și animaliere pentru aproape întreaga populație ● Situația C.A.P.-urilor — misterioasă, paradoxală și gravă ● Se impune o reglementare clară a regimului proprietății asupra pământului ● A lua ca bază de reimprietărire aportul inițial la constituirea C.A.P.-urilor ar introduce în mediul rural mari diferențieri sociale ● Agricultura nu este cenușăreasa economiei ● Tipurile de mașini agricole produse de industria românească nu pot fi folosite în unitățile agricole particulare ● Ideea de cooperativă agricolă nu trebuie respinsă ● Se încearcă o incitare a muncitorilor urbani împotriva țăranilor speculanți.

IOAN MIHĂILESCU

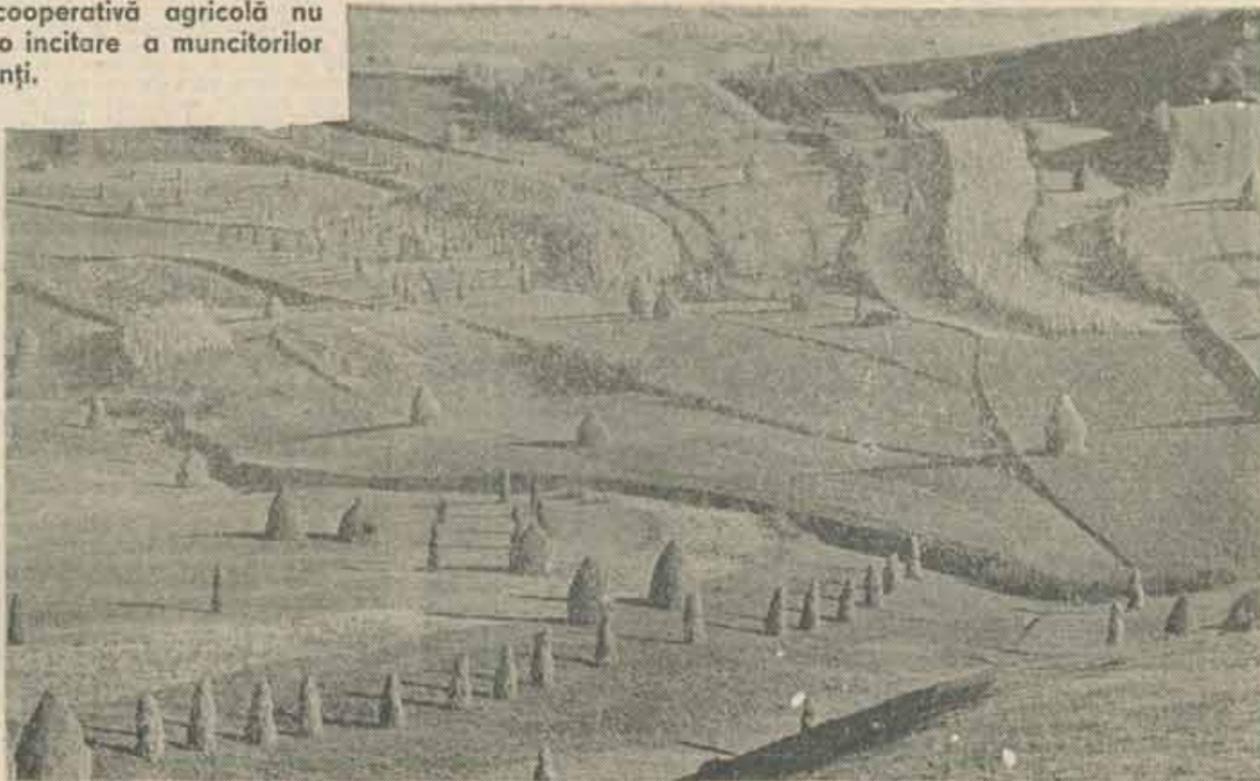
Guvernul ne asigură că agricultura este un partu cistigat. Fără alte lămuriri, formularea este ambiguă. Fiecare înțelege ce vrea. Cei care își pun speranța în trecerea la economia de piață se gândesc că ar fi vorba despre rezultatele obținute pe pământurile date țăranilor la începutul acestui an. Partizanii și beneficiarii vechilor structuri se gândesc la faptul că sistemul agriculturii de stat și cooperatiste a reușit să se mențină și nu a suferit prea mult în urma tentativelor de privatizare. Totuși, dacă a fost așa, nu s-a deloc clar cine l-a cistigat și cine l-a pierdut.

În urma aplicării unui decret-lege din luna Ianuarie 1990, circa o treime din suprafața agricolă a țării este în prezent exploatată în mod direct de către întreprinzătorii particulari. La sfârșitul lunii decembrie, țăranii cu gospodărie individuală și membrii cooperativelor agricole de producție dețineau circa 16 la sută din suprafața agricolă națională. Practic, suprafețele exploatate de către particulari s-au dublat. Efectele sînt vizibile: cantitățile de produse agricole aduse la piață de producătorii particulari au crescut și ele de cel puțin două ori comparativ cu anul trecut. Treimea privatizată a agriculturii românești furnizează aproape totalitatea produselor vegetale pentru consumatorii urbani și rurali și aproape totalitatea produselor animaliere pentru consumatorii rurali. Altfel spus, agricultura particulară produce vegetale pentru aproape întreaga populație și produse animaliere pentru aproape jumătate din populația țării.

Situația întreprinderilor agricole de stat și a cooperativelor agricole de producție este în același timp misterioasă, paradoxală și gravă. Misterioasă pentru că nu s-a făcut public bilanțul ei de până acum. În timpul campaniei agricole de primăvară (care a coincis cu altă campanie, cea electorală) au abundat afirmațiile că acest sector a fost înzestrat cu factorii biologici și tehnici necesari pentru obținerea unor producții normale (de cele recorde ne ferim). În timpul recoltării, care a început după alegeri, s-au instaurat tăcerea, misterul.

Situația este paradoxală pentru că agricultura de stat și cooperatistă dispune de 73 din suprafața agricolă a țării, de totalitatea mijloacelor mecanice, de irigații, de institute de cercetări și baze experimentale, de totalitatea specialiștilor cu pregătire tehnică și economică superioară, de facilități de creditare și impozare. Ne-am fi așteptat ca acest sector să dea producții cel puțin proporționale cu suprafețele deținute sau chiar mai mari avînd în vedere factorii favorabili de care dispune. În realitate, nu s-a înțeles acest lucru. Poate au fost obținute recolte mari care au fost puse la păstrare pentru zile negre; poate că sistemul de desfacere este defectuos. În orice caz, piața ne permite să afirmăm că rezultatele vizibile ale cooperativelor și întreprinderilor de stat sînt într-o disproporție uriașă în raport cu potențialul productiv de care dispun.

Dacă nu cunoaștem situația de ansamblu a agriculturii de stat și cooperatiste, dispunem în schimb de numeroase prezentații a unor cazuri particulare făcute în presă, la radio și televiziune. Am inventariat toate cazurile despre care am putut afla, la care am adăugat pe cele care le cunosc direct din cercetările mele. Din analiza majorității acestor cazuri se desprind concluzii care mi-au permis să afirm că situația este gravă: dezinteresul multor cooperatori de a continua munca în cooperativă; suprafețe agricole cultivate și apoi lăsate în paragină; investiții costisitoare de care nu se mai ocupă nimeni; pierderi mari de recoltă ca urmare a necorecțiilor la timp; suprafețe mari de pământ nerecoltate și arate pentru a face loc celor de a doua cultură care are toate șansele să fie tratată ca prima; degradarea unor recolte care nu fost strîns dar au zăcut multă vreme pe cîmp din numeroase motive; conflicte locale puternice între partizanii și adversarii cooperativelor agricole de producție; acțiuni de intimidare a privatizării în agricultură exercitate de către conducerea cooperativelor formate în multe cazuri din persoane care au intrat în cooperativă fără pământ sau cu pământ puțin și care simt că vor fi dezavantajate printr-o eventuală reimprietărire; cazuri de corupție, nepotism și clientelism în cadrul conducerii multor cooperative; acțiuni intenționate de alimentare a sentimentului de teamă al bătrînilor cooperatori că

Fotografie de EMANUEL TÂNJALĂ

prin desființarea cooperativei vor rămînea fără pensie; distribuiri preferențiale sau arbitrare a unor terenuri agricole care au condus la nemulțumiri și în unele cazuri la confruntări sîngeroase; accentuarea sentimentului de incertitudine privind drepturile asupra pământurilor primite după luna Ianuarie. Lista dificultăților ar putea fi desigur continuată dar și așa situația ne apare destul de sumbră. Pentru a ne păstra în limitele unei analize cit de cit științifice, trebuie să recunoștem că nu știm în ce măsură dificultățile prezentate afectează întreaga agricultură de stat și cooperatistă. Repet: nu dispunem nici de rapoarte guvernamentale, nici de cercetări făcute pe bază de esanțione reprezentative. Dar faptul că acest sector al agriculturii este aproape absent pe piața produselor agroalimentare ne îndreptățește să afirmăm că aceste dificultăți sînt probabil destul de generalizate.

Agricultura de stat și cooperatistă a reușit, în ultimele luni, într-o anumită măsură, să aprovizioneze populația cu unele produse animaliere (lapte, ouă, carne) deși nu cunoaștem exacti cit din acest merit revine ei și cit importurilor. În ultimele săptămîni aprovizionarea agroalimentară s-a degradat în mod vizibil. Cozile interminabile și lungile ore de așteptare devin din nou crezute ale nemulțumirii. Politologii noștri, mai ales cei care dețin funcții importante în guvern, parlament sau la președinție ar trebui să constătioneze faptul că nemulțumirea prelungită deosepe germinii unor posibile revolte. Acestea nu ar avea nimic politic, ci ar fi simple răbufniri ale foamei și sărăciei și din acest motiv ar fi necontrolabile și distructive. Nu cred că cineva lucid le-ar putea dori.

Avînd în vedere că în condițiile țării noastre atitudinile politice sînt dependente în cazul multor categorii sociale și profesionale de situația aprovizionării agroalimentare, problema agriculturii dobîndește o dimensiune și o importanță cu totul excepționale. Foarte multe dintre problemele economice și sociale ale țării sînt prioritare, dar printre cele mai urgente este, fără îndoială, agricultura.

Peste puțin timp vor începe pregătirile pentru un nou an agricol. Ar fi necesar ca parlamentul să clarifice cit mai repede pe cale legislativă situația agriculturii.

Mai întîi se impune o reglementare clară a regimului proprietății în urma analizei comparative a rezultatelor obținute de către întreprinderile de stat, cooperativele agricole și producătorii particulari. Din experiențele anterioare și cea a acestui an rezultă că marea proprietate de stat sau cooperatistă în agricultură nu este rentabilă; cel puțin așa s-a dovedit a fi în modul în care a funcționat în țara noastră. Din cercetările care le-am făcut pentru perioada 1965—1989 a reieșit că randamentele obținute în gospodăriile familiale au fost de 9 ori mai mari decît în întreprinderile de stat și de 10 ori mai mari decît în cooperative (raportînd producțiile obținute exprimate în kilocalorii la suprafețele deținute în fiecare grup de proprietate). Micimea suprafețe-

lor exploatate individual a impus producției un puternic caracter intensiv.

Reformarea sistemului de proprietate trebuie să aibă în vedere atît aspectele economice cit și cele sociale. În situația cînd se optează pentru reimprietărire, foștii proprietari pot apărea dificultăți serioase: mulți dintre proprietarii de drept au dispărut, s-au reprofesionalizat, au emigrat spre orașe. Transferul ar putea fi făcut către urmașii direcți, cînd aceștia există și dacă acceptă să exploateze direct suprafețele agricole primite. Suprafețele de pământ cu care au intrat țăranii în cooperativele agricole au fost foarte diferite de la o familie la alta. A lua ca bază de reimprietărire aportul inițial ar introduce în mediul rural mari diferențieri sociale și ar alimenta nemulțumiri locale. Acestea ar fi și mai mari dacă raportarea s-ar face la situația de dinaintea reformei agrare din 1945.

În această ultimă alternativă s-ar pune și problema desființării întreprinderilor agricole de stat. Proprietarii de la care au fost luate suprafețele care au format aceste întreprinderi au dispărut de mult. O formulă de reformare a proprietății agricole care ar provoca mai puține dificultăți ar fi impropietărire treptată. Pământurile ar putea fi distribuite familiilor care pot să le valorifice direct. Mărima suprafețelor acordate la început poate fi diferențiată în raport cu capacitatea de muncă a familiei. Activitatea gospodărilor nou create și a celor care se vor extinde poate fi controlată de către colectivitățile locale și de organe specializate ale statului. Controlul s-ar limita doar la buna gospodărire și gestionarea a exploatărilor și la prevenirea scoaterii abuzive din circuitul agricol a unor terenuri. Dacă după 3 sau 5 ani de activitate se constată că unitățile agricole sînt rentabile, iar deținătorii lor se pricep în organizarea și gestionarea lor, aceștia vor primi titluri de proprietate deplină. În cazul în care ulterior se constată o proastă gestionare se poate retrage dreptul de exploatare în urma unei analize foarte obiective. Gospodăria va putea fi cedată unui urmaș sau vindută unui alt întreprinzător. Avînd în vedere caracterul specific al pământului, proprietatea asupra sa nu poate fi absolută, în sensul că proprietarul poate face ce vrea cu obiectul proprietății sale. Această formulă ar permite atît garantarea legală a proprietății cit și motivarea proprietarului de a-și gestiona cit mai bine întreprinderea.

Noii întreprinzători agricoli pot proveni dintre tinerii și persoanele de vîrstă medie din sate (actualii cooperatori) și din tinerii angajați în alte sectoare de activitate dispuși să desfășoare o activitate agricolă. Vîrstnicii rurali vor primi și ei pământ atît cit pot să-l muncescă, dar investițiile principale vor fi orientate spre cei a căror perioadă de viață activă este mai lungă. Reînnoirea satei a unor lucrători din sectoarele neagricole va fi facilitată și ca urmare a creșterii riscurilor de șomaj din aceste sectoare. În acest fel se pot rezolva atît problemele excedentelor de forță de muncă apărute prin diminuarea personalului unor întreprinderi sau desființarea altora nerenta-

bile, cit și problemele deficitului de forță de muncă tînără din agricultură.

Noii întreprinzători agricoli trebuie să fie formați pentru a putea organiza și gestiona competent întreprinderile lor. Agricultura nu este cenușăreasa economiei în care rămîn doar cei mai puțin capabili și nici o activitate care poate fi făcută de către oricine. Formarea noilor întreprinzători poate fi făcută prin stagii intensive în perioada de iarnă, organizate de către specialiștii români și străini; prin înființarea în fiecare comună a unui birou de consilieriat care să acorde asistență de specialitate în perioada de demaraj a noilor întreprinderi; prin trimiterea masivă la specializare în țările cu tradiție în domeniu a noilor întreprinzători; prin editarea de reviste și lucrări de specialitate, elaborarea de filme documentare; prin organizarea de școli speciale care să asigure o pregătire tehnică, economică și managerială.

Schimbarul regimului de proprietate fără asigurarea formării cadrelor va conduce la rezultate modeste, iar ambele nu vor permite modernizarea agriculturii fără o dotare tehnică corespunzătoare. Se repropoază, pe bună dreptate, guvernului să în loc să importe mașini agricole, importă carne și unt. Dacă agricultura românească va continua să funcționeze cu actualele mașini vom deveni și mai mari importatori de produse agricole. Tipurile de mașini agricole produse de industria românească nu pot fi folosite în unitățile agricole particulare: sînt scumpe, greu manevrabile, unificabile, mari consumatoare de energie. Agricultorii particulari au nevoie de mașini ieftine și multifuncționale. Faptul că industria românească nu a început producerea în serie mare a acestor mașini generează bănuiala că se încearcă și pe această cale împiedicarea privatizării agriculturii. Dacă întreprinderile românești sînt incapabile să producă noile tipuri de mașini, atunci guvernul ar trebui să crediteze cu valută pe țăranii să poată cumpăra aceste mașini de acolo unde se produc. Creșterile de producție ce s-ar obține ar permite ca în decurs de cîțiva ani țăranii să poată contracta pentru export produse ale unităților lor și și-ar putea plăti creditul dat de guvern. Cheltuielile valutare ale guvernului ar fi mai mari un an sau doi, dar agricultura privată ar putea deveni o sursă de încasări valutare și ar suprima o mare parte a importurilor agroalimentare cărora guvernul s-ar putea să nu le mai poată face față dacă își continuă actuala politică față de întreprinzătorii agricoli particulari.

Noile măsuri legislative vor trebui să stabilească și anumite opțiuni în domeniul formelor de organizare a producției agricole. Reprezentantii Ministerului Agriculturii insistă în intervențiile lor publice asupra faptului că în toate țările din Europa Occidentală cooperativa reprezintă o formă principală de organizare a producției. Pe de o parte, aceste afirmații sînt mult exagerate și în unele cazuri complet false, iar pe de altă parte, nu se spune despre ce fel de cooperative este vorba. Nici într-un caz cooperativele viticole din Franța și Germania de Vest

• PUTEREA • ȘI SCRITORII

care sînt atît de des invocate nu se aseamănă cu cele din România. Ca dimensiuni, există anumite similitudină, dar nu și în ce privește numărul cooperativelor. În România, într-o cooperativă de circa 2.000 de hectare există 300-500 cooperatori; în Franța la 2.000 de hectare există 30-50 de cooperatori. Sentimentul proprietății diminuează odată cu creșterea numărului coproprietarilor. O dovadă foarte simplă în sprijinul acestei afirmații: și înainte și după revoluție, un număr mare de cooperatori fură din bunurile cooperativei. Dacă s-ar simți proprietarii n-ar fura pentru că ar însemna să fure de la ei înșiși.

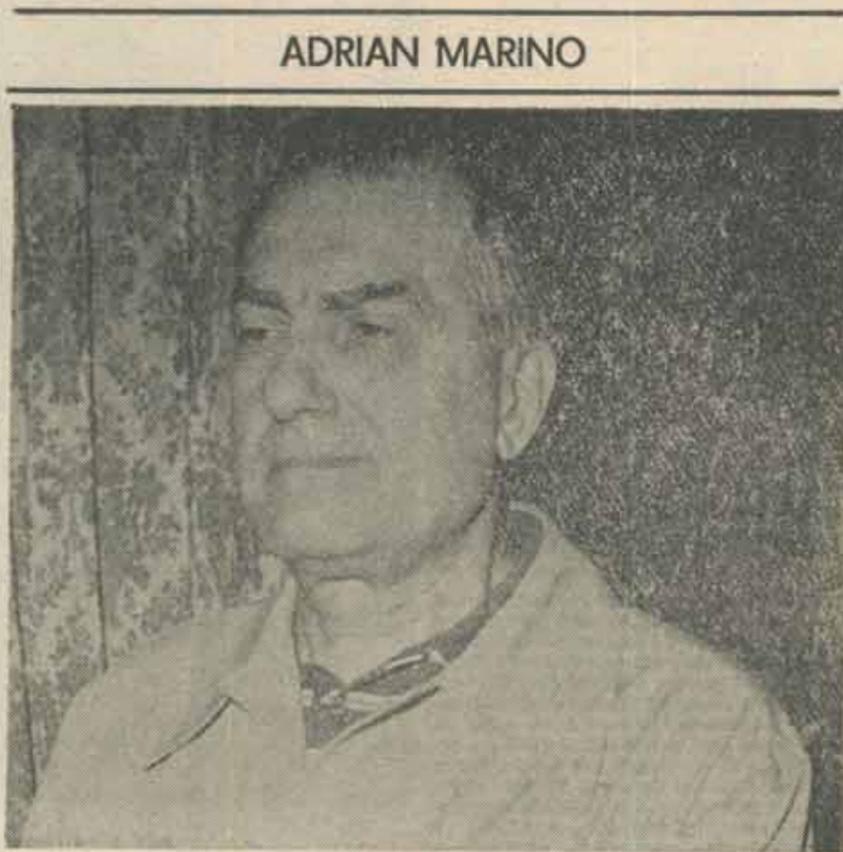
Diferențele dintre cooperativele românești și cele occidentale nu se opresc aici; ele continuă și în ce privește autonomia de producție și gestiune, relațiile cu statul, împărțirea câștigurilor, modalitățile de comercializare a produselor. Ideea de cooperativă agricolă nu poate fi respinsă și ea trebuie să-și găsească recunoașterea în noul sistem legislativ. Dar în nici un caz să nu se folosească argumentul existenței în Occident a cooperativei agricole pentru a menține cu orice preț pe cele existente la noi care se dovedesc tot mai mult a fi falimentare. Folosirea abuzivă a unor cuvinte, mizînd pe lipsa de informare a unei mari părți a populației, este intolerabilă din punct de vedere științific și politic și poate aduce daune grave economiei.

Este regretabil faptul că unele măsuri legislative mai recente continuă o practică mai veche de atacare a efectelor și ignorare a cauzelor. Privită de la mare distanță și cu o anumită naivitate, pare laudabilă intenția puterii politice de a proteja consumatorii împotriva speculei. Legea adoptată în această privință poate satisface pe mulți cumpărători, dar riscă să aibă urmări grave datorită unei ambiguități și încercărilor de a vedea în ea un precedent pentru introducerea mercurialelor pe piața liberă de produse agroalimentare. Este foarte adevărat că prețurile la aceste produse sînt foarte mari în raport cu veniturile majorității consumatorilor, deși nu sînt diferite de cele practice în aceeași perioadă a anului trecut cînd numai produsele de calitate inferioară se vindeau conform mercurialelor, iar cele de calitate superioară se vindeau la prețuri mult mai mari și pe ascuns într-o complexitate între vânzător și cumpărător. Presa majorității, radioul și televiziunea insistă foarte mult asupra prețurilor prețurile de țărani, dar ignoră absența produselor din magazinele de stat. Se încearcă o grosolană incizie a consumatorilor urbani împotriva țărănilor speculanți. Tactica de a roade indeșeabi la cei recent veniți în orașe care, complexați în mod nejustificat de originea lor, se întorc împotriva celor pe care abia i-au părăsit. Insistența cu care sînt discreditate vinzătorii particulari de produse agricole pare orientată fie de dorința de cîștigare a unei populații lăzine, fie de intenția de a crea o masă de manevră și prestine legislativă din consumatorii mai săraci, nemulțumiți de prețurile mari, puțin cunoscători ai mecanismelor economice de piață și cărora li se abate atenția de la adevăratele cauze ale penuriei agroalimentare.

Prețurile cerute de țărani sînt mari comparativ cu salariile consumatorilor urbani, dar nu vor scădea prin constrîngerii administrative. Pînă, țărănească de produse agroalimentare este poate singurul domeniu în care a început să funcționeze legea cererii și ofertei. A introduce prețuri reduse de mercurial ar echivala cu alungarea țărănilor din piață și cu revenirea peregrinărilor de acum cîțiva ani cînd se pleca în adevărate expediții în satele din jurul orașelor pentru a cumpăra cele necesare traiului, plînd mai mult decît dacă țărani erau lăsați să-și vîndă liber produsele lor pe piață.

Incitarea consumatorilor urbani împotriva țărănilor este periculoasă din mai multe puncte de vedere. În primul rînd, se încearcă demontarea mecanismului de bază al economiei de piață — legea cererii și ofertei. În al doilea rînd, se abate atenția de la adevărată cauză a practicării de prețuri ridicate: oferta scăzută de produse agroalimentare de care responsabilă în principal este agricultura de stat și cooperatistă. În al al treilea rînd, se învrăjbesc între ele categoriile sociale și profesionale, generîndu-se conflicte sociale inutile. Dacă lucrurile vor continua în această direcție, nu mai este decît un pas pînă la a declara țărăni ca fiind chibaburi, exploatați și a pretinde măsurile tradiționale împotriva lor. În sfîrșit, se încearcă o discreditare a ideii de privatizare a economiei.

Să sperăm că vacanța a permis parlamentarilor să se încontere mai bine asupra situației agriculturii și să constituieze faptul că soluționarea problemelor din acest domeniu nu mai suportă nici o amîinare. Promisiunile făcute electoratului ne-ar îndreptăți să cerem fiecărui parlamentar să zăbovească cîteva zile prin satele din circumscripția sa.

ADRIAN MARINO

Mulți cititori, confrăți, observatori români și străini își arată timirea în fața unei situații, după ei, uluitoare și inacceptabile: numărul destul de mare de scriitori care „colaborează” cu Frontul, primesc demnitate în „st” în Parlament, își neagă trecutul, devin — într-un mod sau altul — instrumente ale puterii. Problema îndoașului de interesantă și de importantă, care să merite un început, micar, de analiză lucidă și obiectivă. Adevărul este că relația dintre scriitor și putere este complexă. În regimurile totalitare sau neototalitare, precum cel actual, ea este și mai complexă. Ea obligă la referințe pe multiple planuri: economic, politic, ideologic, moral. Să încercăm să vedem, cu claritate, despre ce este vorba. Descoperim, schematic vorbind, patru tipuri de relații dintre scriitor și putere.

Cea dintîi — și după noi capitală — este de ordin economic. Nu există libertate spirituală și literară fără libertate economică. În această condiție nu este realizată decît de scriitorul liber profesional. El singur se poate bucura de o reală independență față de putere și de constrîngerile sale. Este o categorie pe care statul totalitar comunist a desființat-o aproape total. Numărul scriitorilor liberi profesioniști în fostul regim a fost minim. Doar cîteva exemple și doar pe o anumită perioadă. De pildă, doar pînă cînd Marin Preda a devenit directorul ediției „Cartea Românească”.

Urmările au fost catastrofale, între care — una — esențială: consolidarea convingerii că scriitorul nu se poate manifesta și realiza decît încadrat, dirijat și plătit, într-un fel sau altul, de stat. Sistemul comunist era atît de convins de eficiența acestui mijloc de presiune (ca să nu-i spunem șantaj), încît în noul statut al Uniunii Scriitorilor categoria de scriitor independent, liber profesionist, a fost pur și simplu suprîmă. Nu mai putea deveni membru al Uniunii decît dacă, în prealabil, nu era „încadrat” în cîmpul muncii”. Dacă nu aveai, altfel spus, o altă profesiune decît cea literară.

De unde excepționala necesitate de a reda scriitorului român conștiința și demnitatea profesională sale independente. Scriitorii în vîrstă, formați sub ceaușism, nu mai pot asimila această mentalitate. Dar tinerii și-o pot însuși, cultiva și dezvolta. Ei singuri pot revitalizea noțiunea de scriitor liber profesionist, independent de putere și de „comanda socială”. Iar această nouă concepție nu se putea dezvolta decît paralel și convergent cu procesul privatizării, chels de boltă de altfel a întregii regenerări sociale și economice românești. Sîm bine și din proprie experiență: existența scriitorului liber profesionist nu este deloc comodă. Ea presupune și riscuri, uneori mari lipsuri, muncă și producție continuă. Dar și avantajele sale, morale în primul rînd, sînt imense. El se poate apăra prin asociată de tip sindical. Cît timp va domina mentalitatea scriitorului stipendiat de stat, progresul conștiinței libere românești nu vor fi mari. Să fim bine convingiți de acest lucru.

Al doilea tip de relație este cel tradițional la noi (categoria „liberului profesionist” n-a fost niciodată puternică, nici înainte de 1945): scriitorul se „încadrează”, se „aliniază”. El devine — explicit sau nu — un instrument al puterii. Iar aceasta îi plătește prin poziții, avantaje, uneori chiar cash. Majoritatea scriitorilor români au fost, din această cauză, mai totdeauna „cu guvernul”. Într-un fel de mine de ce scrie ceea ce scria la Națiunea, — texte cu totul regretabile, făcute oțitate — G. Călinescu mi-a răspuns: „Te înșei dacă crezi că fac pe

grat”. Sau: „Ce vrei ca Cioculescu să-mi ia catedra”? Acest tip caracteristic de reacțiune, să-l spunem „cincă”, a fost foarte răspîndit la noi și el explică multe, foarte multe situații care au urmat. Pînă și Camil Petrescu a căutat să se adapteze, să scrie chiar și articole politice în perioada 1944-1947. A tuturor cedărilor și compromisurilor.

În genere, scriitorul român n-a fost învățat să trăiască independent de putere și cu atît mai puțin să i se opună deschis. Iar regimul ceaușist, prin duritatea lui, a agravat și mai mult căderea scriitorului român. Știm bine, cauzele sînt dintre cele mai complexe și nu dorim deloc să oferim o imagine simplificată sau pamfletară. Intervin și o serie de cauze profunde, active în orice regim: voința de putere, carerismul, oportunistismul. Într-un regim totalitar acțiunea din plin și frica, șantajul, prudenta, pierderea speranței. Mulți au socotit regimul comunist ireversibil și nu dorau să se sinucidă sau să se marginalizeze iremediabil. O tradiție de luptă ideologică de tip rus, cel sau polonez, pe de altă parte, lipsa. Mentalitatea de funcționar și salariat literar făcea și ea ravagii. Trebuie stabilită totuși o mare deosebire între cei ce doar s-au adaptat discret și de nevoie, și cei ce au făcut carieră sub Ceaușescu. Sunt cei ce s-au gudurat umil și servil pe lângă putere, au întreținut și dezvoltat în scris, în ode și articole penibile, rușinoase, cultul delirant al personalității. Această categorie, observăm, reapare la suprafață. Adrian Păunescu, ni se spune, s-a deplasat pe valea Jiului și s-a declarat... „poetul minierilor”. Dacă este adevărat, s-o recunoaștem: este pînă de tot. O minimă decență și discreție se impunea. Și nu numai lui. Dar să rămînem, deocamdată, lângă schema noastră de orientare generală.

A treia categorie de relații cu puterea este, poate, văzută dintr-un anume unghi, cea mai „specific națională”: jocul dublu, duplicitatea. Suntem cu Frontul, dar luăm și unele distanțe față de el. Facem curte puterii, dar și cu ochiul la opoziție. Obținem avantaje substanțiale, dar ținem și în obrazul nostru în țară și străinătate. Ne lăsăm plătiți, dar sugerăm și o anumită independență. Categoria este larg răspîndită și ea grupează, în mare, două specii de „abili”. Una este curentă, comună: a oportunistului inteligent, tradițional, mai bine spus „șmecher”, care — crede el — „duce” pe șefii Frontului. Abilitate cusută cu ață albă. Sunt eternii „tovarăși de drum”, angajați ca atare. Că jocul unora poate uneori reuși este iarăși adevărat. Astfel de fenomene se întînesc, de fapt, în toate regimurile și epocile tulburi. Să privim însă cu oarecare atenție cea de a doua specie.

Ea este compusă dintr-o categorie destul de restrînsă și, în general, de bună calitate profesională și intelectuală. Mulți au suferit marginalizării și complexării nedrepte. Sunt cei ce cred — admitem; de bună credință — că pot aduce o contribuție efectivă din interiorul sistemului, ocupînd și poziții pe care le merită.

El speră să-și poată îmbunătăți, reforma, umaniza, „europeniza” chiar. Sub regimul anterior, această tactică s-a dovedit o mare iluzie. Raportul real de forțe elimina orice bune intenții. Va reuși aceeași metodă azi prin acceptare de posturi ministeriale, diplomatice, culturale etc. etc. în guvernul frontalist? Acesta poate tolera, într-adevăr, unele reforme — să spunem chiar bine intenționate — în ministere foarte departe de centrul real de putere: al învățămîntului și al culturii. Nu însă și în ministerele-cheie unde tactica turnării de apă în vin este cu totul imposibilă.

Și sub regimul Ceaușescu unii gindeau și acționau în acest mod. Intors dintr-o călătorie din străinătate cu multe date precise, am avut o convorbire „discretă” pe malul locului Herăstrău, acum cîțiva ani (feriți de turnători și de microfoane) cu președintele unei mari instituții culturale-literare. Ne cunoșteam de mult și bine. I-am spus direct: „Dă-ți demisia. Totul se prăbușește și vei plăti oalele sparte”. Mi-a răspuns la fel de sincer și tipic pentru momentul respectiv: „Este rău, foarte rău. Dar dacă plec eu va fi și mai rău”. Si avea dreptate, într-un fel. Si-mi citează cîțiva stalinisti-ceaușisti stînștri, care pînă de acum fîrșeau pe margine. Unii doi credeau, presupun sincer, că mai pot frîna ceva, salva ceva, corecta unele abuzuri, amîna o catastrofă, oricum inevitabilă. Că lucra și instinctul de conservare era sigur. Acest tip de relație — uneori eficient, dar de cele mai multe ori steril — plătește în orice caz întreg prețul ambiguității și al echivocului care-i stă la bază. Nu dăm note nimănui și experiența îmi spune tot mai mult că în politică, îndeosebi, nu există boli ci numai bolnavi. Astfel de cazuri trebuie analizate și judecate fiecare în parte. După rezultate, în primul rînd.

Al patrulea tip de relație cu puterea este, în sfîrșit, cel de opoziție deschisă, directă. Fenomen nou care, cu certitudine, n-a intrat în nici unul dintre scenariile Frontului: apariția unei categorii ireductibile de scriitori și publiciști, care au depășit complexul totalitar al fricii și care militază în mod deschis în publicății declarat de opoziție. Cele mai multe forte sînt tinerești, dar categoria cuprinde și nume din generația matură și chiar în vîrstă. Pentru noi toți, dl. Iliescu reprezintă doar un tîgru jovial de hirtie, care nu ne mai sperie și care nu poate guvernarea nesfîrșit, orice s-ar spune, doar cu bitele mincerilor, devastînd sediile partidelor de opoziție. Trece peste scriitorii și publiciștii grupăți și bine cunoscuți din jurul revistelor 22, Amfiteatrul și Cuvîntul, peste Opinia studentească de la Iași, peste Atlas și Nu de la Cluj, peste publicațiile de la Timișoara. Scriu articole politice incisive, excelente, Mircea Iorgulescu și Nicolae Manolescu, Dorin Tudoran și Dan Petrescu, Alexandru George, Gheorghe Grigurescu și Al. Dobrescu. De aceste forte trebuie să se țină seama. Să nu uit pe Petru Clej, între alții, de la România liberă. Sunt cu totul remarcabile și lucrările de poziție ale Doinei Cornea, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Doina Uricariu.

Citim totuși recent în Comunistul Moldovei (nr. 7, iulie 1980, p. 94) că tov. Liliana Ciobanu, cu domiciliul la Moscova, folosind scheme marxiste total perimate, ne clasaază (pe Octavian Paler și pe mine) la... „dreapta”. Nu sînt autorizat să vorbesc în numele nimănui, dar nu cred că distinsul meu confrate s-ar recunoaște într-o astfel de definiție absurdă. În ce mă privește, o resping categoric. Refuz în mod visceral, organic, orice formă de extremism, fie el de dreapta sau de stînga. Detest orice totalitarism de dreapta, fascist, sau de stînga, comunist. Cred într-o democrație pluralistă, pe toate planurile, de tip occidental, cu respectarea integrală a drepturilor omului.

Această opoziție intelectuală, care crede că lupta de idei este hotărîtoare pentru înfrîngerea mentalității ceaușiste și a oricărei forme de neocomunism, descoperă — troptat — că doar unitatea forțelor de opoziție este cu adevărat eficientă. Ideea plutește de altfel în aer. A afirmat-o și Alianța de la Timișoara, foarte recent și Forumul Democratic Antitotalitar din Cluj. Fruntași ai opoziției au îmbrățișat-o. Dacă ea se va consolida, cum sperăm, relația opoziției cu puterea va îmbrăca forme noi. Nu numai radicale, dar și mult mai precise și mai realiste. Unitatea opoziției este cheia tuturor succesorilor săi viitoare.

PROTEST

Affind cu îngrijorare de reintroducerea la mai multe puncte de frontieră românești a controlului asupra manuscritelor scoase sau introduse în țară:

constatînd că scrisorile și publicațiile trimise sau primite prin poștă, nu ajung întotdeauna la destinație;

atîmîi că restricțiile de trîmîtere a cărților în străinătate, ca și tarifele prohibitive, care au funcționat în scopul împiedicării difuzării și cunoașterii culturii românești în străinătate, nu au fost abolite după nouă luni de la revoluție;

Protestăm și cerem încetarea tuturor acestor forme de cenzură intelectuală prin regulamente compatibile cu cele care funcționează în țările civilizate.

PEN-CLUBUL ROMÂN

ÎNTÂMPLĂRI DIN DEALUL MITROPOLIEI

● Studenți în teologie (în civil) în balconul CC la 22 decembrie ●
Revoluția întârziată a tinerilor teologi ● Criza patriarhală și rugă-
ciunile pentru rezolvare ● Patriarhul Justin și demolările lăcașuri-
lor de cult ● Pete de cafea pe odăile I.P.S.S. ● Adunarea ordinară
„de bilanț” din 17 decembrie ● Relegalizarea bisericii greco-cato-
lice nu rezolvă greaua moștenire ● Conflicte locale, după exemplul
Lugojului ●

(ESEU-ANCHETĂ)

Ideea acestei anchete eclesiastice este de a descifra în istoria contemporană a mantolărilor și comportamentelor religioase semnala unei regenerări a raportului dintre biserică ortodoxă și stat. O regenerare capabilă să transforme Biserica Ortodoxă Română într-o permanentă forță de opoziție față de orice manifestare politică autoritară, totalitară, venită din partea oricărui guvern aflat la putere. Motivația acestei idei stă în faptul că religia creștină a constituit fundamentul spiritualității poporului român, în timp ce politica a reprezentat în veacul din urmă un atentat împotriva sa. Un atentat soldat cu alienarea unui popor creștin într-o ipostază atee, comunismul. Schimbarea destinului bisericii ortodoxe l-am văzut chiar în modificările interne, uit de contestata de opinie publică și de presă. Ocolind scandalul politic al „cazului Teoctist”, am căutat rațiunile procedurale ale organismului suprasatului și apăsător al bisericii în cazul plecării și revenirii patriarhului, cu convingerea că găsim o temă de reflecție cu multiple consecințe în plan politic, social, religios, cultural și moral.

(I)

O simplă trecere în revistă a „păcătoșilor” bisericii noastre ortodoxe în perioada totalitarismului comunist și a dictaturii comuniste ar fi putut duce oricând la concluzia venirii Anticristului și a apropiării vremurilor apocaliptice. „Tăcerea” bisericii față de tot ceea ce se întâmpla împotriva credincioșilor, neimpunerea și dărâmarea bisericilor, subordonarea și colaboraționismul unei părți a clerului față de securitate și partid, antrenarea ierarhiei eclesiastice în acțiuni propagandistice ale partidului și slujbăria ei față de familia dictaturii, telegramme de felicitare și adăziune, neimpunerea și pedepsirea sau suprimarea unor slujitori ai bisericii din motive politice ș.a.m.d. toate acestea sînt fapte care cu siguranță că nu vor lipsi dintr-o istorie postbelică a bisericii noastre, atunci cînd istoricii se vor distanța suficient pentru a nu fi acuzați de partipris-urii.

Revoluția golaniilor teologi

Constința vinovăției pentru toate cele de mai sus l-a împiedicat probabil pe preotii să se alăture credincioșilor cu prilejul evenimentelor revoluționare din decembrie. Preoții nici n-au tras clopoțele și nici n-au bătut toaca în momentele de revoltă ale populației. Abia după victoria revoluției au ieșit pe străzi. Am cunoscut un student la teologie (în anul trei sau patru) pe 22 decembrie dîrnă-niază în clădirea fostului C.C., dar era îmbrăcat în civil. În schimb, studenții teologi și grupuri de preoți au invadat străzile Bucureștiului în ianuarie, unii dintre ei chemînd oamenii să li se alăture, să „protesteze” în ziua de 12 ianuarie. Dacă mă gîndesc bine, paralelismul între evenimentele din 12 ianuarie în Piața Victoriei și cele întîmplute pe 18 ianuarie în dealul Mitropoliei nu este fortat. Tocmai se desfășura ședința Sfîntului Sinod, cînd „grupuri de presiune” formate din clerici și studenți teologi au cerut în mica plată dintre Parlament și Patriarhia domnișta patriarhului. Cu o înfrîngere de aproape o lună, tinerii teologi lui făceau și ei revoluția lor. Ca și în 12 ianuarie, strigau toate lozincile anticomuniste și antisecuriste cu aplicațiune la situația bisericii și a ierarhiei eclesiastice. Într-o „golani” clericali se distingea un caracter precum din Piața Neamț, cu brassardă tricoloră la braț care reușise să-l facă pe manifestanții să strige alt de tare, înfrîngînd din incinta Patriarhiei țesca cite un re-

prezentant al celor aflați în ședință și le spunea că patriarhul tocmai îl scria demisia, apoi venea și le spunea să mai aibă răbdare că se redactează comunicatul, apoi că se bate la mașină. Într-o zi, alți preoți mai curajoși, începură să rezolve criza patriarhală împloierînd ajutorul divin prin rugăciuni în bisericile de vizavi.

Alți revendicările strădale din Piața Victoriei, eii și cele din dealul Mitropoliei au fost satisfăcute pe loc, pentru a fi ulterior anulate. Dar analogia între ceea ce s-a întîmplat în stat și biserică se oprește aici. Ar mai trebui spus că mult mai puternică decît presiunea directă, a străzii, a fost cea a presei, care alături de puterea legislativă (esențială devenise cea mai activă putere în stat, Violenta campanie de presă l-a creat alături și noaptea de cosmar patriarhului Teoctist, spun întîmîl acestuia. Tot ei adăugă că presa, neobisnuită cu criteriile profesiei practice liber, proceda justificat de jure, dar eronat de facto, ignorînd adevărul și nuanțele lui în judecarea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și statul comunist ateu.

O paranteză mai mult sau mai puțin utilă

În istoria bisericii creștine universale și orientale, factorii de presiune care au dus la schimbarea episcopilor au fost de două feluri: interioari-bisericești și exteriori-politici.

Presiunile interioare, bisericești au acționat în situații limită, cînd existența religiei sau a bisericii era amenințată de erezie sau schismă. De pildă, în 431, Nestorie, patriarhul de la Constantinopol, a fost destituit. Spre deosebire de teologia ortodoxă, care susține că Fecioara Maria era „născătoare de Dumnezeu”, el susținea că ea este „născătoare de Christos” sau „născătoare de om”. Urma lui Nestorie nu s-a pierdut, pentru că în Iran s-a dezvoltat biserica nestoriană. Cel care s-a ridicat în biserică și l-a spus că rătăcește a fost un laic, avocatul Eusebiu. Atunci, biserica a decis adunînd un sobor. La fel ar fi trebuit să se procedeze și în judecarea „cazului Teoctist”, afirmă cei care au inițiat la noi Conferința Națională a preoților ortodocși din România și care susțin necesitatea reînnoșării bisericii la organizarea soboricească, adică a dialogului tuturor părților bisericii (vezi articolul Marile sobor, publicat în nr. 7 al revistei 22).

Presiunile exterioare, politice au dominat istoria bisericii orientale, ortodoxe, care se supusea puterii Imperiului bizantin, iar apoi celui otoman. De pildă, sfîntul Ioan Gură de Aur a fost dat jos de împărăteasa Teodora deoarece în-

1987. Mănăstirea Văcărești — Biserica

Fotografie de EUGEN CIOCAN

drăznise să o atace pentru viața ei demnă și abuzurile făcute la curte și în politică. După căderea Constantinopolului, patriarhii au ajuns la discreția sultanului, iar ceea ce costa mai mult erau peșcheturile.

Biserica pe banca acuzații

De ce a fost silit patriarhul Teoctist să demisioneze? Dar cum? Și pentru care faptă? El nici n-a provocat vreo schismă sau erezie, nici nu a criticat puterea politică. Dimpotrivă. Se spune că s-a dovedit extrem de obedient, ca și ceilalți patriarhi. În mod autocratic, cei mai mulți dintre interlocutorii mi-au mărturisit că alți capi ai bisericii au fost cu mult mai vinovați. Ba chiar majoritatea preoților.

Dar să vedem care au fost acuzațiile concrete. Oamenii bisericii și-au justificat patriarhul, spunînd că dărîmarea bisericilor s-a declanșat încă la începutul mandatului lui Justin (de pildă, biserica Enel). Se spune că patriarhul ar fi rezistat cînd s-a pus problema dărîmării clădirii Patriarhiei. Una din surse afirmă chiar că patriarhul Justin ar fi fost chemat de Ceaușescu și l-a spus că cerut desființarea și dărîmarea multor mănăstiri. Patriarhul l-ar fi răspuns președintelui că mănăstirile sînt în evidența UNESCO ca monumente de importanță istorică, arheologică și culturală internațională. Infuriat, Ceaușescu l-ar fi aruncat cafeaua pe hainele albe, patriarhale. Probabil că cei cu care am stat de vorbă s-au gîndit că episodul caracterizează patriarhul ca institutie nu ca persoană, din moment ce discutînd despre Teoctist mi-au povestit de Justin.

Cu telegrama „de adăziune” față de presiunea de la Timișoara lucrurile trebuie nuanțate, spun oamenii bisericii. Într-adevăr, la sfîrșitul fiecărui an se întrunește forul suprem al bisericii — Adunarea Națională Bisericească. Și la sfîrșitul anului 1989, după ce a fost amînată, Adunarea s-a ținut pe data de 17 decembrie. Fîind o adunare „ordinară”, „de bilanț” a activității bisericii pe un an în diferite sectoare administrative, misionar, pastoral, editorial, cultural, relații ecumenice internaționale etc.), la încheierea ei se trimitea obișnuita „telegramă de adăziune”. Unul dintre participanții la adunarea respectivă mi-a spus că astfel de telegramme trimiteau către Ceaușescu „toate cultele”, în acestia termen, dar că nici unui credincios catolic sau reformat, baptist sau evreu nu l-a trecut prin cap să-l critice ierarhia eclesiastică, așa cum au făcut-o intelectualii ortodocși. Toate sursele consultate confirmă că în 17 decembrie, cînd s-a trimis telegrama, la sfîrșitul lucrărilor Adunării Naționale Bisericești, înălțurînd acestui for nu se știa nimic despre ceea ce începuse la Timișoara. De altfel, „tovarășul” Cumpănașu, conducătorul Departamentului Securist al Cultelor, care dădea „orientarea” politică „de moment” a acestor telegramme, se afla la Timișoara (împreună

cu Dincă „Telegă”) pentru rezolvarea „cazului Teoctist”. Sursele consultate au coincis în acest punct în a susține faptul că telegrama publicată pe 29 decembrie de către Agerpres, conținea modificări introduse de către agenția de presă și Departamentul Cultelor în sensul celor petrecute la Timișoara.

Anarhie și confuzie

Ceea ce s-a întîmplat înălțurînd bisericii după retragerea lui Teoctist de pe scaunul patriarhal este incredibil numai pentru cei din afara clerului. S-a creat o locotenentă patriarhală din cîei membri, formată din trei mitropoliți și doi episcopi, care a condus biserica în perioada 18 ianuarie—3 aprilie.

A urmat o perioadă de anarhie, de confuzie și panică în cler, care se obișnușese să primească „Indicații” de sus. Biserica era în fapt decapitată. Deciziile fundamentale, care trebuiau să treacă pe la patriarh, nu mai puteau fi luate. Iar problemele care au apărut brusc, după revoluție, erau probleme grave pe care biserica ortodoxă pur și simplu le eludase, dar care, acum, prin reîntrirea în normal, redevineau probleme. Chiar înălțurarea patriarhului a generat fenomene asemănătoare în țară. La Alba Iulia, episcopul Emilian Bîrdas a fost la rîndul lui înălțurat de preoții săi, dar în mod legal. Era un episcop renumit pentru relațiile cu securitatea (și se spunea „generalul”), dar nu l-a putut reoprea dărîmarea bisericilor. Din contră, el s-a înfățișat la București cu o listă de biserici construite și refăcute. În mod legal nu l-a putut reoprea nimic și a fost trimis episcop vicar la Oradea. Dar problema cea mai gravă apărută a fost cea greco-catolică, care nu fusese rezolvată prin simple relegalizări din decembrie. Atunci, s-a anulat decretul de desființare a cultului greco-catolic, dar principala problemă ce trebuia rezolvată era cea patrimonială. Greco-catolicii cereau și cer restituția în întreg, adică să li fie retrocedate toate bunurile deținute înainte de 1948, adică bisericile, casele parohiale, spitalele și institutiile caritative, fostele școli confesionale etc. În multe locuri din Transilvania, greco-catolicii au reușit cu forța multe lăcașuri sfînte. În lipsa patriarhului, biserica nu putea lua decizii unitare. Sub puternice presiuni, la Timișoara mitropolitul Nicolae Corneliș, al Banatului, a trebuit să epedese catedrala din Lugoj greco-catolicilor care — spun ortodocșii — au exploatat autonomia lui ierarhică. Aceasta a antrenat nu numai protestele celor de la Institutul teologic din Sibiu, dar și la alte nivele. S-a creat un precedent, care putea degenera în numeroase conflicte locale. Au apărut și alte probleme, dar despre acestea în numărul viitor.

DAN PAVEL

(Vezi urma)

Cronica naiivă

Tripla sau cvadrupla legitimitate a puterii

DAN PETRESCU

consecrate de „botezul focului” și auto-prezentate ca „emanatie a Revoluției”; termenul merită un scurt examen aparte.

Dacă trecem în revistă mersul revoluțiilor în România de la 15 noiembrie 1987 încercăm să observăm că ei a asculat de un model unic (inclusiv așa-zisele „lovituri de stat” de după decembrie 1989): multimediu revolutat asediază cel mai apropiat sediu al puterii și-l devastază (faza I).

Acest model mărturiseste credința implicită că puterea ar fi decisiv legată de un anumit loc și că, prin urmare, e suficient s-o disloci ca ea să nu mai existe. Or, toate galeriile și culoarele subterane ale Bucureștiului par a fi fost făcute ca să asigure virfului puterii o mobilitate extremă, aproape o ubicuitate care să împiedice dislocarea (de ce această structură labirintică nu a fost folosită în acest scop pentru care și fusese concepută rămâne o enigmă a istoriei noastre foarte recente). De altfel, locul propriu-zis de unde puterea se exercită, ca și agentul ei, rămân enigmatice; se admite de aceea că puterea are o structură reticulară cvasi-indestructibilă (toată agitația noastră în jurul solidelor rămășițe ale regimului trecut excolindându-se în acest fel; nu și rezolvându-se).

A pretinde însă că distruge întreaga rețea a puterii atacând-o într-un singur punct (sau chiar în mai multe dar, în orice caz, nu în toate deodată), e o iluzie a sinecdochi (pars pro toto), un fel „homeopatic” de a replica în ceea ce Luca Pitu numea sinecdocha totalitară (abuziva echivalență a PCR cu poporul și luarea unor decizii privind organizarea internă a PCR, precum alegerea secretarului său general, în numele poporului, din care PCR n-a fost din fericea decât o minoritate, oricât

am număra acum după sistemul lui Pristanda).

Modelul dislocării ar avea un sens dacă s-ar generaliza și sincroniza pe întreaga rețea cratică; altfel, ei trădează o concurență destul de simplistă despre putere, primitivă chiar și în orice caz mecanică: scapi de putere evacuând-o pur și simplu dintr-un anumit loc (și identificându-l strict cu indivizii care o exercită în și din acel loc, împreună cu recuzita lor), la fel cum, măturând în casă, scapi de gunoii. Această comparație are, de altfel, un rost, privitor la modul în care era resimțită la noi vechia putere: deși atât de îndelung suportată, ea nu se bucura în ochii noștri, paradoxal, de o veritabilă legitimitate (din punct de vedere psihologic, căci istoric, se știe, comunismul a fost instalat în România de o infimă minoritate politică autohtonă, masiv sprijinită de taseurile sovietice).

Firește, noua putere, suspectă altminteri de legături de sine cu cea veche, n-avea cum să dobândească o legitimitate psihologic reală instaurându-se pe modelul 15 noiembrie, chiar depășindu-l într-o a doua fază (respectiv ocuparea locului vidat de vechia putere și emiteria de la acel loc a unui discurs schimbat față de cel înainte emis; „schimbat” nu înseamnă desigur „contrariu”; de aici, un soi de plătoria a legitimității: înscenarea unui genocid și a unor lupte învesnite smintite după etichetările de vicii omenești, urmând să ne întrebăm asupra distrugerii Muzeului de Artă și a B.C.U., ca valori de patrimoniu), susceptibile de a conferi o legitimitate suplimentară noii puteri.

Dicționarele înregistrează sub termenul de emanatie mai multe accepții, diversificate pe domenii; mai întâi, emanatia e definită ca „fapt de a emana”, „ceea ce este emanat”, respectiv o emisie de particule, de regulă impalpabile, de corpuscule subtile, efluvii, mirosuri degajându-se din unele corpuri; în acest sens general, se exemplifică cu sintagma „emanatii pestilențiale” și se dă ca sinonim substantivul mișmă. În teologie, emanatia definește modul în care Fiul procedează de la Tatăl cereș, iar Sfântul Duh de la Tatăl și Fiul, pentru catolici, deci modul de geneză a Trinității; sinonim: *proceșune*. În filozofie, doctrina emanatistă stabilește că toate ființele universului, spirite și corpuri, sint o extensune a substantei divine, din care sint produse ca printr-o scurgere necesară; în acest sens, emanatia se opune creației și participării. În fizica nucleară emanatia desemnează un corp simplu provenit din dezintegrarea radiumului, actiniumului sau thoriumului. În geologie, gazele ori lichidele care ținesc la suprafața pământului sint și ele emanatii. În fine, în accepția figurată a termenului, emanatia este o realitate de ordin imaterial care procedează dintr-o alta (sinonim: *manifestare*); în acest sens se poate spune: *Puterea într-o democrație este o emanatie a voinței populare și este limpede că în acest înțeles se vrea și puterea noastră o*

„emanatie a Revoluției”, la rindul ei emanată de voința populară; deja însă din celelalte accepții ale cuvintului se desprinde ideea că între sursa emanatiei și emanatia propriu-zisă substanța se subțiază pînă la impalpabil (de pildă, între lumina care se consumă și emanatiile ei foto-calorice continuitatea de substanță materială nu este deloc evidentă); în cazul nostru, cu o emanatie de grad secund (voința populară — Revoluție — formă a puterii), ne îndepărtăm de sursă pînă la incontrolabil.

Urmează, după aceea, legitimarea formală: alegerea.

Să recapitulăm acum: modelul 15 noiembrie este caracteristic maselor; modelul „botez al focului” poate fi în egală măsură propriu maselor și reprezentanților noii puteri, iar legitimarea formală îi privește exclusiv pe aceștia din urmă, atribuindu-le lor și pe celelalte două, retrospectiv. În momentul de față prin urmare, noua putere e supradeterminată din punct de vedere al legitimității: reprezentanții ei au participat la dislocarea vechii puteri (în realitate, cei care au participat din primele momente au cam fost măturați), de unde rezultă, firește, că celor tirzu veniti le rămîne întodeuna osul), emițind din acest loc rudimentele de discurs schimbat; tot ei au trecut prin „botezul focului” (sau tras oare în cineva? Dan Iosif, de pildă? a tras oare cineva în el? cîi rîniți are oare puterea?), deci și-au riscat viața pentru Revoluție și, în fine, tot ei au lesii victorioși în urma unor alegeri libere; iar dacă și conspiraseră ca să ajungă la putere, după cum susțin unii din cei mai recentii mofuzi ai ei, legitimitatea lor e cvadruplă.

Nu ne interesează însă nici dacă acest exces nu cumva trădează o fragilitate, nici dacă el compensează satisfăcător legitimitatea reală, psihologică adică încrederea maselor, traducîndu-se în muncă, în efortul susținut al tuturor; ne interesează, cu datele de mai sus, ce va face mai departe puterea. Or, nu — nu există decât exercitîndu-se ea atare acest exercițiu, prelungit, creînd ei ei o formă de legitimitate (care explică menținerea multor funcționari din rețeaua puterii în aceleși locuri); de aceea, cum simțul preceșeză, este de presumer că în încercarea sa va manifesta le excet. Urmează deci atât de plastic sumitele „pachete de legi”; nu vom cădea în vulgaritate gloriind că o „hemoragie” se ommete locmai cu un „pachet” îndesat; vom aminti doar că orice determinare este o negație.

O prietenă din Anglia

(Urmare din pag. a 16-a)

engleză a U.M.R.L., au înființat pe 26 decembrie o societate de ajutorare, „Relief Fund for Romania”, care a trimis foarte multe haine — în special pentru București, Constanța, Buzău, Piatra Neamț.

Tot la sfîrșitul lui decembrie a fost creată „Medical Aid for Free Romania”, care a trimis echipament medical și hrană pentru un spital din Timișoara, pentru orfelinatele din București și pentru două orfelinale din Ialomița, de care se ocupă în mod special. Ajutoarele se distribuie prin contacte directe, prin persoane cunoscute.

● V. B.: Într-adevăr, o problemă foarte serioasă a fost, aici, deturarea ajutoarelor de la destinația lor — așa cum s-a întâmplat și în martie '77 și cu alte ocazii.

● I. S.: Cineva a venit prin martie pentru a controla dacă au ajuns ajutoarele, trimise unor școli de handicapați. S-a dus la copii și i-a întrebat dacă au primit ajutoare. „Da”. „De unde?”. „De la Front”. A întrebat-o apoi pe profesoară: „De unde au sosit ajutoarele?”. „De la Front”. „Si Frontul de unde le-a primit?”. „Nu știu exact, parcă din Anglia”.

● V. B.: Pe lângă furtul Revoluției, furtul unui camion este un incident mi-

nor. Poți să faci o evaluare concretă a ajutoarelor?

● I. S.: „Relief Fund for Romania” a strîns peste 100.000 lire sterline cash, plus o mare cantitate de alimente, haine, medicamente și aparatură medicală — a cărei valoare e greu de evaluat. Aceste acțiuni de ajutor umanitar continuă și vor continua.

Totodată, Asociația a fost intens folosită după Revoluție ca centru de informare și de legătură cu România. Ni s-au adresat multe persoane interesate în chestiuni de ajutor umanitar, adopțiuni, investiții, persoane care doreau să viziteze România și aveau nevoie de tot felul de informații, relații, sfaturi. Ambasada, probabil în virtutea inerției, se menține în continuare într-o atitudine pasivă, necooperativă. În continuare, nici nu se bucură de foarte mare încredere în mediile engleze.

● V. B.: După ce am văzut ce face Asociația pentru noi, cei din țară, ne putem întreba ce putem face noi pentru Asociație?

● I. S.: Procurăm foarte greu — și nesistematic — ziarele, revistele și cărțile care apar în țară. În privința asta, orice ajutor de aici este binevenit.

● V. B.: Dragă Iolanda, îți mulțumim pentru tot ce faci pentru România. Îți dorim drum bun și te așteptăm să revii cît mai repede.

„Eu pe cine-i duc lui Robu?”

Într-o zi din vara lui 1946, un tinăr asienta, pe peronul Gării de Nord, sosirea unor prieteni. Pe o linie paralelă, un tren de prizonieri astepta plecarea spre lagărele sovietice. Deodată, cîiva soldați se reped asupra tinărului. Îi iau pe sus și îl urcă în trenul deportaților, unul dintre prizonieri reușise să evadeze, și efectivul celor expediati către lagăr trebuia completat cu o altă victimă. Soarta îi alesese pe el.

Într-o zi din vara lui 1990 — de 16 iunie — într-o încăpere a școlii MI de la Băneasa, 4 procurori anchetează 4 reținuți, printre care arhitectul Corneliu Borcoman. „Pe dumneata o să te eliberez — i se adresează procurorul, arhitectului — pentru că în afară de faptul că ai intrat în Televiziune, n-ai nici o vină”. Atunci apare în cameră un al cincilea procuror, care întreabă la cîți arestați se poate aștepta. În urma anchetei. La foarte puțini — i se răspunde — aproape toți sint nevinovați. „Atunci eu pe cine-i mai duc lui Robu?” întreabă al cincilea.

În urma acestei întrebări, arhitectul Borcoman e și acum arestat — pentru că a făcut imprudenta de a intra în Televiziune, cu scopul de a vorbi cu Emanuel Valeriu în legătură cu soarta greviștilor foamei. Arhitectul Borcoman n-a fost nici o clipă violent — și de fapt a și ieșit repede din clădire, bătut bine de poliști. A fost ridicat de la serviciu, la 15 iunie.

De atunci au trecut aproape 3 luni de detenție în așteptarea unui proces formal, nici măcar politic. În care domnul Borcoman va fi acuzat de distrugerile pe care alții le-au făcut în Televiziune. Miercuri, 5 septembrie arhitectul Borcoman a refuzat pachetul pe care, o dată la două săptămîni, soția are voie să i-l aducă; intrase în greva foamei. (Ce asistență medicală i-a fost oare asigurată?)

Nu e greu de imaginat disperarea unui om — cu o conduită profesională impecabilă timp de 30 de ani — care înțeleg tot mai clar, că e un simplu pion de sacrificiu într-un joc cu miză mare.

VICTOR BĂRSAN

În articolul „Nu se poate fără stăpîn?” apărut în „22” — nr. 32/24 august 1990, autorul sugerează soluții pentru accelerarea privatizării și conducerea acestei acțiuni pe o cale cît mai rațională. În acest scop preconizează și angajarea unor experți străini.

Si aceste propuneri, ca altele, nu tin seama că în țara noastră după 1924, au avut loc reforme economice de mari proporții, constînd în „comercializarea” activităților publice cu caracter economic, care pînă atunci funcționaseră sub formă de servicii și direcții încadrate în ministere.

Colectivitățile publice, satul și comuna, detineau un patrimoniu economic considerabil pe care îl conduceau „administra-

ECOU Se poate fără stăpîn

ativ”, adică asemănător cu situația de astăzi.

Prin două legi, cea din 1924 și mai ales cea din 1929 (geea pentru organizarea și administrarea pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor publice), s-a trecut la reorganizarea activităților economice publice sub formele:

— reși publice comerciale, cu conducere proprie;

— reși mixte comerciale, adică societăți de acțiuni cu participarea colectivităților publice și a particularilor, conducerea fiind a acestora.

Practic, întreg patrimoniul economic public a lesit de sub

administrarea unor „stăpîni” birocrati.

Treptat, statul, prin variate operații, a devenit și participant în general în minoritate, într-o serie de societăți pe acțiuni, cu conducere particulară.

Prin concesiuni temporare s-au realizat, în scurt timp, automatizarea telefoanelor și inceptarea modernizării drumurilor naționale.

Chiar și înainte de 1924, fără legi de aplicare generală se procedase de la caz la caz, la unele „comercializări”.

Deci experienta de acest tip de acțiune economică era bogată și variată.

De efectele „comercializării” au fost beneficiari: colectivitățile publice prin venituri mai mari decît în trecut, publicul servit superior și salariații mai bine remunerați.

Cîte întreprinderi din trecut „comercializate” nu ar putea servi ca model?

Tehnica trecerii de la servicii și direcții administrative la organizatii economice a fost studiată și bine elaborată, permittînd tranziții fără perturbări.

Ea poate fi aplicată și în prezent. Pentru ca noul mecanism să poată „funcționa de la sine”, adică „fără stăpîn”, este

necesar ca întreaga ambianță economico-financiară să fie comitent organizată: cod de comerț, lege a societăților pe acțiuni, institute de credit bursă de acțiuni, sistem fiscal etc.

De asemenea ministerele de resort desemnate de administrare directă, să fie transformate în organe de coordonare și orientare. Unul întreg sistemul economic al țării va avea articulatile organice necesare pentru interfuncționare fără amestecul unei planificări centralizate și intervenții unui „stăpîn”.

Alte modificări vor putea interveni ulterior. Cele afirmate nu sint deduse din teorii imaginare, ci din realitatea trecutului, cunoscut de un fost director în întreprindere „comercializată”.

PAUL CĂRTIANU

O prietenă din Anglia: Iolanda Strănescu

● Ce erau „satele evreiești din Munții României”? ● Nașvitățile occidentale — ea o boală incurabilă ● Lingă hotelul Claridge, membrii ambasadei injurau manifestanții anticeauștii ● După evenimentele din 13-15 Iunie, al șaselea val de emigranți ● Cum se manifestă foștii legionari care trăiesc în exil ● De ce au cerut unii preoți azil politic? ● Sarahandă ajutoarelor ● Ce fac ei pentru noi, ce putem face noi pentru dînșii ●

■ Ce este „British Romanian Association”?

● **VICTOR BĂRSAN**: Așadar, ești președinta organizației românilor din Anglia.

● **IOLANDA STRĂNESCU**: Da. Această organizație se numește „British Romanian Association”, cu subtitlul A.C.A.R.D.A. — „Asociația Culturală a Românilor din Anglia”, și nu trebuie confundată cu „British Romanian Friendship Association”, creată de guvernul Ceaușescu acum vreo 10 ani, în scopuri propagandistice. Numele alt de asemănător al acestei organizații ales parcă anume pentru a crea confuzii, ne-a dat destulă bătaie de cap. Deocori a trebuit să explicăm că sîntem organizații complet diferite...

● **V. B.**: Cred că e o diversivune clară. Și aici, după 22 decembrie, au luat naștere o multime de partide-satelit ale Frontului, cu nume apropiate de cele ale unor partide independente, ceea ce a creat o confuzie teribilă. Dar — pentru a ne întoarce în Anglia — cum a acționat această organizație pro-ceauștistă?

● **I. S.**: A dus o campanie de dezinformare, prezentînd edulcorat realitatea românească. A avut și un ziar tipărit la București și difuzat în Anglia. A răspîndit cărți de propagandă pro-ceauștistă, publicate în Occident. Totodată, a avut și o activitate culturală, exprimînd punctele de vedere românești în problema Transilvaniei. Un alt vehicul al propagandei a fost revista „Tribuna României”, tipărită în țară și distribuită gratuit de Ambasadă.

● **V. B.**: Englezul mediu — sau oficialitățile engleze — s-au lăsat păcălitate de această propagandă?

● **I. S.**: În bună măsură, da. Oamenii nu știu prea bine ce se întîmplă în Est, și nici nu erau prea dornici să afle. Niciodată nu au fost puse în îndoielă moralitatea și îndreptățirea înțelegerii de la Yalta. Starea Europei de Est era considerată un rău necesar; da, știm că o neplăcut pentru cei de acolo, dar trebuie să înțelegem că sacrificiul lor este util pentru binele global.

● **V. B.**: O asemenea stare de spirit este într-adevăr favorabilă dezinformării. Poți da un exemplu concret în care propaganda ceauștistă a reușit să păcălească publicul britanic?

● **I. S.**: Un grup de ziariști a vizitat cîteva sate evreiești din munții României...

● **V. B.**: ?!

● **I. S.**: A fost o înșoanță perfectă: sate de munte, locurile de evrei, avînd stăgăni... Reporterii au putut constata deplina libertate a cultului! Aceste sate existau prin grija lui Ceaușescu, care căpăta astfel dimensiunea unui protector al evreilor. Rabinul, Moses Rosen, a contribuit activ la formarea unei imagini idilice despre Ceaușescu.

● **V. B.**: Unde a apărut articolul?

● **I. S.**: În „Times” (1.10.1983), deci într-un ziar de primă mîină. Poți să-ți închipui cât de greu era pentru noi să le demonstrăm că tot ce văzuseră erau fantezii, decorații la Potemkin. Noi, care confetam ce luaseră ei drept realitate, puteam fi ușor considerați nebuni! Propa-

ganda oficială, abia și luxuriantă, ne-a pus adesea pe noi, cei din exil, într-o poziție delicată.

■ Pe măsură ce steaua lui Ceaușescu pălea, noi ocupăm o poziție tot mai credibilă

● **V. B.**: Și totuși, cînd a început opinia publică occidentală să fie mai puțin naïvă față de Estul european?

● **I. S.**: Odată cu intrarea rușilor în Afganistan — teritoriul care nu intra sub incidența tratatului de la Yalta... În ceea ce îl privește pe Ceaușescu, succesul său inițial s-a datorat iluziei de a duce o politică independentă de cea sovietică; s-a crezut că este util să se facă — în acest fel — o bresă în blocul comunist. Vestul și-a dat seama că independent este Ceaușescu, după ce, într-o vizită la Chișinău, a vorbit despre prietenia dintre poporul român și cel moldovenesc. Clarificarea definitivă a venit o dată cu cartea lui Pacepa.

● **V. B.**: Curios că o asemenea carte apare peste tot în străinătate, mai puțin în România.

● **I. S.**: Pe măsură ce steaua lui Ceaușescu pălea, poziția noastră devenea tot mai credibilă. Eram tot mai des folosiți ca sursă de informații despre România — ceea ce, uneori, se recunoștea și în documente oficiale. Freecvent, parlamentarii care vorbeau despre România veneau să ne consulte.

● **V. B.**: Imi amintesc că, acum mai bine de 10 ani, Ceaușescu a făcut o vizită în Anglia și — spre decepția noastră — a fost foarte bine primit.

● **I. S.**: Am făcut atunci două demonstrații — și la ambele am fost boicotați de Poliție. Prima a avut loc la gara în care a sosit Ceaușescu, la Londra, însă Poliția ne-a interzis să scoatem la vedere pareriile cu care veniserăm. A doua, lângă hotelul „Claridge”, la care Ceaușescu a dat o recepție în onoarea regiunii. Au făcut o manifestație — de simpatie, desigur — și membrii Ambasadei. Lor, Poliția le-a rezervat un loc bun, vizibil; chiar în fața hotelului. Nouă ne-a rezervat unul îndepărtat. Cînd am mers să-l ocupăm, membrii ambasadei ne-au injurat...

● **V. B.**: ...V-au injurat la propriu?

● **I. S.**: La propriu; și ne-au fotografiat. De aceea, în următoarele șase luni am circulat mai atenți, nu prea aproape de bordură.

● **V. B.**: De ce?

● **I. S.**: În Germania Federală, cîțiva români care au luat în mod sistematic poziție anticomunistă, au fost victimele unor ciudate accidente de circulație. Așadar, ne-am ocupat locul nostru îndepărtat pe care Poliția ni-l rezervase pentru manifestație, dar cu cîteva momente înainte de sosirea lui Ceaușescu, un autobuz enorm care stătu în apropiere s-a deplasat, așezîndu-se între noi și hotel, și făcîndu-ne complet invizibili din zona în care se aflau oficialii. Rațiu, pe atunci președinte al Asociației, a ieșit atunci din îngădrie...

● **V. B.**: Din care îngădrie?

● **I. S.**: În Anglia, Poliția stabilește un spațiu anumit pentru manifestații, marcat de niște panouri de aproape un metru; un fel de turc în care trebuie să stea manifestanții. Așadar, Ion Rațiu a ieșit din îngădrie, reclamîndu-și dreptul de exprimare a opiniei și încercînd să-și facă vizibilă pancarta pe care era scrisă o lozincă anti-ceauștistă. Ca urmare, a fost arestat de către polițistul care ne asista, sub acuzarea de a nu fi respectat spațiul prevăzut pentru manifestație.

● **V. B.**: Cîți timp a fost arestat?

● **I. S.**: A fost arestat pentru o noaptea, după care a dat Poliția în judecată. La proces, ofițerul de poliție responsabil cu supravegherea demonstrației a recunoscut că manifestații nu au fost cîtuși de puțin violente, dar se primise ordin „de sus” — emîs la o cerere pe care Ambasada României a adresat-o Ministerului de Externe britanic — de a se evita orice incident care l-ar putea indigna pe Ceaușescu.

● **V. B.**: A propoș de ambasadă, pe aici circula o poveste ciudată: cu o forfecuță...

● **I. S.**: Într-adevăr, a fost un incident de o absolută nouitate în viața diplomatică: soția ambasadorului României în Anglia, Olga, a fost prinsă într-un magazin universal londonez furînd o forfecuță. Ziarele n-au scîpat ocazia de a se amuza pe această temă.

● **V. B.**: Din cîte știu, personalul ambasadelor este cam același.

● **I. S.**: Într-adevăr, n-a fost schimbat aproape nimeni.

● **V. B.**: Noroc cu schimbarea lui Paleologu...

■ Colonia românească din Anglia

● **V. B.**: Ce ne poți spune despre colonia românească din Anglia?

● **I. S.**: Nu e foarte numeroasă; sînt, poate, 3.000 de persoane, sosite în mai multe valuri. Primul, în anul '30, odată cu ofensiva antisemitismului în România, format mai ales din evrei români. Al doilea, în 1940, format din persoane care au considerat inacceptabilă poziția pro-nazistă a României. Printre alții, au rămas în Anglia inușii atașatul militar al României, maiorul George Emil Iliescu, și Ion Rațiu. Al treilea val a sosit după război, cînd unii prizonieri și refugiați din Est nu au fost predați guvernelor respective, ci au fost tolerați pe teritoriul englez, primind în general munci sub calificarea lor și neavînd dreptul de a locui în Londra: așazii „volontier workers”. Tot atunci au rămas unii diplomați: în 1947, după abdicarea forțată a lui Mihai, corpul diplomatic a demisionat în bloc, rămînd în Vest. Printre ei, Horia Georgescu, care a făcut o a doua carieră strălucită ca ziarist, lucrînd la Agenția France Presse. El a fost secretarul Asociației. În primii 20 de ani de existență a acesteia.

Al patrulea val a sosit prin 1965, cînd au fost eliberați masiv deținuții politici. În acest moment, a sosit în Anglia și Leonard Kirshen, fost corespondent al Agenției Associated Press la București, care, cu toate riscurile stalinismului, a rămas la București pînă în anul '50, cînd a fost arestat.

● **V. B.**: Sub ce motie?

● **I. S.**: I s-a înscenat un proces de spionaj. A fost acuzat de a fi obținut prin spionaj cîteva informații pe care i le-a furnizat, în mod oficial, în prezenta unor matori, Sîrbu Brucan, pe atunci redactor-șef la „Scînteia”. Episodul este descris pe larg de Kirshen în cartea sa „Prisoner of Red Justice”. Alte însemnări, inedite, despre aceeași perioadă, se află acum în posesia Universității din Stanford. Kirshen a fost și el vicepreședinte al Asociației.

Al cincilea val a început după 1972, aducînd mai ales liniști, oameni sub 30 de ani. Acum, după evenimentele din 13-15 Iunie, sîntem martorii celui de-al șaselea val...

● **V. B.**: Poți să ne spui ceva despre amărăciunile vieții de „străin”?

● **I. S.**: Ar fi multe de spus. M-au șocat în special cunoașterea slabă a României și frecvența iluziilor în a ne judeca. Cînd am ajuns în Vest — prin '72 — cineva m-a întorsat: „Ce regim politic e în România? Nu cumva ceva similar cu U.R.S.S.?” O naivitate greu de suportat pentru mine.

● **V. B.**: Și un exemplu de iluzie?

● **I. S.**: De exemplu, ne-a fost foarte greu să-l convingem pe englezi că românii nu sînt antisemiti. În cazul nostru, mai ales, acuzații era ridicole, pentru că în Asociație avem mulți evrei români. Din păcate, o asemenea stare de spirit a fost și încă este alimentată de declarații cum ar fi cele date recent de rabinul șef — care a declarat, în vizita lui din februarie, „în România se simte în aer mirosul de pogrom”.

● **V. B.**: O asemenea declarație a apărut în presă?

● **I. S.**: Da, în presa națională de mare tiraj din Anglia.

■ Acuzația de legionarism — metodă de defăimare ceauștistă

● **V. B.**: Care este culoarea politică a exilului românesc?

● **I. S.**: Au existat mici grupuri, de orientare liberală sau țărănistă, care au continuat să se manifeste ca atare — avînd de exemplu un secretariat — dar niciodată o asemenea grupare nu a exercitat o

influență decisivă asupra exilului românesc. Nuanța politică a acestuia s-a raportat la țara în care s-a aflat. De exemplu, românii din Anglia se manifestau ca simpatizanți ai laburiștilor sau conservatorilor, nu ca liberali sau țărăniști. Singurul element comun al întregului exil în raport cu politica față de România a fost poziția anticomunistă.

● **V. B.**: Din mai multe declarații oficiale, dinainte și după 22 Decembrie, rezultă că atât Revoluția, cît și mișcările contestatatoare mai recente, de exemplu manifestația din Piața Universității, au fost inițiate de legionarii, care au acționat în Occident și care își implantaua treptat structurile în România. Ce ne poți spune despre activitatea acestor legionari români care au speriat Vestul?

● **I. S.**: Acuzația de legionarism a fost una din metodele de defăimare ilene folosite de Ceaușescu pentru a compromite diferite personalități de perfectă onorabilitate, și metoda funcționează și acum.

● **V. B.**: Există organizații legionare paramilitare, tabere de instruire etc., după cum a rezultat dintr-un film prezentat la TV (în preajma evenimentelor de la Tirgu Mureș)?

● **I. S.**: Iarță-mă, dar întrebarea este cît puțin valvă. Numai cineva care nu are nici o idee despre modul cum funcționează democrația în Franța sau Canada se poate gîndi la existența unor centre de instruire paramilitară în asemenea țări.

● **V. B.**: Cum se manifestă foștii legionari care trăiesc în exil?

● **I. S.**: În special printr-o presă — în tiraj foarte modest — cu o nuanță aparte.

● **V. B.**: Care e timbrul specific acestei presei?

● **I. S.**: O puternică nuanță național-creștină, o deviază de tipul „cu crucea înaltă, spre democrație”, luda purității rasei românești. În general, un ton ușor intolerant față de ceea ce iese din cîndrele românismului ortodox. Așadar, slăbiciuni care nu sînt mai au locul într-o societate plurinațională și plurireligioasă.

● **V. B.**: S-a incitat vreedată la violență?

● **I. S.**: Nu, nici vorba de așa ceva.

● **V. B.**: S-a vorbit vreedată de un atentat în care să fie implicați legionarii?

● **I. S.**: Nu, niciodată, după cîte știu.

● **V. B.**: Există accidente, fenomene singulare în exil?

● **I. S.**: Da, sînt cele provocate de Securitate. Unele persoane au fost bătute, rănite sau chiar ucise. O proiectată misiune criminală — eruată, deoarece cel care urmărea să o execute s-a dovedit a fi un om cu conștiință — a fost cea a lui Haldicu, trimis pentru a-l lichida pe Goma. Haldicu a povestit totul într-o carte care a apărut la Paris: „J'ai refusé de tuer”. Alte afaceri murdare sînt descrise în cartea lui Pacepa.

● **V. B.**: De ce oare nu se traduce și la noi cartea asta?

● **I. S.**: ???

■ Biserica din exil

● **V. B.**: Care a fost rolul bisericii ortodoxe în viața comunităților românești din exil?

● **I. S.**: Biserica ortodoxă — mă refer la misiunile oficiale trimise de Patriarhia din București — a fost una din organizațiile prin care a acționat Securitatea în străinătate — în afară de Ambasadă, reprezentanți comerciale și presă — în campania sa de propagandă pro-ceauștistă și dezinformare.

● **V. B.**: Poți da un exemplu concret?

● **I. S.**: 3 din 4 preoți trimisi la Londra au cerut azil politic, și toți au declarat (după ce au obținut azilul) că au urmat un curs special de pregătire înaintea plecării și că au fost trimiși cu sarcina explicită de a dezbrina comunitatea românească.

Noi am vrut să ne facem o biserică liberă, dar ne-a fost imposibil. Nici nu aveam stîtuța bani, comunitatea fiind foarte mică, nici nu am fi primit aprobarea oficială: anglicanii ne-au declarat că nu acceptă deschiderea unei alte biserici, pentru a nu crea dezbinare în sinul comunității românești...

● **V. B.**: Cine frecvența biserica oficială?

● **I. S.**: Cel care avea interese mercantile legate de România; cei care făceau comerț, așteptau vizita unei persoane din țară, care aveau nevoie de o viză și cei care cedau presiunilor Ambasadei. Românii liberi mergeau la Biserica Rusă din exil. Acolo am făcut și slujbele pentru erorii Revoluției. Părintele Pufulete...

● **V. B.**: Cine e părintele Pufulete?

● **I. S.**: Preotul trimis de Patriarhia din București. Decl. la slujba părintelui Pufulete au venit doar 6 persoane. Toți ceilalți au venit la slujba de la Biserica Rusă.

■ Activitatea Asociației după revoluție

● **V. B.**: Care a fost activitatea Asociației voștre după Revoluție?

● **I. S.**: Cele două asociații care activează la Londra, a noastră și filiala

Interviu realizat de
VICTOR BĂRSAN

(Continuare în pag. a 15-a)

